

نہنگی شکرگداری

غنی پرواز

بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

بزرگي شکرگاری

منی پرداز

شنگ کار

بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

دستیں حق پہ بلوچی اکیڈمی کوئٹہ
اے کتاب د بلوچی اکیڈمی د اجازہ د ابید ہر رنگے د کہ چھاپ بوتگ
چھاپ کنگ، گیگان کنگ، چہرہ بدل یا بہا کنگ نہ بہت تانگہ پہ
جوشیں مقصد چہ بلوچی اکیڈمی کوئٹہ د اجازت گریگ

کتاب د نام لبز انکی شرگد امری
نہشتہ کنوک _____ غنی پروانہ
پرنٹر _____ قلات پریس کوئٹہ
اولی چھاپ _____ ۱۹۹۷ء
بہا _____ ۱۵۰ کلدار

صیدی اژدہ

۱۰

نام

۱۰

”میں نے اپنے دل سے
کھینچ لیا ہے
اپنی ساری
حیات کا
میرا
ایسا ایک
ایسا ایک“

تاکدیم	سرہال	شمار
۷	پیش گال	○
۱۲	رنگ راہ	○
۱۹	لبزانک	۱
۳۰	لبزانک و زند	۲
۴۱	لبزانکی نشانی	۳
۴۹	لبزانکی شرگداری	۴
۶۱	شرگداری رھبند	۵
۷۸	ھیبال و کتاب و آئی و شرگداری	۶
۹۸	عطا شاد و گالے و منی شرگداری	۷
۱۵۳	عوث بہار و آزمانک "مھتھر"	۸
۱۸۰	مینرا احمد بادیسی و ناوٹ "یلے کہ ماہ بکیت"	۹
۱۹۷	شرگداری و گونڈیس پتھر	۱۰

شکرگزارانِ حق
سپردارِ کتب
مکتبہ اسلامیہ
کراچی
پتہ: ۱۰۰، گلبرگ، کراچی
تلفون: ۳۷۳۱۱۱

ابوسفیحہ

پیش گال

"کنگنیں برات غنی پروادے وہ ریچہ دلی کتاب د لہذا غنی
 شرگداری، جو در نمشت پہ گڈی پوشا کتاب، من، دانست و دواہنگ
 ورشاں کت کہ من ایٹی، پیش گال، ہم ہشتہ چنناں نہ ہاوسہ بیان ات کہ
 یک وارے دامن پہاگ، میران بیتاں و گڈنی، پختاں کہ لڑناں غنی
 پروادے من، چکا ساگ، لوٹیت یا کہ من، اپنیس منزیں دانکار سے
 لیکیت کہ گینڈر زانتہ کار تریں سرمانی نوک، منے چکے کار، دستہ پتہ؟
 من و ت ایٹی گوشتت کنناں کہ اپت دوئیں گہاں آئی، مول و مراد او
 مکس پے بوتہ۔ بلے من اپت و ت، یک گراہیں چکاتے، کپنناں۔
 لڑاے یک المی میں گے ات کہ کتاب، بارو، چیمیزے ہشتہ چنناں
 اپت ہشتہ کنگن، پیسہ کتاب، جو در نمشت، ایک صرہیں و دنگ شیں
 وانے المی ات، تنگہ آچالی، سر پہاں کہ کتاب، پے مان و آ،
 چے گوشتیت، بلے وہ ریچہ من کتاب، وانگ بناکت او جرح
 پیسہ کہ کتاب، جہاں کیباں ایرکیاں بیتاں تہ باور بزانتت کہ منی ترس
 و گڈنی و ت سر، و ت ہلاس بوتہ، پیسا کہ اے بارو، ہرچی کہ من، گڈنی
 ات آ، درست، چہ پیسہ او ت کتاب، ہااست اتت۔ اے ڈول، منی
 گراہیں بوج و ت، واج غنی، آسان کنگن، ات، او پین بس بے رمی میں
 چاریں دانگ پنتت کنگن، منت کہ ہشتہ اش چنناں او متبار، چوٹی کو چکا

نون بیات کہ کتاب ۽ نیمگ ۽ روئیں۔ انجو کہ پاج نام ۽ زاہر و
 پدرانہ۔ اے کتاب لبزانکی شرگداری ۽ بارو ۽ یک جوانیں و
 سرجمیلں جہدایت او اگن راست بچارے تہ منی حیال ۽ بلوچی لبزانک
 ۽ تہا اے یک مزن ارزشتیں جہدے او گیشی ایت کہ بلوچی لبزانک
 چد و پیسیراے پڑ ۽ ھورک بوڑہ۔ آء دگہ گپ ایت کہ برے برے
 لبزانکی ایرادگیری ۽ بابت ۽ دانگے دروشکے بنشتانک و سیاہگ
 ماں ماھتا کال شنک۔ بوڑہ و چپاں گوڑہ۔ بلے کتابی شکل ۽ ابوک ۽ دو
 ناتوا میں بہر بوڑگ نشت کہ اچا واں یکے واجہ کریم دشتی ۽ کتاب
 ”شرگداری“ انت او دومی واجہ عاقل خان مینگل ۽ کتاب ”لوزانکی
 ایرادگیری“ انت کہ ایٹش ہم منی نر ۽ شرگداری ۽ پڑ ۽ وتی و الوکانی لبزانکی
 نٹن ۽ پروشت نکتن انت چپا کہ واجہ کریم دشتی ۽ کتاب یکے واھما
 روچانی جہدایت کہ وت بلوچی لبزانک نوک گام ات او اینکہ دیم ۽
 نشتگ ات او پدا ہے حالت ۽ ہم اے کتاب یکپارگی یک نیمے ۽
 پلہ مرزی ۽ کذت او دومی نیمگ ۽ را ابید چہ شرگداری و نگدکاری ۽
 رھبند و دیلاں بس ایر بخت کہ منی حیال ۽ چوشیس چیز شرگداری و
 نگدکاری ۽ پڑ ۽ اتک نسبت۔ البت ایٹرا ”ایرادگیری“ گو نشت کنیں،
 وھ ریکہ واجہ عاقل خان وئی پگر لبزانکی تہا انجو ماں گیشینہ او پاج
 شرگداری و نگدکاری ۽ رھبنداں ہے ڈول ۽ گسر کپنہ کہ آئی ۽ والنوک پاج
 سر پد بننت کہ آء چے گو نشتگ لوئیت۔ بلے نون دومی کڈ ۽ اے کتاب
 ۽ تہا واجہ پرواز ۽ شرگداری و نگدکاری ۽ دستیں رپاک و رھبندان ۽

دست و گپنہ اوتی کارے رادیم و برتہ۔ چوش آئی کتاب شرگداری و
نگرکاری و راہد و رہندانی یک جو انیس و سر جہیں جہدایت او من سدکار
کہ والوک ہم اے کتاب و اسٹاک و پدگوں من تپاک کننت۔

ادا اے حبرکیت و اوشیت کہ شرگداری یا نگرکاری و ت پے
ایت، ایشی و راہد و راہبند پے سنت، ایشی و زورت و لوٹ پہ لہز انک
و پے انت او اے لوٹ کجام و ہد و پکار بیت یا گداں ایشی شتر تریں
نام کجام انت۔ اے درگت و لوٹ و گر زانی بابت و کتاب و ت گپ جنت
بلے پہ نام و منی گمان و پد در سناں شرو نزیک تریں نام شرگداری یا نگرکاری
بوت بیت۔ بلے ایراد گیری پہک و نبیت۔ چیا کہ ایراد گیری یک جتنا بیس کار
ایت۔ ایراد گیری و مانا و مندب ایراد گرنگ، ایراد جنٹاک او ڈو بارنگ
انت کہ ایشی و واجہ مدام تچکا تچک گوں رو و ریاء و کارگیت، او بیک سرے
و پلہ و داروک بیت، آئی و کیلو و شاہیم دائم و بے پارسنگ و چہیزاں تو بیت
پہیشا آئیے ریابوت نکنت۔ و ہدیہ شرگداری یا نگرکاری و کارے
نہ انت۔ آئی نہ کسے و ڈو بار بیت، نیکہ ایر جنت او نئے گوں رو و ریاء و چار بیت
و تپا بیت۔ بلکیں وتی کارے پتہ پتہ رہندانی و ہشتونی و کننت۔ شرگداری و چہیزے
بیک و گر ز اور پک و رہند سنت ما ایشان و آئی و میٹی فیٹو
(MANIFESTO) ہم گوشت کنیں، کہ اچاواں کڑدے ایش انت :

۱:- کجام ربیدگی جاوے و دیکرہ شکونی اچائی و فن و جہل کپی و پتہ بیت۔
لہز انک و جہل کپی او راجی چاگرد و ربیدگی اوشنت ہے گپ و سہرا کننت کہ پگری
نظام سادہ کنڈن و انکے اوتی گڈی دمسٹاں پروشنگ و انت۔ کہنیں ربیدگی
کالب و مارشتی رپک بے مانا بونگ سنت۔ راجی چاگرد و واہگ او

ربیدگی ارزشت گوں پکے دومی ء ڈیک ورن انت - پکے رنگ ء یک
 بے گمانیں انکلابی مارشنتے راج ء بے تاثیر کنت - چاگردی نزیکی پرئش انت
 وانندگیس ٹک ولس مہلوک ء تالک ونزیکی گوں پکے دومی ء انچو پرئشنت
 چو کہ سرے چہ جون ء جنابیت - سازگی سرو پیران ء بانڈ انت کہ گوں
 یک زیندگیس پگری نظامے ء تاگت ء ایشرا برجا بدارنت -

۱۲۔ اگن گوں چاگرد ء ارزشت و حبال ء جانداریں رھبندے پشت نکپنتہ
 او چاگرد وتی بدینگ ء کونجی انت - نہ چاگرد ء سازگی سرو پیرا لبزانک
 مروگ و بے جان بیت - چیا کہ لبزانک آزمان ء گب ء ، ربیدگی اوشت ء
 اوسکت گپنگیں پگری نظام ء تہا ودی بوت نبیت - ربیدگی تاگت ء
 نادراھی ء سٹوب ء لبزانک پہ وتی چاگرد ء یک روحانی تجربتے جو ط
 نبیت -

۱۳۔ لبزانک ء ہر سازگی سرو پیر ء نچکیں سیادی گوں پگری نظام ء
 بیت - ہر پگری نظام تہی جاو ر ء یک سرجمیں یکوتی ء بیت کہ آئی ء وتی گچنیں
 ارواھ ، او گپنتگیس شکسی تے بیت - اے ارواھ وتی درشانی ء گوں وتی
 الی و پپسی ہیٹل جاھاں او گوں وتی رنگ رنگیں سرو پیراں کنت - او ہر سازگی
 سرو پیر چہ یک زیندگیس پگری نظامے ء ودی بیت - پگری نظام ء سکت
 بوٹنگ گوں وت ء وتی درستیں ربیدگی ہیٹل جاھاں او گوں درشانی
 کالباں ہم سکت کنت - ربیدگی اوشت ء مستریس سٹوب ایش بیت کہ آئی
 ء ربیدگی کالب دری ربیدگے ء دست ء زیان و برباد بوٹنگ ء تیار نبیت
 یک - چمکے ء دیماشتگیس کلچر گوں وتی سائنسی دیروی ء وانندگیس ٹک ء
 اچ وتی پگری نظام ء ربیدگی گردانک ء چہ ڈن درکنٹگ لوٹیت - و ہدی

دومی کندے اے گردانک ء کشش آڑاوتی نیگ ء چکیت ۔ سے
 سٹوب انت کہ وانہ گیں نک میا نجی ء لو سجان بدیت ۔ تیو گیں راجی چاگرد
 پرشت و پرورش اونا بروبری ء آماچ بیت ۔

ہے گپ ء راکھے دگہ ڈولے ء ماشتر تر درشان کت کنیس کہ رو بر کنی
 دگینا ء بازیں شہ زانٹاں ، چوکہ شپنگلر ، ٹواٹن بی اوسور وکن ء وٹریں
 نامداریں لبزانتاں وتی کتابانی تہا راجی ربیدگی چست بوٹنگ وزیان بوٹنگ
 ء چینی رہند نشون داتہ ۔ آء گوٹشنت کہ بجام ربیدگے ہر دیں تن
 دراجیس مدتے ء وتی گردانک (دائرہ) ء چوگردے (چپ و چاگردے)
 گردیت نہ آئی ء گا میگ مسست بنت وریک ورہندائی اوشتے کیت ۔
 گڈاں چے چاگردے / لہتیں زانتکاریں مردم ء باتن ء تہا یک بے تائیرییے
 ودی بیت کہ اچائی سٹوب ء چاگردے وتی گردانک ء ڈن در کیت او
 یک نوکیں یاریگے بندت کنت ۔ بجام ربیدگی چاگردے ء جہل کیتگ ء
 سٹوب ایوک ء وتی گردانک ء چپ و چاگردے چکرنگ نہ انت ۔ بلکیں اے
 ڈول ہما و ہدے بیت کہ آء اچاگردانک ء سرگوٹرتیت ۔ کذرت ء دود
 ایشنت کہ کائنات وتی گردانک ء چوگردے بروت ۔ فطرت ء لوٹ ہم
 ہمیش انت کہ راجی چاگردے اور ربیدگی جاو رہم گردانک ء چوگردے بعنت ۔
 تناوہدے کہ آء گردانک ء چوگردے چکرنت آء پشت کپنت ۔
 بلے و ہدے کہ اچے چوگردے در کابنت ۔ زیان و بیگواہ بنت ۔ درہکے
 راجاتی اے گردانک آوانی وتی سنی ستک ویکین ء پشت جنگ انت ۔
 کہ اچائی ء آوانی سرے زوال کیت ۔ اوایش ہے سٹوب ء بیت کہ راجی چاگرد
 ء سازنگی سرور مٹور گردنت ، لبزانک نزور بیت ۔ اے شرگداری ء ڈنگ

چار کنتگ اُوپشتت اُوپشتت کپنگ اُو سٹوب اُو بیت۔ اے وڑیں جاورانی
 سر اُو چار و بچار کنتگ اُو دلگوش دینگ اُو ڈبہ شرگداری اُو گدنت۔
 شرگداری اُو مکسد و مراد اُو آئی اُو لوٹ دار زشتت پدر کنتگ بشتت۔
 شرگداری اُو ک اُو تن لبزانک اُو دور دینگ مبیبت۔ بلکیں ایشرا چہ
 لبزانک اُو گردانک اُو در کنتگ و بچییں راجی چاگرد اُو در ستنیں تک و
 پھناتاں آرنگ و سر کنتگ مبیبت۔ چو کہ راجی، باپاری، اُو چاگردی
 شرگداری۔ ٹی ایس۔ ایلڈ گونڈیت کہ فن یا ہنر اُو راج ماکسد اُو سر پد
 بوٹگ المی نہ انت۔ بلے پہ شرگداری اُو اے المی انت کہ آء و تی مکسد اُو
 در شان بکت۔ ہے رنگ اُو مینھو آرنڈ گونڈیت کہ شرگداری پیسیرا
 اُو سازگی سروپر اُو چائی اُو رند و دی بیت۔ حیرگپ دراج بوت۔ پرے
 کیاں کتاب اُو تہہ اُو سیاہگ و ت بس عنتت من مپت حد اچیا چہ لکیا
 و در بکنیں اُو و ت اُو راد م تو کس بکناں پیشی مرداں گونڈتہ؛
 ”چار چوکنت چار چمناک عنت گل کتہیت چندن
 وڑ بوٹی دنت۔“

بل ایشی و برورائی۔ من یک وارے پدا کتاب اُو نیمگ اُو کا مین۔
 و اہ غنی پرواز اُو اے کتاب درھک اُو آئی اُو جند اُو نمشتہ کنگیں تہہ جتا
 جتا مین نمشتانک عنت کہ وھ وھ اُو سرا نمشتہ کہ تک عنت اُو لوز
 یک جا کہ نرے اُو زنگ عنت کہ اچا و اں بندائی پنج نمشتانک، لبزانک،
 لبزانک اُو زند اُو سیا دی، لبزانکی نشانی، شرگداری، آئی اُو سر پدی
 اُو رپک و رھندانی سر حالان عنت۔ وھ ریکہ گڈی چار نمشتانک جی آر ملا
 اُو اناشات اُو شائری اُو اُو گوس بہار و و اہ مینر بادینی اُو آزمانک و

ناولٹ و سرور عملی شرگداری ننت۔ وھکے من کتاب و دز نمشت
 و ننت تہ مرنان کہ واجہ پرواز پہ اے کتاب و جبریدگ کنگ و چنک
 جہد و جکاسری کتہ، چہ کتاب و وانگ و مردم زاننت کہ اے بابت و
 آئی و پگر و ہمک رنگی، شاھگانی او جہلانکی ساک بازاننت۔ او شرگداری
 و پڑ و دست ماں کنگ و پہ اے سریدی و زاننتکاری ساک المی انت۔
 نمشت و ڈول و رھندے مردم و راہے سکین و دنت کہ کتاب و نانسر
 او ابنتا۔ واجہ غنی و آسان و ہمک پھمیں زبان، لیزانی ڈولداریں کمانگ
 اڈگول یک جوانیں و ڈے و وتی وانوک و را سرید کنگ و جہد کتاب
 و نہا گام گام و گندگ بیت۔ چو نانی و لیزانک و پڑ و شرگداری ہما ز برین نک
 و پھنات انت کہ ہمک مردم پہ آسانی و آئی و وانگ و تیار نہ بیت او اکن تیار
 بیت تہ سری دردے زوربت۔ بلے غنی و جوانیں المی زانت و مارشت و
 کتاب و را واناک و شیرکن کتہ کہ ہر مردم ایشر اپہ ہب و شوک و ابنت۔
 چہ در سناں مستریں گپ ہمیش انت کہ شرگداری و پڑ اے کتاب یک مزنیں
 گیشی ابنت۔ بلوچی لیزانک چہ دیریگ و چوشیں مڈیہے پوٹوک بونہ۔ او
 واجہ غنی پرواز و لیزانک و اے لوٹ پورہ کنگ کہ پکے کار و آء لک ستنا
 کرزیت من و گے گیشیں و سح نگوکشاں چہا کہ :

« دُن ہما انت کہ وتی بوھ و وت پکے بشانیت ،»

یوسف لگی

حب ، لس بیلہ

فوری ۹۵ء

رنگِ راہ

بہزبانکِ بے بے گنجِ سومیریاں ماں سومیر (عراق) ءِ کنگ۔ ایشی ءِ
 بے گنجِ چہ مرچیک ءِ کم دگیش چار ہزار ءِ پنج سدسال ءِ پیسہ چہ شاعری ءِ بوتگ،
 کہ بنداتی شکل ءِ پُرسی سوت۔ پدُت، دُعا، موتگ، نصحتی شعر، جنگی
 شعر، رنگی شعر ءِ دگہ سے دُلیں بوتگ انت۔ اشانی نمونہ ماں نبشتہیں
 لوحانی سر ءِ دست کپنگ انت، کہ دنیا ءِ کوهن تریں نبشتہی زبان سومیری
 ءِ توکا انت۔ ءِ ماں عکسی نبشتہ وڈ ءِ نبشتہ انت۔

کوهن تریں قصہ ہم ماں سومیر ءِ نبشتہ کنگ بوتگ، کہ نبشتہیں لوح
 ءِ چہ سومیر ءِ شہر پنور، ءِ دست کپنگ انت۔ اے قصہ و دوحانی
 سر ءِ نبشتہ انت، کہ لچھی قصہ ایت ءِ چہ مرچیک ءِ سد ہزار ءِ پنج سدناچار
 ہزار سالانی پیام ءِ نبشتہ کنگ بوتگ ءِ نام ءِ۔ بخت ءِ قصہ۔
 (STORY OF PARADISE) انت۔

کوهن تریں روانک ہم ماں سومیر ءِ نبشتہ کنگ بوتگ انت، کہ اسکول
 ءِ وانگ ءِ زانگ ءِ ارزشت ءِ بابت ءِ انت ءِ نبشتانک (ESSAY) ءِ
 شکل ءِ انت۔ اے رد ءِ دراشت تریں نبشتانک کساس یک سد ءِ ہشتاد سدرا
 توکا انت، کہ ہدہ لوح ءِ آہانی چنڈانی سر ءِ دست کپنگ ءِ چہ مرچیک
 سد ہزار ءِ ہپت سد ءِ پنجاہ سال کوهن انت۔ اے نبشتانک پرے و اتنا
 ہم ارزشت داریت کابیشی ءِ توکا اولی زندا مردم گری (HUMANITY) ءِ

۱۴ اُمیت انت کہ دیکترا شکت کوهن تریں مڈی درگجگ بیت سرتگرگرا

لینز کارمرز بوتنگ۔ اے بنشنانک ۽ تو کا مردم گری بنی آدم ۽ مانہا ہم کارمرز
بوتنگ ۽ نثریں جیل و عادت ۽ مانہا ہم۔ مردم گری ۽ داستا سومیری زبان ۽
لینز نام ٹوٹو، یا نٹم لولو کارمرز بوتنگ۔

نامداریں پٹ و پول کارا بن حنیف ۽ روء، چہ سومیر ۽ دست کپتگیں
اے لوحانی والنوک ۽ چاپ و شنگ کناٹینو کانی تو کا ہر مین ہلپیرخت
(HERMANN HILPRECHT)، ہیوگوراد او (HUGO RADAU)،
اسٹیفن لینگڈون (STEPHAN LINGDON)، ایل ڈبلیو کنگ
(L.W. KING)، ہنرخ زمرن (HEINRICH ZIMMERN)، ہیرل گد
(CYRIL GADD)، ہنری ڈی گینو ک (HENRI DE GENOUILLAC)،
ایڈورڈ چیرا (EDWARD CHIERA)، ایڈمنڈ گورڈن (EDMOND
GORDON) ۽ دگہ بازیئے ہوار بوتنگ۔ بلے پر و فیسر سموٹیل کر میسر
(SAMUEL KRAMER) ۽ سومیری لبرانک ۽ وانگ، نقلاتی تیا کنگ،
رجانک کنگ ۽ چاپ و شنگ کناٹینگ ۽ روء بازاراں بہاٹیں کار کنگ لے
چہ سومیر ۽ رند، کم ۽ شام، مصر، یونان، اٹلی، ہندوستان، چین
۽ ایڈگہ ڈیہاں ہم لبرانک و دی بوت۔ پدا چہ شاعری، لچہی قصہ ۽ بنشنانک ۽
ایڈ، لبرانک ۽ دگہ بازیں شکل ۽ ہم و دی بوان بوت، کہ آہانی تو کار وائی
قصہ، لچہی کسانک، روانکی کسانک، ناول، آزمانک، ایڈگہ شکل ہوار
انت۔

شرگداری ۽ بنگ کساس دو ہزار ۽ چار سارسال ۽ پیسماں یونان ۽

بوت۔ ایشیائی مینگیج چونائیء و افلاطونء گوں دتی سیاسی مہر پلپٹی کتاب
 جمہوریہ مہر مدرسء گت۔ بلے ایشیائیء را پیدا دیں ازمء بستارار سطوءء دت
 عکے روءء شاعریء شرگداریء سرء بو طبقاے نامء یک جنائیں کتابے ہم
 نبشہ گت۔ پیشا گیشتر زانت کارء شرگداریء سطوءء دنیاے اولی شرگداری کننت۔
 چہ افلاطونء ارسطوءء رند، دنیاے دگہ ڈیہاں بازیں شرگداریء ودی
 بوت۔ کہ چیرا ہانی نوکا ہوریسس، بوٹیلو، آرٹینو، لانسجانس، دانستے، بن
 جانسن، فلپ سٹنی، جوزف ایڈلین، ڈرائیڈن، سیموئل جانسن، درڈزورٹھ،
 کولرج، ایڈگرائلن پو، شیلی، ہیزلٹ، لیمب، کارلائل، میکالے، گوٹے،
 سانت بیو، مینھیو آرنلڈ، رسکن، والٹر پیٹر، کروچے، ٹی ایس ایلپٹ، ڈی
 ایچ لانس، ہنری جیمز، ایف آر لیوز، جرجی لوکاش، رولان بادت، ہزورڈ
 پوے، انڈریو ٹورکوف، ولادیمیر کورکین، الطاف حسین حالی، حامد اللہ افسر،
 احتشام حسین، ممتاز شیرین، ممتاز حسین، عبادت بریلوی، جمیل جالبی، سید
 عبداللہ، سجاد باقر رضوی، آل احمد سرور، کلیم الدین احمد، مخنی تبسم، دیو بندر،
 گوپی چند نازنگء دگہ لہنیںء باز نام در آؤرت۔

بلوچی زبانء دست کپنگیس کوہن تریں لہزانی مڈبانی روءء بلوچی
 لہزاناگء مینگیج ماں پانزدھی عیسوی کرنء گد سرء، چہ شاعریء بلونگ۔
 بلوچی روانگء مینگیج ماں ہتر دھی عیسوی کرنء دومی نیمء اول سرء بلونگ۔
 محمد سبک بلوچی شرگداریء مینگیج بیستی عیسوی کرنء پنجاہء دویء بلونگ، مخنی و محمدی دیجاتری
 شرگدار کریم دشتی، عاقل خان مینگل، امان اللہ گچکی، عبدالحکیم بلوچ، عبدالغفار ندیم، محمد
 سعید قاضی، یوسف گچکی، عنوت بہار، فضل خالق، صبادشتیاری، حفیظ حسن آبادیء دگہ
 پتین انت۔
 بلے چند پیر بس دوشرگداریء کتاب چاپ ونگ بلونگ۔ اولی کریم دشتی انت کہ شرگداریء نامء

THE REPUBLIC لے PHAEDRUS لے POETICS لے بلکیں اے بابتء
 دیترادگہ نوک تریں پٹ و پوے دیمء بیست۔ (شرگدار)

کتاب ہے ۱۹۶۳ء چپا وشنگ بوتنگ، عومی عاقل خان مینگل
انت، کہ "لوزانکی ایبرادگری"، نام کتاب ہے ۱۹۹۰ء چپا وشنگ
بوتنگ۔ من چپے دویش واجہاں رنداں، کہ منی کتاب "لوزانکی شرگداری"
نام نوکی چپا وشنگ بوگا انت۔

منی اے کتاب، رو بند ویگ چپا وشنگ کٹنگ، وردے، فقیر
شاد، عبید شاد، ممتاز یوسف، ڈولیس ورنائیں کلم کارانی سکین گون بوتنگ
انت، کہ چریشی، مناں کتاب، بنشتانکائی شرتر کٹنگ، کٹنگ رستنگ۔ ع
یوسف گیلی، ڈولیس کلا تہیں کلم کارے، شور و سلاہ گون بوتنگ انت، چریشی
منناں کتاب، چپا وشنگی تکنیک، شرتر کٹنگ، مدت رستنگ۔ من
پیرے دل پہکین سکین، شور و سلاہانی واسنا اے چاریں کلم کارانی منت
واراں۔

لوزانک زندے عکس انت، شرگداری لوزانک، ہچو کہ لوزانک زندے
دیم، بارت، ہے ڈول، شرگداری لوزانک، دیم، بارت۔ پیشا لوزانک پہ
زندے المی انت، شرگداری پہ لوزانک، لوزانک، شرگداری، ہے
ارزشت، سٹوب، ماں روایر شتی دیماشگین ڈیہاں، اشان، باز
دیم، برگ بوتنگ۔ مے ڈیہہ پدمنگ انت، عنتی و ہدی مے زبان،
وانگ و زانگ، دو دوریدگ، سیاسی و مالی جاواراں ہا سیں دیمروی
نہ کٹنگ۔ پیشا مے نیمگانتی و ہدی لوزانک، شرگداری، نئے درگائی
ارزشتے دیگ بوتنگ، نئے دیمروی، بے چیزے مدت انت، کہ چہ
ہرنیمکا مہلوک و آلم، جہد و کوشست و داتنگ انت۔ عچرے جہد و
کوشستانی برکت، جاوارانی بدلی سدی، رپتار تیز تر بوتنگ، مے

پد منٹگیس ڈیبہ، زبان، دانگ و زانگ، دودو ریدگ، محیاسی و مانی
 جاو رانی همراہی، لبزانگ، شرگداری، دیما روگ، رپتارحم، تیز تر برگ
 پیشانوں اے امتیت کشتگ بیت کہ آدکس سوچاں بلوچی زبان، لبزانگ
 شرگداری ہم بستارے دارانت و وانگ، لائک بنت۔

جہد و کوشش کنوکیں مہلوک و آلم و نوک، منی جند ہم حور انت گوں۔
 ہمے پیہم، مہلوک و آلم و جہد و کوشش تسانی یک کسانیں بہرے منی جند
 اے کتاب، لبزانگی شرگداری، انت۔ اشی و نوک، منی سمجھیں لبزانگی
 شرگداری، لبزانگ حور انت۔ بلکیں بس نہہ گیتی، لبزانگی، شرگداری
 لبزانگ حور۔ چریشانی نوک لبزانگ، لبزانگ، زند، لبزانگی نشانی،
 لبزانگ، بابت، انت۔ لبزانگی شرگداری، شرگداری، جند، لبکی شرگداری
 بابت، انت۔ ہیال، کتاب، آئی، شرگداری، عطا شاد، گالے، منی
 شرگداری، غوث بہار، آزمانگ، محشر، منیر احمد یادینی، ناو لٹ
 ”بے کہ ماہ بکپیت، عملی شرگداری، انت، چہ کریم دشتی، شرگداری، عاقل
 خان مینگل، لبزانگی ایرادگری، زند، منی، لبزانگی شرگداری، ماں
 بلوچی زبان، شرگداری، دوم، چہ بستار داریت، اشی، پیسہ، و
 آدکس روچ کن، انت، بے منی جند پرے جہرے، یک کچے، دل ایمن
 انت، کہ من پہ بلوچی زبان، یک پد منٹگ تریں لبزانگی شگلے، دیما برگ،
 وتی و سیں جہد کتگ، کہ چریشی، بلکیں حوریں سورت، بلوچی لبزانگ،
 جند، دیروی، ہم، ککے برسیدت۔

غنی پرواز

تربت، ۲۸، فروری ۱۹۹۵

لبزانک

لبزانک ازم ۽ ڪيڪ شاه ايت - ناچ ، ساز و زميل ، نڪش ڪشي ،
عڪس ڪشي ، بيت تراشي ۽ ازم ۽ ايدگر شاهاني ڏول ۽ لبزانک هم مالي پشت
۽ بنيات ۽ ، زاهري ۽ باتني (معروضي و موضوعي) فوتاني کار ۽ چوپ کار
(عمل و رد عمل) ۽ آسره و ودي بيت -

لبزانن ڇه وني ازمي لياڪت ۽ گمڪ ۽ ، زاهري دنيا ۽ مسالي
پيدائش ۽ بنيات ۽ ، زاهري ۽ باتني دنيا هاني ازمي عڪس ڪشي ۽ گمڪت -
۽ ڇه وني ازم ڪاري ۽ گمڪ ۽ دنيا ۽ مردمان دنيا ۽ آني ۽ چيزاني پهنگ ، ڪارو
ڪرداني گهنر ڪنگ ، زند ۽ شرنيز وڙس ۽ گواز ڪنگ ، گم ورنجاني دود ڪنگ
۽ آرام ۽ آسرات ۽ ودينگ ۽ مدت دنت -

لبزانن زاهري ۽ باتني دنيا هاني ازمي عڪس ڪشي ۽ هاسيس باتني
ازم ڪاري عڪساني (فن ڪارانه شبيهه هاني) سورت ۽ گمڪت - هر لبزانن ۽
ازم ڪاري عڪس ڇه ودي لبزانن ۽ ازم ڪاري عڪسان جتائنت - ازم ڪاري
عڪساني جتائي ۽ سٽوب ۽ آهاني هاسيدت هم جتائنت - ۽ ڪيڪ لبزانن ۽
باتني ازم ڪاري عڪس ۽ آهاني هاسيدت هر ڇنڊ زيات جتائنت پيدا ورتائنت -
۽ لبزانن ۽ ازم ۽ همچنگ زيات ڪشش ۽ تاثير مان بيت -

دگر دگر لہزانتانی ازم کاری عکس ع آہانی ہاسیدت مرنی ع کسانی،
 ع بازی ع مکتی ع برابر نہ بنت۔ بلکیں مستر ع کستر ع گیشتر ع کتر بنت۔ ہرچ
 لہزانتے ازم کاری عکس ع آہانی ہاسیدت ہر چند مستر ع گیشتر بنت،
 آئی ع ازم ہنپک مانا دار تر، جہل تر ع شایگان تر بیت۔

ز اہری ع بانٹی دنیاہانی چیز ع جاوری ع کاسی ع وڈو ویم دگر دگر بنت۔
 ہے تپاوت ع سٹوب ع لہزانک ع بازیں شگلے وڈی بوتگ کہ آہانی
 تو کاشاعری، داستان، ناول، کسانک، آزمانک، ریزمانک ع دگر
 ہے وڈلیں ہوار انت۔

لہزانک ع سپٹ (DEFINITION) دگر دگر زانت کاراں
 دگر دگر وڈو ع کتگ۔ مثال ہر ع:

ابن خلدون ع گشتگ ہے بوتگ کہ «لہزانک جتا یں علی تہ انت،
 بلکیں وڑا ہیں علمانی یکجا ہی ع نام انت»
 میتھیو آرنلڈ ع گشتگ کہ «آدراہیں علم کہ کتابانی مگ ع پگما
 رسنگ انت، لہزانک گشتگ بنت»

ایڈمنڈ برک ع نارمن جو دک ہر دکاں یک وڈیں ہیال پیش کتگ۔
 آہانی نز ع «لہزانک آدراہیں ہیال ع مارگانی مدی ع گش انت
 کہ بنت گشتگ بوتگ ع پھیں وڈے ع ر دو بند ویک بوتگ کہ وانوک
 ع دل چرانی ع وانگ ع وڈش بیت»

کارڈینل نیومین ع ہیال در شان کتگ کہ «زبان ع لہزانی
 مگ ع ہیال ع مارگانی زاہر کتگ لہزانک گشتگ بیت»
 ڈ بیو بی بیٹس ع ہیال ع «ہمانا زکیں ازم (FINE ART)

کہ زبانِ عمک و زاحری بیت، لبزانک گشتنگ بیت۔
 مونڈیگن و گشتنگ کہ، ہرچ مردم و عکس و کہ من کشتنگا ہاں، آ
 من و تان۔

میٹھیو آرنلڈ و دگہ جا ہے گشتنگ کہ، لبزانک زند و آدینک،
 زند و شرکداری، زند و دیم و برگ و زند و پہک و پلگار کشتنگ انت۔
 لبزانک بنی آدم و چاگردی زند (SOCIAL LIFE) و ودی
 بوگ و ہمراہی و ودی بوتنگ۔ بنی آدم و جند و ڈول و لبزانک ہم کار و
 محنت و برورداننت۔ بندر و آگون کار و محنت و تنجک و بندوک ات۔
 رندا کم و آئی و تنجکیں بند و کی کم تر ان بوت۔ مرچی ہم آگون کار و محنت
 و بندوک انت۔ بلے تنجک و (DIRECT) کم تر، و سیلہانی ملک و
 (INDIRECT) گیشتر۔

نوزدھی کرن و گڈ سر و نامداریں المانی مالی کو اس
 (ECONOMIST) بیو شرع اے لیکہ پیش گت کہ ناچ و سوت چہ کار و
 محنت و بنداتی شگلاں و ودی بوتنگ انت۔ کار و محنت و پیام و اگن
 بدن و سر و پراں (حرکناں) ہا سبیں نہر و ہم سنگی (توازن) و ودی کشتنگ
 بنیت، نہ دم برگ و مارگ کم تر بنیت۔ و گیشتر ترندی و ٹینٹری و کار
 بیت۔ و ہدے مردماں ر مبان سورت و کار کشتنگ بناکت، نہ پراہاں
 المی بوت کہ آوتی بدنی سر و پراں تو کا ہم سنگی و ودی بکن انت۔ تا کہ
 آہانی کارانی تو کار و بند و آسانی بوت بکت۔ ہمے چیتر ناچ و بندات
 بوت۔ کار و محنت و ہم سنگیں سر و پراں و ہے ر ترندی بیت، نہ آہانی
 ہمراہی و چہ دپ و ہم سنگیں تو ار ہم در کیت۔ ہمے تو ار کم و ہم سنگیں لبزانی

مکتب ء سوت ء شگل ء بدلت انت . عر بنداتی پیدائنت ء اوزار
 دیمتر ء سازوزیل ء اوزارانی سورت ء بدلت انت .
 بحارج ٹامسن ء ناچ ، سازوزیل ء شاعری ء ردوم (ارتقا)
 ء نکش (خاکہ) گوں اے لہزاں کشتنگ :

” ناچ ، سازوزیل ء شاعری ء ردوم ء نکش وتی بندات ء یک
 انت . اے سہ ٹینانی مینگچہ ہور ء کارو محنت کنوکیں مردمانی بدنانی
 ہم سنگیں سرو پراں بوت . بدنی سرو پرائی دو بہر انتت . یکے بدنی سرو پور ء
 دومی تواری سرو پور . چہ اونی ء ناچ ودی بوت ، عر دومی ء زبان . چہ
 کارو محنت ء توار (آہنگ) ء پدا نر میں نواراں دیمتر ء گپ ورپ ء
 شاعری ء سورت گپت . ہرچ توارے کہ زبان ء یلہ دات ، آ اوزاراں
 چست گت ءھے اوزار رندا سازوزیل ء اوزارانی سرچمگ جوڑ بوت
 انت . شعر ء نیمگا اونی گام گچ ہما و ہر ء چست کشتنگ بوت کہ ناچ
 جتا کشتنگ بوت . ایڈول ء سوت ودی بوت . سوت ء شاعری
 ساز ء زیل ء بن گپت انت . عر سازوزیل شاعری ء شگل (FORM) .
 چریشی ء پداے دو ٹینانی تو کا تپاوت بوت . شعر ء شگل ء توارے
 (آہنگ) بیت کہ آئی ء چہ سوتاں رسنگ ، بلے آئی ء تو کا زیات
 سادہ ہی بیت ، تا کہ بن گپت ء دیلی (منطقی) ردو بند ء نیمگا زیات دگوش
 دیگ بیت . شاعری یک قصہ کاریت . اے قصہ ء تو کا یک نریکی ء ہم
 سنگی ءے (ربط و توازن ءے) بیت کہ چرائی ء ڈنی توار (آہنگ) ء جتا
 انت . ایڈول ء دیمتر ء چہ شعر ء ردانک ودی بوت ء ردانک ،
 آزمانک ء ناول ء شگلاں دیم ء اتک . اشانی تو کا شعر ء زبان بلہ دیگ

بوت ء گپت ورتت ء زبان زورگ بوت - ء توار (آہنگ) ء سیادی سندرگ
 بوت - البت آز مانگ ء ناول ء قصہ ء تو کا ہم یک تہرے ء نزیکی ء ہم سنگی
 ودی کشگ ء کوشست کشگ بیت ۱۱

لبزانگ ء کوهن تریریں شگل گیدی سوت ء شعر لونگ انت - چریشاں
 پد گیدی قصہ ودی بوتگ انت کہ جن ، پری ء مرگانی قصہ لونگ انت لبزانگ
 ڈنی ء تہی جاورانی ازمی عکس بیت - دومی لبزراں اشی ء را گیدی ء شخصیت
 ء جنڈ ء شخصیت ء ہوریں زاہری ہم کشگ بیت بلے کوهن تریریں لبزانگ
 بزراں گیدی سوت ، شعر ء قصہ ہانی تو کا جنڈ ء شخصیت ع گنگ و مارگ
 نہ بیت - اول ایش کہ آہانی سازوگ زانگ نہ بنت ء ورا ایش کہ آہانی
 تو کا شخصیت ء دگہ دگہ شخصیتانی تپاوت پیداور نہ انت - اے دہاہیں
 لبزانگی مڈھی پنچویک وڈا انت ، گنتے زانا ، یا اے درست یکیں مردم ء
 سازانگ انت ، یا دہاہیں مردم یک وڈ بوتگ انت ، یا گڈا آہاں زاہر
 کشگ ء واستاوتی ، سچ شخصیت نہ بوتگ - یک وڈ بوگ ء شخصیت ء نہ دارگ
 ء بنیاتی سوب ایش انت کہ شخصیت چہ رزن (شعور) ء ودی بیت - رزن
 مہیت ، تہ شخصیت نہ بیت - ء رزن بہیت ، تہ شخصیت بیت - ہے ڈول ء
 رزن ہر چند کم ء زیات بہیت ، شخصیت ہم ہنچک کم ء زیات بیت - بندری
 مردمانی رزن سا کم بوتگ - ہنچک کم کہ نہ آہانی شخصیت ء جنڈ پیداور
 بوتگ ء نئے دگہ دگہ شخصیتانی تپاوت پیداور بوتگ انت - ہر چند جتا بین
 ء ہوریں رزن (انفرادی ء اجتماعی شعور) ردم گران ء ودان بوتگ انت ،

جتائین ۽ ھوڊين شخصيت هم رڊوم گران ۽ وڏان بوتنگ انت ۽ ايشي ۽
 آسره کسان ۽ مٽرنين، نزانن ڪار ۽ نزانن ڪارين، کم نزانن ڪار ۽ زيات
 نزانن ڪارين مردم ۽ گلگ وڊي بوتنگ انت۔ اے ھبر ۽ راستي مرچي هم
 گندگ ۽ زانگ بيت۔ آ ايڏول ۽ ڪه اگن رڊي جنگلي ۽ گلگي مردم چارگ
 بھنت، نه پڌر بيت ڪه آدرست پھم وزانن، نيشي و بڊي ۽ ڪار ڪر ڊو ۽ ڪار
 وڏانت۔ بھلين اگن آرت چارگ بھنت، نه آھاني شگل و سورت هم يک وڏو
 گندگ بنت۔ آھاني اے ڏراھيلن چيزاں ھا سيلن تپاوت نه بيت۔ ۽ ڇڙي
 جنگلي ۽ گلگي مردماں اگن ڪسے ۽ رڙن وڊينگ بيت، نه آئي ۽ تو ڪا شخصيت
 ۽ هم وڊي بيت، يا آئي ۽ شخصيت هم پيدا وريت ۽ آچھ ايدگ مردماں
 جتا گندگ بيت۔ ۽ شخصيت ۽ تپاوت ۽ وڊي بوگ ۽ ھمراھي ۽ آئي ۽
 شگل هم چھ ايدگ راني ۽ جتا بيت۔ ھے ڏول ۽ اگن چھ مردماڻي گلگاں يک
 گلگ ۽ ۽ رڙن وڊينگ بيت، نه آچھ ايدگ راني جتا، ڊيروي پسند تر ۽
 ڊيروي تر بيت۔

ڪوھن ترين لبزانگ اسلاچھ جند ۽ شخصيت ۽ پورني ۽ پاڪ بوتنگ،
 يا جند ۽ شخصيت ۽ اثر آئي ۽ تو ڪا سگ گنگ بوتنگ۔ ڪوھن ترين شخصيت ۽
 تو ڪا بس گيدي ۽ شخصيت بوتنگ۔ يادگ لبزان آئي ۽ تو ڪا جند ۽ ھتي جا ورائي
 از مي ڪا سي نه بوتنگ۔ ياسگ کم بوتنگ ۽ پورني ۽ يا باز گيشر ڏني دنيا ۽
 جا وري ۽ چيزاڻي از مي ڪا سي بوتنگ۔ پيشادگ ڊگ مردماڻي سارا تگيس چيز
 يک وڏو بوتنگ انت۔

بندر و دہلیس اُنہیں علم لہزانک ۽ نوکا ہوار انتت ۽ ہرچ نوکیں
 علمے ودی بوت، لہزانک ۽ بہر بوت۔ بلے نوکیں دور ۽ لہزانک ۽ ایدگہ
 علم چہ یک دگر ۽ جتا کنتگ بوت انتت۔ لہزانک ۽ و استا جتا پیش پکر ۽ جوزہ
 اَلمی لیکگ بوت ۽ ایا کہ علمانی داستا اَلمی لیکگ نہ بوت۔ ایڈول ۽ لہزانک
 دو بہر ۽ کنتگ بوت۔ یکے نازر کیں یا پہکیں لہزانک (FINE, GENUINE OR
 PURE LITERATURE) کنتگ بوت۔ ۽ دومی علمی یا سیادیں لہزانک
 (ACADEMIC OR RELATIVE LITERATURE) نازر کیں یا پہکیں لہزانک ۽ نوکا شاعر
 کسانک، داستان، ناول، آزمانک، ریزمانک، شرگداری ۽ دگہ ہے
 ڈولیں چیز ہوار کنتگ بوت انتت ۽ علمی یا سیادیں لہزانک ۽ نوکا مالیات،
 سیاسیات، تاریخ، پلسپہ، ریاضی، کیمیا، حیاتیات ۽ دگہ ہے ڈولیں
 علم ہوار کنتگ بوت انتت۔

لہزانک ۽ سرچنگ مالی پیدا کنتت بیت۔ لہزانک ۽ بدلی سدنی ۽
 دیکروی روی سورت ۽ گول مالی پیدا کنتت ۽ بدلی سدنی ۽ دیکروی ۽ بندوک
 بتت۔ مالی پیدا کنتت ۽ بدلی سدنی ۽ دیکروی ۽ ہمراہی ۽ لہزانک ۽ نوکا بدلی
 سدنی ۽ دیکروی بیت۔ مالی پیدا کنتت پدمنتگ ببیت، تہ لہزانک پدمنتگ
 بیت۔ مالی پیدا کنتت دیکرو (ترقی یافتہ) ببیت، تہ لہزانک ہم دیکرو بیت۔
 مالی پیدا کنتت کم دیکرو ببیت، تہ لہزانک ہم کم دیکرو بیت، ۽ مالی پیدا کنتت
 زیات دیکرو ببیت، تہ لہزانک ہم زیات دیکرو بیت۔ ۽ سٹوب انتت کہ
 کوہن تریں پاگردی دور ۽ لہزانک وتی بنداتی شکل ۽ بوتگ۔ گلامی ۽
 دور ۽ آئی ۽ اے کے دیکروی کنتگ۔ جاگرداری ۽ دور ۽ چہ گلامی ۽ دور ۽ گیشتر
 دیکروی ۽ کنتگ۔ سرمایہ داری ۽ دور ۽ چہ جاگرداری ۽ دور ۽ ہم گیشتر

دیروئی کے کٹنگ۔ عوامی چیکیں نوکیں دورے پچہ گو سٹنگیں ڈراہیں دوراں
 گیشتر دیروئی کے کٹنگ۔ پداہم، المی نہ انت کہ ہر لبرانک، یا ہر ہندو
 ڈیہہ، ہر دورے لبرانک، ہر دیروئی، ہر پتارگوں مالی پیدا کشت، ہر دیروئی
 پتار، ہر گام بیت۔ اے پاک تاریخی ہیکتے، کہ لبرانک، ہر باز شریں
 نمونگ پدمنتگیں مالی، ہر چاگردی دوراں ودی بونگ انت۔ عوامی چیک
 دیرو بونگ انت کہ گوں سرمایہ داری، ہر لبرانک، ہر لبرانک، ہر ہم، ہر
 آسانی دیم پہ دیم کٹنگ بنت۔ مثال ہر، ہر کوہنیں یونانی لبرانک گوں نوکیں
 قومانی لبرانک، ہر بلیکیں گوں شکپیئر، ہر ڈولیں یک سکیں مرنیں لبرانک
 ہر لبرانک، ہر ہم، دیم پہ دیم کٹنگ بیت۔ کارل مارکس، ہر پٹ و پول، ہر
 ہے راستی گوں اے لبرانک منتگ:

”اے راستیں ہر بیت کہ ازم، ہر سکیں دیم، ہر شنگیں باز دور ہنچین
 ہم بونگ کہ آہانی گوں چاگرد، ہر دیروئی، ہر چیکیں سیادی گندگ نہ
 بیت۔ نہ گوں چاگرد، مالی بنیات، آہانی سیادی، گندگ بیت، ہر
 نئے گوں آئی، ہر گلی، ہر بجا، ہر مثال، ہر یونانی ازم گوں نوکیں آستانانی
 ازم، ہر بلیکیں گوں شکپیئر، ہر ڈولیں ازم، ہر کارے، ہر ازم، ہر ہم دیم پہ دیم
 کٹنگ بیت“

باز مردم کوہنیں دورانی لبرانک، ہر ڈال چار کنت، ہر نوکیں لبرانک، ہر
 مرٹ، ہر نہ بیکیت۔ ہاس پکے واسنا کہ کوہنیں دورانی لبرانک کوہن
 انت۔ آہانی ہیال ہمیش انت کہ کوہنی، ہر سلوب، آ لبرانک، ہر پچہ پاتگ

نیت۔ بلے ہیکت ہمیش انت کہ لبزانک نئے پرے ہبرء کوھن گشتگ
 بیت کہ آئیء سیادی گوں کوھنیں دورے ء انت ء نئے پرے ہبرء نوک
 گشتگ بیت کہ آئیء سیادی گوں نوکیں دورے ء انت۔ کوھنیں لبزانک
 ہما انت کہ آپشت گرد (رجعت پسند) انت، تری آ کوھنیں دورے ء
 سیادی بداربت یا نوکیں دورے ء۔ ء نوکیں لبزانک ہما انت کہ ادیمروی
 پسند (ترقی پسند) انت، تری آئیء سیادی گوں نوکیں دورے ء بیت،
 یا کوھنیں دورے ء۔ھے سٹوب انت کہ دیمروی پسندیں لبزانک، شاعر
 ء شرگدار کوھنیں دورانی ہردیمروی پسندیں لبزانک ء، یا کوھنیں دورانی
 لبزانک ء ہردیمروی پسندیں بہرء بازار زشت دی انت۔ آئیء ہپازت
 ء کن انت ء آئیء را دیم ء بر انت۔

لبزانک ء یک ہا سیں کردے بیت۔ ء آ کرد چاگردی بسا ورانی
 بندی بیت۔ طبقہی چاگرداں لبزانک ء کرد ذیل دار (جانبدار) بیت۔ ء آ
 بے کرد ء بے ذیل دار (غیر جانبدار) بوت نہ کنت۔ بے کرد ء بے ذیل دار
 لبزانک ء مانا ہمیش بیت کہ لبزانک پہ لبزانک ء، انت۔ بلے لبزانک
 پہ لبزانک ء، نامیں چیز نہ بیت ء نئے بوت کنت۔ ہیکت ء لبزانک
 پہ زند ء، بیت۔

رودی سورت ء ہر لبزانک برزی ڈب (SUPER

STRUCTURE) ء یک بہرے ء بستار (جینیت) ء، گوں یک نہ یک
 مالی بنیانے ء، سیادی داربت ء آئیء مہر کم کنت۔ یک نہ یک طبقے
 ء زند ء عکاسی ء کنت۔ ہائی ء نپ و پانڈگ ء وشی چجا بینیت۔ ء آئیء
 ء وژ مناں تاوان ء رنج دنت۔ ہر طبقہ یک ہنچیں لبزانکے سازبت کہ آئیء

طبقتی عڈولی (جمالیاتی) لوٹاں پورہ بکنٹ عڈر مینیں طبقتیانی طبقتی عڈولی
 لوٹانی چرپ بیت۔ بلے بے طبقتی چاگرداں لہزانک عڈر دے طبقتی بیت عڈر
 ڈراہیں چاگردے ہذمت عڈر کنت۔ ہر لہزانک ڈراہیں چاگردے دستا
 سازگ بیت عڈر گوں چاگردے ڈراہیں مردمانی ڈراہیں لوٹاں ہم دپ بیت۔
 بدلی سدی پسند (REVISIONIST) ماں طبقتی چاگرداں لہزانک،

عڈر ازم عڈر ایدگہ تنکانی ذیل داری عڈر نہ من آنت۔ عڈر ذیل داری عڈر دیکروی پسندیں
 لیکہ عڈر شرگداری عڈر کن آنت عڈر گش آنت کہ چکر لیکہ عڈر لہزانک عڈر ازم کارانی
 سازگی آزانی (تخلیقی آزادی) گیت۔ عڈر ازمی لیاکت نرورتر آنت۔ بلے
 پرے ہجر عڈر بدلی سدی پسند رو آنت۔ اسلیں ہر ہمیش آنت کہ ذیل داری
 عڈر ہند نئے سازگی آزانی عڈر گیت۔ عڈر نئے ازمی لیاکتاں نرورتر بنیت۔
 بلکیں دیکروی پسندیں لہزانک عڈر ازم عڈر بزرے بستریں پکروہیال عڈر بن گیا نی
 سٹوب بیت۔ عڈر لہزانک عڈر ازم عڈر دیم عڈر ہاس تریں چاگردی جیڑھانی گیش
 وگیوار عڈر نیمگانتر بنیت۔

پداہم، لہزانک عڈر باز تریں نمونگ ہنجیں ہم بذت کہ آونی طبقہ عڈر دور عڈر
 حدال پرورش آنت عڈر دنیا عڈر ڈراہیں مردم، طبقہ عڈر چاگردانی و استابنت عڈر
 درستاناں نپ و پاندگ پچا آئیں آنت۔ مثال ہجر عڈر ہومر، شکسیر، گوٹے،
 بالناک، رومین رولان، پٹکن، ٹالسٹائی، مورپاسانت، پھچوف، گورکی،
 کافکا، ہیمنگوے، ٹیگور، غالب عڈر گے ڈولیں لہزانتانی لہزانک۔
 لہزانک عڈر سیادی گوں مہلوک عڈر بیت۔ لہزانک عڈر اسلیں سازوک
 مہلوک آنت۔ آ، یاوت تچک عڈر لہزانک سازا بن، یاہ مالی پیدا آنت،
 عڈر سورت عڈر لہزانک عڈر بنیات عڈر سازا بن۔ پمیشا لہزانک عڈر اندال مہلوک عڈر

لبزانک و زند

سٺي آدم ۽ ڇاگردي زند ۽ آئي ۽ پڪروت ماں وٽ ۽ بندوڪ
 آنت۔ آئي ۽ ڇاگردي زند ۽ همراہي ۽ منڍام آئي ۽ پڪر روم گپنگ ۽ وڏو
 پڪر روم گپنگ، نه آئي ۽ وٽي روم ۽ همراہي ۽ ڇاگردي زند هم روم داتاگ
 گوں۔ ڇاگردي زند ۽ پڪر ۽ وٽ ماں وٽي سيادي ۽ اثر ۽ گمگ ۽، روم گرگ ۽
 ديم ۽ روگ چونائي ۽ وابندري هبريت۔ بله هتر دهمي ۽ نوز دهمي کرناں پورپ ۽
 کارجاہي آشوپ (صنعتي انقلاب) ۽ فرانس ۽ آشوپ ۽ پيرس آشوپي
 مجلس (پيرس کيمون) ۽ سٺي آدم ۽ زند ۽ وراھيس نکاں آشوپ آڏرت۔
 يک نيمگ ۽ اگن ڇاگردي زند ۽ ماني ۽ تند و نيادي پڙاں مزن بدني سدني اتک،
 ته دومي نيمگا رزن، زانت ۽ هيالاني توکا هم وڏو وڏي بدني سدني انک پيشگيس
 زانت ۽ بيکھاني توکا باز پورهي ۽ ۽ باز ۽ هاسيس بهر کوهن ترانتت۔ ۽
 باز نوک تر ۽ ديروي پسند تيرين زانت ۽ ليک هم ودي بوت۔

پڪر ۽ ايدگ پڙاں ابيد لبزانک ۽ پڙ ۽ هم مزن بدني سدني ۽ ديروي
 بوت۔ اے پڙ ۽ هم چارو بچار ۽ پڪر و هيال کننگ بوت۔ کوهنيس ليک
 بدلت انت ۽ نوکيس ليک ودي بوت۔ نوک ودي بوکيس بيکھاني توکا دويک
 زيات نامدر بوت۔ اوني «لبزانک پر لبزانک ۽ واسنا» ۽ دومي «لبزانک پر
 زند ۽ واسنا»

پیسرا "لبز انک پہ لبز انک" و "استنا" و "پہکیس ڈوئی (جمالیاتی) لیکہ
 ودی بوت، کہ "ازم پہ ازم" و "استنا"، یا "ڈولدری پہ ڈولدری" و "استنا"
 و لیکہ "ہم گنش انت"۔ اے لیکہ اسلا لبز انک و ازم و چہ سیاست، مالیات
 و زند و اید کہ پہنا ناں سنگ و جتا کنگ و یک کوشتے ات، کہ چہ کوشنیں
 مانی بند و بوج و رکینگ و کوشتال پتے ات۔ اے لیکہ و مینگ جان کیش
 (۱۷۹۵-۱۸۲۱) و گت۔ کیش و پیشیں شاعری سگ نادوست ات کہ
 آئی و یک ہاسیں مراد (مقصد) و بیبت۔ آئی و نر و ڈولدری چیز و
 یک دائمی وشی و ات۔ آئی و گنگ ات کہ:

"ڈولدری ہیکت انت و ہیکت ڈولدری۔ زمین و سر و بس ہے یک
 ہنجیں ہیکتے کہ مائے زانیس و بس ہے یک ہنجیں ہیکتے کہ مارا زانگ ٹوٹتے
 چہ کیش و پکر وھیال و یورپ و بازیس مزنیس مزنیس شرگدار و کلم کارے
 اثر مند بوت۔ بازیس و گوں کیش و ہمھیالی درشان گت و ہے گنت کہ
 ڈولدری و تیک مراد ایت و پچہ نیسکی و ہدی و ہدی و سیم سراں ڈن انت لبز انک
 و شاعری و کارے تو کا ڈولدری و مارگ و ودی کنگ و آئی و بر جادارگ
 انت۔ ڈولدری و اے مارگ مے دائمی وشی و مان زمان انت۔ زند و
 وراہیں بڈویس چیزانی ڈولدر کنگ و نام ڈول کاری (حسن کاری) انت۔
 و الٹر پیٹر و زور دات و گنت کہ "لبز انک" و مراد اید چہ لذت و
 وشی و دگہ پچ نہ انت"

ART FOR ART'S SAKE

۱

BEAUTY FOR BEAUTY'S SAKE

۲

BEAUTY IS TRUTH, AND TRUTH IS BEAUTY. THAT
 IS ALL YE KNOW AND ALL YE NEED TO KNOW ON EARTH.

ایٹس آے پچ گشت کہ دازم کارھڈر مینانی کنگ آے پکر کنت
 ڈی ایچ لارنس آے گشت دازم منی جنڈر و استانت آئی آے ہون
 پلپہ برٹنڈرسل آے چشانک دیان آے بنشہ گتگ:

”ڈی ایچ لارنس آے منی سر آے بنشہ گت“ واجہ صدار و استانت گ
 کو شست آے بکن۔ عزانت (علم) آے یلہ بدے۔ صدارتگی عمل آے یلہ بدے،
 عزندگ بوگ آے بنگ بکن۔ پورسی آے چہ بندان آے بنا بکن۔ پورہیں
 ننگے بوگ آے ہمت آے بکن“

گوں اے ڈل آے سیادی داروک ہنچک وت گزانت کہ ڈولدری
 دیم آے بنی آدم آے زندر پرواہ آے ہم نہ کن انت۔

لاریں نیلہاد آے نیروی روم آے بن دیا ٹینگ آے مثال داتگ آے گشتگ کہ روم
 آے شہر آے بن گرگ آے وھد آے آس آے برز آے چست بوگ آے ندرگ سگیں ڈولدری
 ندرگے ات۔ ہر چنڈ کہ چیر آس آے ہزاراں مردم بیراں ہم بوت۔ اے بیکہ آے
 ”ڈولدری اشارہ“ (اشارہ جمیل) آے نام بندگ بوت۔ آئی آے گشت کہ:

”بے نام و نشانیں مردمانی مرگ آے پرواہ آے کئے کنت۔ ہے چارگی
 انت کہ اشارہ چوں ڈولدرات“

استیں دور آے اٹلی آے نامدریں شرگدار آے ڈولی کو آس (ماہر
 جمالیات) کروچے اے ہیانی بیکہ آے بیرک دار انت۔ آئی آے نڈر آے ازم یا
 ڈول کاری یک وجدانی تجربت ایت کہ وتی مراد وت انت آے ادیلی زانت
 (منطق) آے پلپہ یا دین آے اخلاک آے رہنداں پٹاس کنگ و چارگ نہ بیت۔
 اے یک ہیانی آے ڈولی چیز ایت کہ زند آے ہیانی وڈ آے چار بیت۔ ہر چیز
 ڈولدر پیش دار بیت۔ زند ہرچ چیزے کہ ہراب یا بڈول انت، آزم

عُذُوٰی زَانَتْ (جمالیات) ءَشْرَعٌ دَوْلْدَارِیْتِ -

» لَبِزَانَكْ پَه لَبِزَانَكْ ءِوَاسْتَا « ءِ اے پھیکس ہیبانی لیکہ سکیں پُڑھتھیں
 لیکہ ایست۔ اے ہراب ءَشْرَعٌ بَدُوْل ءِ دَوْلْدَارِ، گم ءِ وِشْتِ، دروگ ءِ راسْتِ
 ءِ زوراکِ ءِ اَنَسَاپِ پِیْشِ دَارِیْتِ ءِ وِھِکے رے لیکہ ءِ ہیبانی کارِیْمِ چہ
 ھَدُوْیْمِ سِرَاں گوزیْتِ، ماتہ نادر اھی ءِ جوڑیْتِ۔ ءِ بِنِیْ آدَمِ اے لیکہ ءِ اَشِ
 ءِ کارِیْمِ ءِ دَسْتِ ءِ گِرَگِ ءِ اَسْرَعِ، سُسْتِ، بَدِکِرْدِ ءِ عِیْشِ وَا رَامِ پِیْشِ جُوڑِیْتِ۔
 اے لیکہ ءِ لَبِزَانَكْ بَسِ یَکِ دَلِ ھَلْے ءِ اَزْگَارَانِی دِھَدِ گُوْزِیْمَنَگِی وِسِیْلِ
 ءِ جُوڑِکْتِ ءِ چہ وِتی چا گِرْدِ چا گِرْدِی زَنْدِ ءِ سُسْتِ ءِ جِتَا کُتِ چِشْتِی
 لَبِزَانَكْ ءِ سَا زُوکِ ءِ پِیْشِ کِنُوکِ ہے ھاکی دِنِیَا ءِ نَنْدُوکِ اَنْتِ، بَلِے چِرِے
 ھاکی دِنِیَا ءِ اِیْشِ ءِ جَا وِرَاں پِہِکِ نَا سَرِیْدِ اَنْتِ ءِ آہَاں گُوں اے دِنِیَا ءِ جِیْرِ ہَا
 کَارِے پُورِے کَارِیْسْتِ اَنْتِ۔ سَرِزَاھِرِے آہَاں وِتَارَا چہ دِگِرَانِی کَارِو بَارَاں بے ذِیْلِدَارِ
 دَا شْتَنَگِ اَنْتِ، بَلِے ھَلِیْکِیْتِ ءِ آ ذِیْلِدَارِ اَنْتِ۔ وِتی وِھَدِ ءِ اَزْگَارِ، نُوْرَاکِ
 ءِ پِشْتِ گِرْدِیْنِ تَا کِتَانِی نِپِ وِپَا نَدِگَانِی نِگِہِپَاں اَنْتِ۔ ءِ دُنِیَا، چَا گِرْدِ ءِ
 چَا گِرْدِی زَنْدِ ءِ نِپِ وِپَا نَدِگَانِی دَرْمَنِ اَنْتِ۔

» لَبِزَانَكْ پَه لَبِزَانَكْ ءِ وَاسْتَا « ءِ ہیبانی لیکہ ءِ رَنْدِ دَوْلْدَارِیْتِ پَه
 زَنْدِ ءِ وَاسْتَا، ءِ رَا سْتِیْنِ لیکہ دِیْمِ ءِ اَنْکِ۔ اے لیکہ ءِ بِنِیْ ھَشْتِ مِیْتِھِیُو
 آرنلڈ (۱۸۲۲-۱۸۸۸) ءِ اِیْرِکْتِ۔ مِیْتِھِیُو آرنلڈ اُوْنِی مِرْدَمِ اَنْتِ کِہِ آئی ءِ
 لَبِزَانَكْ ءِ رَا سْتِیْنِ پِشْتِ (DEFINITION) ءِ دِیْمِ ءِ آوُرْتِ ءِ لَبِزَانَكْ
 ءِ زَنْدِے گُوں یَکِ دِگِرِے سَاکِ نَزِیْکِ کِنْشَگِ ءِ کُوْشِشْتِ کُتِ۔ آئی ءِ
 لَبِزَانَكْ ءِ پِشْتِ، ءِ لَبِزَانَكْ ءِ گُوں زَنْدِے نَزِیْکِ کِنْشَگِ ءِ کُوْشِشْتِ مِرْچِ
 ھَمِ مَنْشَگِ ءِ سَا طَاھَگِ بَنْتِ۔ آئی ءِ گَشْتِ!

”لبنزانک زندء آدینک، زندء شرگداری، زندء دیم ء برگ ء زند
 ء پھک و پدگارکننگ انت ۱۰“

میٹھیو آرنڈ ء سپٹ ء چارھاسیں بہر انت۔ اولی بہر ”زندء آدینک“
 انت، کہ ایشی ء پدالبنزانک زندء ڈراہیں چاگردی، مالی، سیاسی، ریدگی
 ء ایدگہ جاو ء جیٹھان، ء ڈراہیں شرء گنگ، ء سوب ء بے سوبیاں
 درشان کنت۔ ء اشی ء ہمراہی ء لبنزانک چہ زندء پکروھیالانی سورت ء ساز
 مدی ہم زوریت۔ چیا کہ لبنزانک چہ وتی چاگردی زندء اثر مند بیت۔ ء ہرج
 اثرے کہ چہ وتی چاگردی زندء زوریت، آہاں وتی ازم ء تو کا الما جاگہ دنت۔
 دومی بہر ”زندء شرگداری“، انت، کہ اشی ء پدالبنزانک زندء شرگداری
 ء کنت۔ چاگردی زندء سوب ء بے سوبی، انساپ ء نا انساپی، ہک پسندی
 ء زورکی، برابری ء نابرابری، شرکردی ء بدکردی ء دگہ بے ڈولیں شرء
 گنگاں جتا جتا کنت۔ شرئیں چیزاں ساڑائین ء گندکیں چیزاں ایرجنت۔ ء مہلوکا
 ء بے مارگ ء بختیت کہ آگندکیں چیزانی نیست و نابودکننگ ء وتارا چریشانی
 رکننگ ء کوشست ء بکن انت۔ شرئیں چیزاں پشت بگج انت ء دیم ء
 بہر انت۔ ء چریشی ء ایددگہ شرء شرئیں چیز ہم ودی بکن انت۔

یسمی بہر ”زندء دیم ء برگ“ انت۔ لبنزانک زندء شرگداری ء پہ
 بدینتی ء پورشت و پرورش ء واستان کنت۔ بلکیں پہ زندء دیم ء برگ ء استا

LITERATURE IS REFLECTION OF
 LIFE, LITERATURE IS CRITICISM OF LIFE;
 IT IS A FORCE THAT BUILDS AND SUSTAINS
 LIFE.

کنت۔ لہذا نک و کوشست ہمیش انت کہ چہ گو سنگیں زمانگ و استیں
 زمانگ و ہرانی و بے سویاں مہلوکات رگیشگ بیست تشری و سوب
 آدم کیس زمانگ و نیمگ و برگ بمنت و دگ تشر و تشر تریں چہ تہم پہ
 آدم کیس زمانگ و ودی کنگ بیست۔ اے ڈول و آدم کیس زمانگ
 چہ گو سنگیں و استیں زمانگاں تشر تری کنگ بیست، تاکہ بنی آدم و تشر تریں
 زندے نسیب بیست۔

و چارمی بہر و زند و پہک و پلگا رکنگ انت۔ آدم کیس زمانگ
 تشر تریں شگل و بک و ڈو و دارگ بیست۔ بلکیں و ہد و ہد و تشر و آدمی و پہک
 و پلگا رکنگ و روچ پہ روچ تشر تری کنگ و کوشست کنگ بیست۔ تاکہ بک
 ہنچیں چا گردی زندے سازگ بیست، کہ پہ و تری پکر، عمل و ہا سیتاں بے
 کچ و کساں تشر بیست۔ زند و پہک و پلگا رکنگ یک تشریں لہذا تے و
 مستریں مراد انت۔

چہ مبتہبوا رنلڈ و لہذا نک و سپٹ و آدمی و تشر و بے گندگ بیست کہ
 لہذا نک اگن یک نیمگ و چہ زند و پکر و ہیا لانی سورت و سازگی مڈی زوریت
 تہ دومی نیمگ و زند و ہم بازیں چہ تے دنت۔ زند لہذا نک و ودی کنت و
 چہ و تری گوراں آدمی و تشر و بیست، رود بیست و مزن کنت و مزن بوگا زند
 لہذا نک و تری دل و جگر و ہوناں دنت و زند و چہ ہرا بیباں پہک و پلگا کنت۔
 آدمی و تشری بخشیت۔ آدمی و تہا ریاں موزنا کنت۔ و برنگا نیاں آباد کنت۔
 چلہاں بہار گاہ کنت۔ اے ڈول و آدمی و گیشتر و گیشتر و دیم و بارت۔
 چریشی و اے ہر ہم پد بیست کہ لہذا نک و زند چہ یکے دومی و جتانہ
 انت۔ بلکیں گوں یکے دومی و تری یکیں سیادی دار انت۔ و اشانی سیادی

مہر کم عدا مٹی انت۔ اگن زیات اُرت چارگ بییت، تہ ہمہ گندگ بیت
 کہ زندیک باز پہتائیں چیترا بیت۔ مالیات، سیاسیات، ریبیدگ عدا اخلاک
 اشیء ہنیں دگہ دگہ پہنات انت، علبزانک ہم ہمیشانی ڈول عدا زندعہ یک
 المی پہنات بیت۔ لبزانک گوں زندعہ ہینچو بستگ گوں کہ چہ زندعہ جت
 بوت نہ کنت عدا اگن جتا کنتگ بییت، تہ زندگ بوت نہ کنت۔ ہمہ ڈول
 عدا زندہم گوں، لبزانک عدا بستگ گوں۔ چہ لبزانک عدا پہک جتا بوت نہ کنت۔
 عدا اگن چہ لبزانک عدا جتا کنتگ بییت، گوا بلیکس وتی ایدرگہ پہناتانی گمکاؤنالا
 برجا داشت بکت، بلے، آزندراستینس زندے تہ بییت، عدا بے پک و
 کسا س عدا بزور، بے پنچ عدا بے رنگ بیت۔

اے لیکہ عدا لبزانک، مہلوکات عدا یک منزینس ہا جتے، عدا جتانی
 پورہ کنتگ عدا جیٹھانی گش و گیوار کنتگ عدا یک منزینس وسیلہ عدا جوڑ کنت۔
 گوں وتی چاگرد عدا چاگردی زندعہ بسرت و بیجاہ کنت چیش لبزانک عدا سازوک
 عدا چیرشتی عدا اثر مندیں و انوک ہاکی دنیا عدا اشیء عدا جاوراں شری عدا سر عدا سرید
 بوت انت۔ آہاں دنیا عدا جیٹھانی گش و گیوار عدا واہگ داشت جیٹھانی
 گش و گیوار عدا استاوت ہم کو شست کنت عدا دگہ مردمان اش ہم سکین
 دات۔ آدینا، وتی چاگرد عدا چاگردی زندعہ نپ و پانڈگانی نگہیان، عدا اے
 نپ و پانڈگانی ڈرمنانی ڈرمن انت۔

» لبزانک پہ لبزانک عدا واستا، عدا » لبزانک پہ زندعہ واستا، عدا دویس
 لیکہ یکے دومی عدا پپ انت۔ پمیشا چہ ودی بوگ عدا وھدے یکے دومی عدا
 ہلاپ بوت انت عدا تاروچ مرچیکا یکے دومی عدا ہلاپ انت۔ دویس لیکہ
 انگت است انت عدا گوں دویس لیکہاں ہم دپس لبزانک انگت سازگ

بنت۔ بے ادلی لیکہ یک ر دیں لیکہ ایت ء دومی راستیں چپا کہ لبزانک
 چھبر پہ لبزانک ء نہ بیت۔ بکیں مدام پہ زند ء بیت۔ نثری گول اولی لیکہ ء
 ہم دیں لبزانک ببیت، یا گول دومی لیکہ ء ہم دیں لبزانک، ہر دک پہ زند
 ء انت۔ گول اولی لیکہ ء ہم دیں لبزانک ازگار، زوراک ء پشت گریں
 تاکتانی نمائندگی ء کنت۔ ہما ہانی نپ و پاندگان ہپازت ء کنت ء تیزگار،
 پادمال ء دیکروی پسندیں تاکتانی نپ و پاندگان تاوان دنت۔ ء گول دومی
 لیکہ ء ہم دیں لبزانک نیزگار، پادمال ء دیکروی پسندیں تاکتانی نمائندگی ء
 کنت۔ ہما ہانی نپ و پاندگان ہپازت ء کنت ء ازگار، زوراک ء پشت
 گریں تاکتانی نپ و پاندگان تاوان دنت۔

» لبزانک پہ لبزانک ء واستا، ء لیکہ گول رومانی جھنر ء سیادی داریت
 کہ بنیات تے، » ہیانی پلپہ، » انت۔ ء » لبزانک پہ زند ء واستا، ء لیکہ
 گول ہیکت پسندی ء سیادی داریت ء کہ بنیات تے » مادی پلپہ، » انت۔
 بے نئے ہر رومانیت ہراب انت ء نئے ہر ہیکت پسندی نثر انت۔
 رومانیت دو تہر ء بیت۔ یکے جوزگی رومانیت (جذبانی رومانیت) انت
 کہ بنی آدم ء یک کس نرائین ء ہیانی دنیائے ء جوڑکنگ ء آدمیاء
 سیل و سواد ء دزگت کنت۔ آئی ء نامائیت و نامراد کنت۔ ء آئی ء ذہن
 ء نادراہ کنت۔ اے یک نادراہ ء ہرابیں رومانیت ایت۔

ء دومی آشوپ رومانیت انت کہ دلگوش ء آشوپ ء عمل ء نیمگا
 نثرینیت۔ ہما گرمی، جوش ء جوزگ ء ماریت ء وتی توکا جاگہ دنت کہ
 آشوپ ء عمل ء واستا مردمانی توکا است انت۔ اے رومانیت پرائیت
 ء دلمانگ کنت ء ذہن ء دراہ کنت۔ رومانیت ء اولی تہر پشت گرد

انت ءِ دومی تہر دیروی پسند۔ «لبزانک پہ لبزانک ءِ داستنا» ءِ لیکہ ءِ
 گول آئی ءِ ہم دیوی لبزانک گول رومانیت ءِ اولی پشت گریں تہر ءِ بادی
 دارانت۔

ہیکت پسندی ہم دو تہر بیت۔ اولی مابعد الطبیعیاتی ہیکت
 پسندی یا مشینی فطرت پسندی انت کہ ہیکت ءِ مابعد الطبیعیاتی، مشینی
 ءِ سادگیں ڈے ءِ چاربت۔ وھد ءِ وھد چھڑی ہر ڈول ءِ گندرت، ہما ڈول ءِ
 زاہکے کنت۔ ہیکت ءِ گو سنگیں دور ءِ آؤ کیں دور ءِ دور گند ءِ جدلیاتی
 رنگ ءِ نہ چاربت۔ بلکیں انتیں دور ءِ آئی ءِ بس سربری عکس کشتی ءِ کنت ءِ
 آئی ءِ زویں شگلے ءِ پیش داربت۔ آے ہر ءِ نہ چاربت کہ چے بوتگ یا
 چے بیت، بلکیں بس ہے ہر ءِ چاربت کہ چے بوگا انت۔ جوزگی رومانیت ءِ ڈول
 ءِ مابعد الطبیعیاتی ہیکت پسندی یا مشینی فطرت پسندی ہم یک ذہنی تادراہی
 انت۔ دومی جدلیاتی ہیکت پسندی انت کہ ہر حیر ءِ ساپ ساپ ءِ آئی ءِ اسلی
 شغل ءِ پیش کنت۔ بلے حیر ءِ اسلی شگل ءِ جگ ایو کا انتیں دور ءِ بھگ نہ بنت،
 بلکیں ہما وھد ءِ پہنگ بنت کہ آؤ سنگیں ءِ آؤ کیں دوراں شری ءِ سر ءِ
 چارگ بنت۔ پیشا جدلیاتی ہیکت پسندی ہر حیر ءِ استیں دور ءِ ابید
 گو سنگیں ءِ آؤ کیں دوراں ہم چاربت۔ ہیکت پسندی ءِ اولی تہر پشت گرد
 انت ءِ دومی تہر دیروی پسند۔ «لبزانک پہ زند ءِ داستنا» ءِ لیکہ ءِ گول آئی ءِ
 ہم دیوی لبزانک گول ہیکت پسندی ءِ دومی دیروی پسندی تہر ءِ بادی داربت۔
 لبزانک زند ءِ یک پہنات انت۔ زند یک جدلیاتی سرور (حرکت)
 انت کہ مدام ذو چپس (متضاد) پہنات داربت۔ مثال ہر ءِ ودی بوو کیں ءِ
 مرو کیں بدنی کستریں ہانہ (خلیہ)، ایر روگ ءِ در آھگ (انجذاب و تفرق) پشتی

ہاسیت و سبوری ہاسیت (توارث و مطابقت پذیری) و دگھے ڈولیس۔
 لبرانک ہم یک جدیاتی مشروپرایت۔ و آئی و ہم دو چپتی پہنات انت۔ یکے
 پائنگ (فاری و دومی ڈولی جدیاتی)۔

پائنگ پہنات و ہم دگھے نہر انت و ڈولی پہنات و ہم۔ پائنگ پہنات
 و بہرائی تو کا ڈنی (معروضی)، حوریں (اجتماعی) و عملی بہر ہوار انت کہ گوں یکے
 دومی و استگ انت گوں۔ اشانی متلب ہمیش انت کہ بنی آدم و ذہن و و
 ڈن و چاگردی، مالی، ربیدگی، سباسی، شپنی و ایدگہ پڈانی حوریں جاور
 پیش کنشگ ببت۔ حوریں جیڑھانی گش و گوار و عملی جہد و کوششت منشگ
 ببت و مہلوکات و عملی جہد و کوششت و سکین دینگ بیت، تاکہ جاور
 زیات چہ زیات و دیم و برو انت۔ و بنی آدم آزات، و شمال و دیمرو بیت۔
 لبرانک و ڈنی، حوریں و عملی بہر اسلا آئی و بن گپت و سازگی مڈی و گش انت۔
 و ڈولی پہنات و بہرائی تو کا ہتی (موضوعی)، ہیالی و جتائیں (انفرادی)
 بہر ہوار انت۔ اشانی متلب ہمیش انت کہ لبرانک و نو کا لبرانت و وئی جنہ و
 ذہن و پکرو ہیال، و اہگ و مارگ، ووشی و گم، جوزگ و گل، بیت و ارادہ
 و تب و بیٹل درانگاز کنشگ ببت۔ رنگی جوزگ و گل درشان کنشگ
 بیت۔ ازم و ہاسیس شکل (بیت) ببت۔ شرنکس لبر و ڈولداریں چہر،
 شین و نشانی، کارمز کنشگ بیت۔ شرس ازمی ہاسیت ببت۔ و ہر
 لبرانت و وئی یک جتاء پیدا ویں رنگے بیت۔

شرس لبرانت نئے ایو کا اولی پہنات و زوریت و نئے ایو کا دومی و۔
 چیا کہ یک پہناتے و زورگ و دومی و بیلہ دینگ و آسر و لبرانک و تو کا
 بازی ہرائی و ودی بیت۔ اولی پہنات بیلہ دینگ بیت تو لبرانک بے مراد

(بے مقصد) بیت۔ عہ دو می پہنات یلہ دیگ بییت نہ لبزانک بڈول بیت۔
 نثریں لبزانک دوئیں پہناتانی نیام، ہم سنگی عہم تہی ودی کنت عہاے
 ڈول عہ مرادی عہ ڈولداریں لبزانک سازیت۔ چہرے ڈولیں لبزانک عہ
 مہلوکات عہ پتی جیٹہ ہانی گیش و گیوار کنٹگ عہ زند عہ گہتر کنٹگ عہ واستا
 «مراد» ہم رسید عہ زند عہ نامدار عہ ڈولدار کنٹگ عہ واستا «گل» ہم رہے
 دوئیں جیٹہ لبزانک عہ بنیاتی لوٹ زانگ بنت۔ چہ دوئینانی یکجا ہی
 عہ لبزانک عہ زندوت ماں وت عہ بندوک بنت۔ عہ گول یکے دو می عہ
 گتار استیں وڈے عہ دیکروی کن آنت۔

تربیت، ۲۷ جون ۱۹۸۵

لبز انکی نشانی

(ادبی علامت — LITERARY SYMBOL)

اُسطو؎ بنی آدم چاگردی جاناورگشتگ اُت، چیا کہ آبے چاگرد؎
 نئے ودی بوت کنت ؎ نئے زندگی بوت کنت۔ بلے کیسیر (CASSIRER)
 ؎ ہیال ؎ بنی آدم یک نشانی داریں (علامتی) جاناورایت۔ ؎ زبان، دین،
 زانت ؎ ازم آئی ؎ نشانی داریں شگل اُنت۔ کیسیر ؎ چہ وتی اے قول ؎ ہمے
 ہر ؎ متائینگ ؎ کو شست کتگ کہ نشانی سازی بنی آدم ؎ یک بندری
 ہاسیت ایت۔ نشانی سازی یک ہنجیں کارایت کہ ہر و ہد و کترہ گوں بنی
 آدم ؎ ذہن ؎ بندوک اُنت، بنی آدم ؎ ذہن مدام دگہ دگہ ہیال، مارگ ؎
 جوزگاں نشانیانی شگل ؎ درشان کنت۔

سوسن کے لینگر (SUSANE K. LANGER) ؎ کیسیر ؎ ہر گئے

انگت دیم تر ؎ برتنگ ؎ گشتگ:

» نشانی سازی بنی آدم ؎ بنیاتی ہاجرت اُنت۔ ورگ، نوشگ، چارگ
 ؎ تر و تاب ؎ ڈول ؎ نشانی سازی ہم چہ بنی آدم ؎ بنیاتی کاراں یک ایت۔
 اے آئی ؎ ذہن ؎ یک ہنجیں بنیاتی کارایت کہ ہر و ہد و دمان ؎ بوگا اُنت۔
 اے کار ؎ آبازیراں پہ زانت کنت ؎ بازیراں پہ نزانگ۔ گوں آس ؎ گندگ ؎
 زانگ بیت کہ ذہن ؎ تو کا ہنیں شجرت بوٹنگ کہ آئی ؎ آہانی ہپازت کتگ۔ «

لینگر ۽ هیبال ۽ نشانی سازی بنی آدم ۽ جنڈ ۽ همراہی ۽ آئی ۽ ذہن
۽ ہم بنیاتی ہاجرت ایت۔ آئی ۽ دیکتر ۽ گشتنگ:

» ذہن پدماں پداوتی رہیند ۽ سر ۽ کار کنت۔ ۽ وتی بنیاتی ہاجرت ۽
پورہ کنتگ ۽ واستا تجربتیاں نشانی رنگ ۽ بدل کنت۔ « ۱

بندت ۽ بنی آدم ۽ ذہن سک سادہ و پدمنتگ بوتنگ ۽ نشانی ۽
کارمرز کنتگ ۽ لائک نہ بوتنگ۔ پیشا اشارہ ۽ نشان ۽ کارمرز کنتگ کہ
نشانی ۽ بندت شگل انت۔ آئی ۽ اشارہ ۽ نشانی کارمرزی ہم چہ بازیں تجربتیاں
ہیل گیت۔ اے تجربت آئی ۽ چہ وتی ردی و سہ ورگاں بوت انت۔ اشارہ
۽ نشانی کارمرزی حیوانانی تو کا ہم است انت۔ بندت ۽ بنی آدم ہم حیوان
۽ ڈول ۽ انت۔ بلے ہر چہ کہ آئی ۽ ذہن ردوم گران بوت، آئی ۽ ہمراہی ۽
آ نشانی سازی ۽ ہم ہیل گران بوت۔ نشانی سازی ۽ کار ۽ نیام ۽ بنی آدم ۽
مزین قوتے دست ۽ انک۔ آ قوت ہر کنتگ ۽ قوت انت کہ حیوانانی تو کا
نیست انت ۽ بس بنی آدم ۽ تو کا ودی بوت۔ چہ رے بدنی سدلی ۽ آ سر ۽
بنی آدم چہ مارگی تجربت ۽ تنکیں چاگرد ۽ ذراتک ۽ پکر و ہیبال کنتگ ۽
پکر و ہیبالانی درشان کنتگ ۽ نشانی گانیں دنیا ۽ پترت۔

وہے ر بنی آدم پکر و ہیبال کنتگ ۽ پکر و ہیبالانی درشان کنتگ
۽ لائک بوت، تہ آ نشانی سازی ۽ ہم لائک بوت۔ پر چہ کہ اے درست
گوں یکے دومی ۽ بستگ انت گوں۔ ۽ یکے دومی ۽ واستا المی انت۔
قول پر و فیراے۔ ڈی۔ لشی بیگا:

” پکروھیال ۽ ھردرجہ ۽ ذہنی زندیک نشانی داریں کارایت“

پکروھیال ۽ ٻیناتی کارھمیش انت کہ آنشانی جوڑ بکنت ۽ سہ
 بنی آدم ۽ چہ پکروھیال ۽ نشانی جوڑ گت ۽ آئی ۽ جوڑ کتگیں نشانیانی
 تو کا زبان ، لبرانک ، ازم ، ربیدگ ، زانت ، رزن ، دین ۽ دگہ سہ ڈویس
 چیز ھوار انت کہ بنی آدم ۽ استی ۽ زاهر کن انت ۽ چہ پکروھیال ۽ نشانی
 ودی بوت ۽ ودی بوگا زند نشانی ۽ پکروھیال کنشگ ۽ پکروھیالانی
 درشان کنشگ ۽ داستا بازگت و مدت دات ۔

لبرانک و ت بنی آدم ۽ جوڑ کتگیں نشانی ایت ۔ بلے ودی بوگا زند
 چرائی ۽ ھم نشانی ودی بوت ۽ پدا آئی ۽ پڈ ۽ کار مرز بوگا گت ، کہ
 لبرانکی نشانی کنشگ بیت ۔

لبرانکی نشانی نہ گندگی ۽ برے برے گندگی چیزے ۽ ھما گندگی نشان ۽
 گش انت کہ نہ گندگی یا گندگی چیز ۽ نمائندگی ۽ بکنت ۔ اے نہ گندگی یا گندگی
 چیز مانا داریت ۔ پیشاشی ۽ پشت ۽ پچیدہ و ماں گشگیں ، ۽ پراہ ۽
 شایگانیں ھیال و مارگانی چترے بیت ۔ ۽ نشانی اے ھیال و مارگانی
 پکرانی پاد کنشگ ۽ پرزاں پر گونڈی پورہ کنت ۔ مثال ھبر ۽ :

گم و ھراہیں زند ۽ داستا چلہ ، گل ۽ وشیں دور ۽ داستا بہار گاہ یا ھزہ ،
 ھراہیں زند ۽ داستا تلک یا توپان ، وشیں زند ۽ داستا باگ ، گلای و بدھالی
 ۽ داستا شپ یا سیہ شپ ، آشوپ ، آزاتی یا نوکیں مالی بند و بوج ۽ داستا

سبا، گوربام یا روچ۔

بلے نشانی ءیک هایسے هایستے ہمیش انت کہ آئی ءمانا سدی
 نہ بنت۔ ء باز نیمگا برگ بنت۔ یکس نشانی ء دگہ دگہ هیال و لیکہانی
 مردم وتی وتی هیال و لیکہانی پدا دگہ دگہ مانہاں کارمرزکن انت۔ یا چرائی ء
 دگہ دگہ مانا کش انت۔ دیکروی پسند وتی هیال و لیکہانی پدا آئی ء دیکروی
 پسندی مانا دی انت یا چرائی ء دیکروی پسندی مانا کش انت۔ ء پشت
 کرد وتی هیال و لیکہانی پدا آئی ء پشت گردی مانا دی انت۔ یا چرائی ء
 پشت گردی مانا کش انت۔ مثال ہبر ء: گوربام ء سبا ء لبرال یک
 آشوپ کلم کارے آزاتی ء نوکیں مالی بند و بوج ء واستنا کارمرزکنت۔ بلے
 ہے لبرال اگن یک دینداریں کلم کارے کارمرزکنت، تہ آشاں پہ اسلامی
 نزام ء کارمرزکنت چے کر مثال ء اے ہبر ہم پدربیت کہ یک کلم کارے
 ء کارمرزکتگیں نشانی ء نشانی داریں شعر ء نبشنانکاتی پہمگ ء واستا آئی ء
 هیال و لیکہانی پہمگ ہم المی انت۔

نشانی ء اشارہ (REFERENCE) چے دوی ء جتا انت۔
 نشانی یک پیچیدہ و ماں گشتگیں، باز مانائیں، ء لبرتیں درجہ ء چیز
 ایت۔ ء اشارہ یک سادہیں، کم مانائیں، ء بہل تریں درجہ ء چیز ایت۔
 لینگر ء نر ء:

» اشارہ یک چیزے ء بوگ ء پیش دارایت ء نشانی آپ چیزے
 هیال ء ذہن ء کارایت ء»

اشارہ یک چیز، ماملہ یا جاوڑے ۽ بوگ ۽ گو سنگیں، آئیں
یا آؤ کیس آستی ۽ زاھر کنت۔ جمبر ۽ گزندگھے جبر ۽ اشارہ انت کہ
ھو بیت۔ سنج ۽ جنگ ھو ۽ ھلاسی ۽ اشارہ انت۔ ۽ روح ۽ برانز
روح ۽ در آھگ ۽ اشارہ انت۔ چشیں لبر کہ سیادی دارو کیس چیز ۽ بند
۽ پیش دار انت، نشانی گنتگ نہ بنت، پرچہ کہ نشانی سیادی دارو کیس
چیز ۽ پیش داشت نہ کنت، بلکیس بس آئی ۽ ہیال ۽ ذہن ۽ کاریت۔
نشانی ۽ نشان (SIGN) ہم چہ یکے دومی ۽ جتا انت۔ نشانی ۽ سر ۽
پورٹی ۽ سدک کنتگ نہ بیت۔ بلے نشان ۽ سر ۽ پورٹی ۽ سدک
کنتگ بیت۔ نشانی ۽ نشان ۽ نپاوت ۽ بارو اڈ بلور۔ وائی۔ ٹنڈل
(WILLIAM YORK TINDALL) ۽ ھاسیس ھبرے ۽ نیمگا
اشارہ کتگ:

» نشان یک سدک اشارہ ایت، یک سدک چیزے ۽ نیمگا۔ ۽ نشانی
یک سدک اشارہ ایت، یک سدک نہ کنتگی چیزے ۽ نیمگا۔ ۽
چریشی ۽ مالوم بیت کہ آدہا ھیں چیز کہ آہانی جند ۽ مانا سدک
انت، نشان گنتگ بنت۔ مثال جبر ۽: زلیپ، گیوار، بروان،
انارک ۽ دگھے ڈولیں۔ چشیں سدک چیز نشانی گنتگ نہ بنت ۽ چیا کہ
نشانی ھما چیزاں گش انت کہ آہانی جند و اسدک بنت، بلے آہانی مسانا
سدک نہ بنت۔ بلے ایٹی ۽ منلب ایٹ نہ انت کہ نشانی ۽ مانا پیداور
نہ انت یا آہے مانا انت۔ بلکیس ایٹی ۽ منلب ایٹ انت کہ نشانی ۽

مانا یکے نہ بیت، باز بیت۔ مہریکے آئی ۽ دگہ مانا کشتت کنت۔
 نشانی ۽ مانا ۽ متلب مدام سد کی نہ بنت، ۽ اگن و ہدے سد کی
 بیت، گڈا نشانی رواجی نشانے جوڑ بیت۔ اے رد ۽ یونگ ۽ قول
 انت کہ:

» ازم کار نشانی ۽ لاپ ۽ پہ مانا سپر کنت۔ ۽ نشانی تا ہما و ہد ۽
 زندگ بوت کنت کہ آئی ۽ لاپ پرسی برجا بیت۔ بلے و ہدے نشانی
 ہدایت، چرائی ۽ مانا و دی بیت ۽ آدراہیس تجرت زاہر بیت کہ
 گوں نشانی ۽ سیادی دار انت، گڈا نشانی میران بیت ۽ مردگے جوڑ بیت،
 ۽ آئی ۽ بتاریک رواجی نشانے ۽ بیت۔» ۱۷

نشانی ۽ نشان ۽ تپاوت ۽ بابت ۽ ٹنڈل ۽ گشتگ:

» نشان ۽ مانا یکے ۽ گوں یکے ۽ سیادی انت ۽ نشانی ۽ مانا یکے ۽
 گوں دگہ دگہ شکلاں سیادی ۱۸

مثال ۽ ہبر ۽ بلوچی زبان ۽ باز دیروی پسیدیں شاعر ۽ لبزانتاں
 وئی شعر ۽ نبشتانکائی توکا » چاکر « ۽ لبز زالم ۽ مانا ۽ کار مرز گتگ۔ اے
 شاعر ۽ لبزانتاں چاکر ۽ سیادی بس گوں یکے چیرے ۽ جوڑ بیتگ پیشا ادا
 چاکر یک نشانے جوڑ بوتگ۔ بلے اسلا چاکر ۽ توکا زالمی ۽ ہاسیت ۽ ابید
 بہادری، مہمان داری ۽ میار بلی ۽ ہاسیت ہم بوتگ۔ اگن یکے چاکر ۽ لبز ۽
 پہ اے دراہیس مانہاں پہ ہوری کار مرز بکنت، یا چاکر ۽ لبز ۽ سچیں و طے ۽

کار مرز بکنت کہ چرائی ء اے دُر اھنیں مانا زورگ ببتت ، یا کم چرم
 ء دو مانا زورگ بیبتت ، گڑا پھا کر ء لبز یک نشانی ءے جوڑ بیت ۔
 نشانی ءے چہر (تشبیہ) ہم یک نہ انت ۔ چہر ہما چیز ء گش انت
 کہ یک و ڈیس تری ء دارگ ء سٹوب ء دگہ چیز ءے ء ڈول ء گشتگ
 بببتت ۔ چوکہ ؛ دپ ء دُر ، دُر ج یا حقہ گشتگ ، زُر پ ء سبہ مار گشتگ ،
 بَر وان ء سبہ مار یا کمان گشتگ ، چم ء بادام یا آسکی دیدگ گشتگ ،
 پونز ء شیبگ ، کاٹار یا جمبیا گشتگ ، گیوار ء کلکشان گشتگ ۔ نشانی
 چہر ء باز جتا انت ء باز و ڈے ۔ مثال ہبر ء ؛ چہر گوں و تی سیادی دارو کیں
 چیز ء شگلی سورت ء نزدیک بیت ۔ بے نشانی گوں و تی سیادی دارو کیں چیز ء
 شگلی سورت ء ساک نزدیک نہ بیت ۔ چہر ء آئی ء سیادی دارو کیں چیز ہرک
 کندگ بدت ۔ بے نشانی ء بس جندگندگ بیت ۔ گوں آئی ء سیادی دارو کیں
 چیز ء کندگ بوگ المی نہ انت ۔

نشانی ءے شبین (استعارہ) ہم یک نہ انت ۔ شبین کندگی چیز ء ہما
 کندگی یا نہ کندگی نمائندگیں چیز ء گش انت کہ نئے ہا سیں مانا داریں چیز
 ء نمائندگی ء کنت ءے آئی ء پشنت ء نشانی ء ڈول ء ہیال و مارگانی
 پھپیدہ و ماں گشتگین ، ء پراہ و شایگانیں چیز بیت ۔ مثال ہبر ء ؛
 دوستدار ء و استاگل ، ماہ یا ارواہ ، شر رنگ ء و استا ماہ یا مہ رنگ ،
 بہادر ء و استا شیر ، زوراک ء و استار ستر ۔ نشانی ءے شبین ہر چند کہ
 گوں یک دگر ء ساک نزدیک مالوم بدت ۔ پدا ہم ، اثنانی نیام ء پرک
 است ۔ شبین نشانی ء ڈول ء دگہ چیز ءے ء نمائندگی ء کنت ۔ بے
 آئی ء پشنت ء نشانی ء ڈول ء ہیال و مارگانی شایگانیں چیز نہ بیت ۔

مثالِ جبرءِ شُبَیْنِ «الپ» بس «ب» و مانا «دنت» بلے نشانیِ الپ
 و مانا بس «ب» نہ بیت۔ بلکیں چریشی و باز گیشتر بیت۔ نشانی و باز ہا میں
 مانا بنت۔ بلے شُبَیْنِ و ہا میں مانا نہ بیت۔ پرے جبرءِ شُبَیْنِ چہ نشانی و
 کمتریں درجہ داریت۔ پدا ہم، پریشی و شُبَیْنِ و ارزنت کم نہ بیت ارسطو و شُبَیْنِ
 «شاعر و شرتریں یاکت و آدینک»، گشتگ، و شیلے و زبان و ڈوین ہا
 تریں چیزے بنیاتی سورت و شُبَیْنِ گشتگ۔

لبزانکی نشانی ماں لبزانک و مزنیں ارزنتے دارایت چریشی
 و راستین و شرتریں کارمرزی و لبزانک و باز پانڈگ رسیت۔ و آشامگان،
 جہل، مانا دار، تامدار و ڈولدار بیت۔ بلے چریشی و روین و ہرہیں کارمرزی
 و آئی و تاوان رسیت و آتنگ، تلگ، بے مانا، بے تام و بڈول بیت۔
 پمیشا باڈانت کہ ایشی و راستین و شرتریں کارمرزی و کوشست کنشگ
 بیت۔

تربت، ۳ جنوری ۱۹۸۶

لبنزانکی شرگداری

شرگداری ۽ انگریزی ۽ CRITICISM گش انت۔ انگریزی ۽ اے لبنزچہ یونانی زبان ۽ لبنزے ۽ دراتلگ کہ مانائے پیسلہ کننگ انت۔ بے مرچگیں دور ۽ شرگداری ۽ ماناچہ پیشی ۽ بازپراه و شایگان تربوتگ۔ لوز شرگداری ۽ مانا یک چیزے ۽ چارگ و پیاس کننگ، تشریح کننگ، شری ۽ نزوریانی جتا جتا کننگ ۽ چیزے قدر و قیمت ۽ بارو ایک گدی ہو ریں پیسلہ ۽ ۽ دیگ انت۔

شرگداری کا زماس، راج، چاگر دے زند ۽ حرتک ۽ پھنات ۽ چیزے بوت کنت، بیت ۽ بوگان انت۔ شرگداری اخلاقی ہم بیت، راجی ہم، ربیدگی ہم، سیاسی ہم ۽ لبنزانکی ہم۔

لبنزانکی شرگداری لبنزانکے یک شکل (صنف) بیت۔ اے چہ لبنزانک ۽ ایدگہ شکلاں جتانہ انت۔ بلیکس گوں آھاں بندوک انت۔ چھاھاں ودی بیت ۽ ہماہانی خدمت ۽ کنت۔ اگن تشری ۽ سترے چار و سچار کننگ بیت تہ چو کننگ ر دنہ بیت کہ لبنزانکی شرگداری یک سچیا لبنزانک ۽ ایدگہ شکلاں چکت، پیاس کنوک، پاسپان ۽ رہ دربر انت۔ لبنزانکی شرگداری لبنزانک ۽ ایدگہ شکلاں چکت انت۔ اے ددو ۽ کہ آچہ لبنزانک ۽ ایدگہ شکلاں تشری ۽ تشریں نمونہانی تشریں سپٹاں ودی بیت۔ ہر آستان ۽ شرگداری ۽ رہند چہ ہما آستان ۽ لبنزانک ۽ سیادی دارو کیں دگہ آستانانی لبنزانکانی

شَرِّعْ شَرِّزِیْ نَمُونَهائی شَرِّی سِپْتاں زورگ بنت۔ عَھے رھبندانی
 کِبِلو عَ اَسْتمان عَ لَبزانک عَ شَرِّگداری کَنٹگ بیت۔ پِٹاس کَنوگ اِنْت
 اے وِڈے کہ آ لَبزانک عَ ایدگہ شِگلاں چارِیت وِٹپاس کَنت۔ آھائی
 شَرِّی عَ نَزورِیاں جتا جتا کَنت عَ پِش داریت۔ پاسان اِنْت ایدول عَ کہ
 لَبزانک عَ ایدگہ شِگلائی نَزورِیاں کَشِیت عَ شَرِّیائی ہِپازت عَ کَنت۔
 عَ رَہ دَر بَر اِنْت ایدول عَ کہ دِکِروی عَ وَا سْتا لَبزانک عَ ایدگہ شِگلائی
 رَہ دَر بَری عَ کَنت۔

شَرِّگداری عَ مانا (MEANING) عَ تَعْرِیْف (DEFINITION) باز
 وِڈے کَنٹگ بو تگ اِنْت۔ مِثالِ هَبْرے:

یونانی زبان عَ شَرِّگداری عَ مانا دو پِیسلہ کَنٹگ اِنْت۔

عربی زبان عَ شَرِّگداری عَ مانا ”شَرِّعْ کَندک عَ پِٹاس کَنٹگ“ اِنْت۔
 ”انسائیکلو پیڈیا آف امریکانہ“ عَ تو کابنشتہ اِنْت کہ ”تَنکِیس ما نِہاں
 شَرِّگداری، لَبزانکی نِشْتانکے عَ شَرِّی عَ نَزورِیاں وَا نَگ عَ زانگ اِنْت۔
 شائِیگانیس ما نِہاں اِشی عَ شَرِّگداری رھبندانی تِہِیگ عَ اے رھبندانی
 ماں شَرِّگداری عَ کار مَرز کَنٹگ حَم هور اِنْت گوں۔ بزاں اِشی عَ تو کابنشتہ
 نہ چِیزے پِلسپہ حَم مان گوں۔ چِیا کہ رھبند عَ تِہِیگ عَ کار مَرز کَنٹگ بیک
 پِلسپہ کارِیت“

مِیْتِھِیو آرنلڈ عَ گِٹ تگ کہ ”شَرِّگداری حَم اِچِیزے شَرِّزِیْ ہِیرے ہِیل
 کَنٹگ عَ پِیادو کَنٹگ عَ بیک راستِیں کوشِست اِیت کہ چِہ دِتیاء زانْت
 عَ پِکَر عَ ڈن مِیْت“

آئی اے رچرڈز عَ دَر اِیْنْتگ کہ ”شَرِّگداری کَلَم کار عَ نِشْتانک عَ

پُتاس کنت، پیدلیس و مثال آئی، تشریح، کنت، گڈیگ، آئی،
 بمالیاتی قدرانی بارو اپسید دنت۔

شرگداری رُژن داریں بنی آدم، ہمراہی، و دی بوتنگ۔ بنی آدم،
 و تی و دی بوگ، ہمراہی، چہ و تی سرو گوش، چندگ، و ہد، و تی
 چپت و چاگرد، سہدار، عیب، سہیں چیز چار انگ، انت۔ آہانی زانگ و
 پہمگ، کو شست، کنگ۔ آہانی تو کا شری، ہم دی تنگ۔ ہرانی
 و نزوری ہم۔ چہ چیز، آہانی پستانی تو کا باز، دوست بوتنگ، باز،
 نادوست۔ تادوستیں چیزے چہ و ت، دور کنگ، انت۔ چہ ہاں نزدیک
 بوگا پیریز، کنگ۔ بلے دوستیگیں چیزے نزدیک، آؤ زنگ، انت۔
 آہانی ہپازت، کنگ۔ چہا ہاں نپ و پاندگے چپت، کنگ۔ گیشتر
 چہ گیشتر نپ و پاندگ، چپت کنگ، و استا آہانی دیم، برگ،
 کوشست، کنگ۔ اے شرگداری، بنداتی سورت بوتنگ۔ ہر چند کہ بنی آدم
 راجی، مالی، و ریدگی سورت، دیمروی کنان بوتنگ، شرگداری، شکل ہم
 گشتان و پیدا و رتر، بوتان بوتنگ۔ شرگداری، اخلاقی، راجی، ریدگی، سیاسی،
 لیزانکی، ایدگ، شکل و دی بوتنگ، انت۔ پدا گول لیزانک، تک و پہناتانی پراہ
 و شا یگان تر بوگ، ہمراہی، لیزانکی شرگداری، ہم بازیں، شگلے و دی
 بوتنگ کہ آہانی تو کا تاریخی، مقابلاتی، رومانی، نقلیدی، تاثیراتی، سوانخی،
 نفسیاتی، سانس، مارکشی، سختیاتی، و گدگہ ہستیں شکل ہوار، انت۔

ارسطو دنیا، اولی پکائی، شرگدار زانگ، بیت۔ چہ ارسطو، پیسیر ہم
 یونانی لیزانک، دنیا، ایدگ، لیزانکاں شرگداری، مثال گندگ، بنت، بلے
 ارسطو، اولی رندا پکائی، سورت، شرگداری، بنیاتی، ایرکت، شرگداری،

ازمء سائنس ء حیثیت دات۔ ء آئے چہ پلمپہ، اخلاقیات، سیاسیات ء ایدگہ
 علما گشیت ء جتناگت۔ چہ ارسطو ء پدردگہ دگہ ڈیہاں بازیں شرگداری ء ودی
 بوت ء آہاں وتی وتی جاوڑ ء لیاکتانی پدا شرگداری ء ازم ء رادیم ء بڑت۔
 ردی مردم شرگداری ء سازگی لبزانک (تخلیقی ادب) ء نیام ء
 مزنیس تپاوتے کن انت۔ آہانی نرء شرگداری ء سازگی لبزانک ء نیام ء
 مزنیس ہوڑے است۔ اے ہبرء شک نیست کہ شرگداری چہ سازگی لبزانک
 ء ایدگہ شکلاں، شگلی سورت ء جتنا انت۔ بلے بینیاتی سورت ء اے چہ
 لبزانک ء ایدگہ شکلاں جتنا انت۔ ایدگہ شکلاں ڈول ء شرگداری ہم راستی
 ء یک شکل ایت۔ پرک بس ہنچک انت کہ سازگی لبزانک دری ء اندری
 دنیابانی ازمی عکاسی ء کنت۔ بلے شرگداری گیشتر دری ء اندری دنیابانی
 عکاسی سازگی لبزانک ء ازمی عکاسی ء کنت۔ اے رڈیں جبریت کہ شرگداری
 سازگی لبزانک ء بہرہ انت ء اے سازگی نہ بیت۔ بلکیں راستیں شرگداری
 سازگی بیت ء سازگی لبزانک ء بہرہ بیت۔ پرچہ کہ قول ہڈسن ٹیگا «شرگداری
 ہم سازگی لبزانک ء ڈول ء وتی سرہال ء جوڑگ ء چہ زند ء زورایت ...»
 شرگدار، شاعر ء لبزانک ء نبشتانکائی تشریح ء کنت۔ آہاں تو کیں
 تو کیں وٹاں پیداوڑ کنت۔ آہانی ہما تک و پہناتاں ہم دیم ء کاریت کہ شاعر ء
 لبزانک ء وت نہ زانتگ انت۔ ء ہما تک و پہناتاں ہم دیم ء کاریت کہ شاعر
 ء لبزانک ء وت نہ زانتگ انت۔ ء ایدول ء نبشتانکائی تو کا گیشتر چہ گیشتر ء
 رنگارنگی ء شاہیگانی پیش داریت۔ آ شاعر ء لبزانک ء ہیال و لیکہ، پسند ء
 ناپسند، ء مالی ء طبقتی سیا دیاں دیگجیت ء دیم ء کارایت۔ اے درہیں
 کارپہ تشریح ء مارگانی درانگا زکنتگ ء نہ بنت۔ اشانی واستا شرگدار ء

سازگی لیاکتے پکار بیت۔ عوہ کے راگوں سازگی لیاکتے، شرگداری نبشتہ
کنت نہ آئی، شرگداری سازگی لبزانک جوڑ بیت۔

شرگداری لبزانک ہم سازگی لبزانک، ڈول، بے ذیل دار، غیر
جاندار، بوت نہ کنت۔ شاعر لبزانک، ڈول، شرگدار ہم وتی یک، لیکہ
عے دار بیت۔ ماں طبقہی راجاں آہم گوں یک نہ یک، طبقہی، بندوک بیت۔
عہمائی، نپ و پائندگانی، واستنا کار کنت۔ پیشیا اگن ازم یا آئی، بھرے گوں
آئی، لیکہ، ہم دپ بیت، نہ آئی، شرگشیت۔ اگن ازم یا آئی، بھرے
گوں آئی، لیکہ، ہم دپ نہ بیت، نہ آئی، نرورگشیت۔ بے آئی، اے
ذیل داری لیکہی، طبقہی بیت۔ جندی (ذاتی) نہ بیت۔ آپرے ہرے، یک
ازم کارے، ازم، شرگشیت کہ ازم کار آئی، سنگت یا یاد و وارث انت۔
عنے پرے ہرے، یک ازم کارے، ازم، نرورگشیت کہ ازم کار و نرورگشیت
یاد آمد بیت۔ بلکس جندی سورت، آپورنی، بے ذیل دار بیت، عہ پر
بے ریا و روئی، شرگداری کنت۔

بلوچی لبزانک، شرگداری نہ بوگ، برابر، انت۔ چیا کہ تھی و ہدی بلوچی
لبزانک، گیشتر کلم کارے، والنوک شرگداری، قدر و قیمت، شرعی، سرے نہ زان
انت، عہ ایشی، بار و اڈوڈیں، روپس ہیال دار انت۔ اے روپس ہیال
ابو کار دی مردمانی توکانیست انت، بلکس باز و اندہ، سر پیں مردمانی
تو کا ہم اسنت انت۔ لہتین، ہیال انت کہ شرگداری لبزانک، نہ انت، لہتین
عہ ہیال انت کہ شرگداری سازگی لبزانک، مٹ نہ انت۔ لہتین، نرورگشیت
ازم کار، ابر خندنگ، بدگشی، بے عزت کنگ، نام انت۔ لہتین، نرورگشیت
چہ شرگداری، لبزانک، لبزانک، تاوان رسیت، پیشیا اشی، سچ ذلورت

نہ انت۔ بہتین ۽ گشگ انت کہ بے شرگداری ۽ ہم لبزانک زندگی
 بیت ۽ دیکروی کنت۔ پیشا شرگداری ۽ پوح ہا جوت نیست۔ بہتین ۽
 گشگ انت کہ شرگداری ۽ وانگ وزانگ ۽ پوح نپ و پانڈگ نیست۔
 پیشا اشی ۽ وانگ وزانگ ۽ مپتا و ہد زوال بیت۔ ۽ باز دگ ۽
 ڈولیں ہر کننگ بیت۔ شرگداری ۽ قدر و قیمت ۽ نپ و پانڈگانی نہ زانگ
 ۽ سبب ۽ شاعر ۽ لبزانت و فی شعرو ۽ نشتانکانی شرگداری ۽ نہ سگ
 انت۔ آبدیر انت ۽ ایشی ۽ را ڈر منی ۽ ووش نیکی لیک انت۔ بے
 شرگداری ۽ یاروا ہیکت ایشی ۽ چپ انت۔ شرگداری پہ لبزانک
 ۽ سگ المی انت۔ لبزانک بے اشی ۽ نے ہپازت بیت۔ نے رنگا
 رنگ و شایگان بیت۔ ۽ نے دیم ۽ شدت کنت۔ قول ٹی ایس ایلپیٹ
 یگا: ”شرگداری پہ مئے زند ۽ دم ۽ گشگ ۽ ڈول ۽ المی انت“
 ۽ شرگداری ۽ یاروا مہلوک ۽ ڈراہیں بہتام رد انت ۽ نزنانتکاری ۽
 آسرا انت۔

اے ہجر راست نہ انت کہ شرگداری لبزانکے نہ انت۔ شرگداری
 لبزانک ۽ ہا سیں بہرا بیت۔ اے ہم رد انت کہ شرگداری سازگی
 لبزانک ۽ مرٹ نہ انت۔ شرگداری پہ شاعری، آزمانک، کسمانک،
 ناول ۽ لبزانک ۽ ایدگہ تکاں پوح پدا تریں چیزے نہ انت۔ بلکیں اگن
 چہ ڈراہیں تکاں یکے اما شرتر گشگی بیسیت، نہ آ شرگداری بیت۔ اے
 ہجر ہم نزنانتکاری ۽ نشانی انت کہ شرگداری، ازم کارانی ایر جننگ، بدگشی
 ۽ بے عزت کننگ ۽ نام انت۔ راستیں شرگداری، ازم ۽ تشری ۽ نزوری
 ہر دکاں پہ مثال ۽ دلیل پیش دار بیت ۽ ازم ۽ شرتر کننگ ۽ واستنا

ازم کار و رهشونی و کنت۔ اے ہجر و ہم گول ہیکلت پرچ سیاہی نیست
 کہ چہ شرگداری و لبزانک و لبزانت و تاوان رسیت۔ بلکیں اگن شرگداری
 راستیں شرگداری و بیت تہ چیرائی و لبزانک و لبزانتاں تاوان نہ
 رسیت۔ اے ہم یک ر دیں ہجریت کہ بے شرگداری و ہم لبزانک زندگی
 بیت و دیروی کنت۔ لبزانک بے شرگداری و نے زندگی بوت کنت
 و نے دیروی کنت کنت۔ لبزانک و زندگی بوگ و استنا شرگداری دم و
 کشنگ و ڈول و المی انت۔ و آئی و دیروی و استنا شرگداری و نہ دربر
 ہم المی انت۔ چنچو کہ بے نہ دربری و لوک و نہ دبستگیں راہ و مساپرگار
 بیت، ہمے ڈول و بے شرگداری و لبزانک ہم گار بیت۔ اے ہم بے بنیائیں
 ہجریت کہ شرگداری و وانگ و زانگ و پچ نیپ و پانڈگ نیست، پمیشنا
 اشی و وانگ و زانگ و پمیشنا و ہد زوال بیت۔ شرگداری و وانگ و زانگ
 و یاز نیپ و پانڈگ رسیت و چیریشی و وانگ و زانگ و ہد زوال نہ
 بیت۔ شرگداری و سر و جتگیں اید کہ ڈوبہ و بہتنام ہم رد انت۔ بانڈ انت
 کہ شاعر و لبزانت چشیں ر دیں ہیالال یلہ بدی انت۔ شرگداری و قدر و قیمت
 و نیپ و پانڈگاں بزانت انت و تی شعر و بنشنانکانی شرگداری و بساگت
 انت۔ پریشی و نے بدبر انت، نے شرگداری و ڈوژ منی و ووشن نیبت کی
 بزانت انت و نے شرگداراں و تی ڈوژ منی و ووشن نیبت کی۔ بلکیں شرگداری و
 و استناھر و ہد و نیار بیت۔ و اگن بوت کنت، تہ شرگداراں و ت شرگداری
 و دعوت و بدی انت۔ پرچہ کہ شرفیب و بہتا و ریں شاعر و لبزانت ہما
 انت کہ آئی و ازم و سر و شرگداری بیت و چیریشی و آئی و ازم پکا تر و راست
 تریں سورتے و والتوکانی ویم و کیت۔ و شرفیب و بہتا و تریں شاعر و

لبزانت ہمانت کہ آئی ز ندء آئی و شرگداری بیت۔ عوچریشی آئی و
 وتی سازانگیں ازم و نزد ریانی درکشگ و، عو دیکتر و سازگ بو و کین ازم
 و، چه نزد ریای رگینگ و، عو ایدول و وتی ازم و شر زرکشگ و دیم و
 برگ و موه رسیت۔ آشاعر لبزانت کہ آئی و ازم و سر و، سج بحث و
 تران و شرگداری نہ بیت ہمانت کہ آئی و ازم و ڈال چارکشگ بیت۔
 اشی و متلب ہمیش بیت کہ تنی و ہدی آشریں یا مزینیں شاعر لبزانت
 متنگ نہ بوتگ۔

اے ہر و شک نیست کہ ہر مردم شرگداری نہ زانت۔ عو نے ہر
 شرگداری راستیں شرگداری بیت۔ بے اگن یک شرگداری وے کہ رد و
 یک نیمگی بعیت و بس پہ جہل جننگ و و استا بعیت، آ شرگداری گشگ نہ
 بیت و روپے نہ روپے وت ردکشگ بیت۔ عو اگن پشت کپیت نہ بس
 راستیں شرگداری کہ یک نیمگی نہ بیت و نے پہل جننگ و و استا بعیت۔
 چه لبزانک و تاریخ و گندگ بیت کہ ابو کار دی کلم کاراں روپیں، یک
 نیمگی و جہل جننگی بنشانک بنشہ نہ کتگ، بلکیں مزینیں مزینیں کلم کاراں ہم
 پیشیں روی کتگ۔ مثال ہبر و والعبیر و شکسیر ایر جتنگ۔ رشید طواط و
 خاقانی بد و رد کتگ۔ فرخی و فردوسی ہراب گشنگ۔ سودا میر و سرو
 بہتاں کپتنگ۔ رجب علی بیگ سرور و میرامن کلاگ کپتنگ۔ ڈاکٹر
 عبداللطیف و غالب ڈوبازنگ۔ ن۔ م راشد و فیض جہل جتنگ۔ بے
 اے درست شرگداری نہ بوتگ انت۔ بلکیں بد گداری بوتگ انت۔
 پیشا مرچی نے اے شرگداری ارزشت وے و ا انت و نے اشانی بنشہ
 کنوک شرگدار یا شریں شرگدار گشنگ بنت۔

اشمی و متلب اے نہ انت کہ شرگدار یا شرین شرگدار و دی نہ کن
 انت و آھانی ہر ہرپ و ہر ہر راست بیت ، شرگدار و شرین شرگدار
 ہم و دی کن انت ، برے زبانی ، برے پکری ، برے ازمی و برے دگ
 ہے و ڈیں ، چیا کہ شرگدار بنی آدم بنت و چہ بنی آدم و و دی و کنگ و سہ
 و رگ المی انت ، و شرگدار یا شرین شرگدار ہرچ و دی و کن انت ، اہم
 زوت یا دیراں آس کہ و کنگ بنت ، شرگداری و حیثیت و بس ہما شرگداری
 پشت کپ انت و مدام پہ و لگوش و انگ بنت کہ ہمو نیگی و راست بہنت ،
 تری آھانی تو کار و دی و نزوری بہیت ، بلے باز کتر و آھانی شری و
 راستی باز گیشتر بہنت ، لہز انکی دنیا و ہمو نیگی و راستیں شرگداری ہم باز کنگ
 بو تگ کہ انگت زندگ انت و قدر و قیمت دار انت ، اے شرگداریانی تو کا
 ٹاسٹانی و گورکی و سر و بین و کنگیں شرگداری ، و رڈ و رتھ و سر و والٹر
 پیٹر و کنگیں شرگداری ، مصحفی و سر و قراق و کنگیں شرگداری و غالب و سر و
 سجاد باقر صنوی و کنگیں شرگداری ہوا انت ۔

شرگداری و سہ ہا میں پرز انت ، چارگ و ٹپاس کنگ (تجزیہ) ، پہ
 دیں و مثال شرین و نزوریں پہناتانی تشریح کنگ و قدر و قیمت و گڈی پوری
 پیسلہ و دیگ ، شرگداری ازم و چارابت و ٹپاس کنت ، آئی و آکش و پہناتاں
 ہم چارابت و ٹپاس کنت کہ بنشہ کنوک و وت دی تگ و زانتگ انت یا وت
 پہ زانت و دی کنگ انت ، و آکش و پہناتاں ہم ، کہ بنشہ کنوک و وت نہ
 دی تگ و نہ زانتگ انت و وت پہ زانت و دی نہ کنگ انت ، بلکیں سازگ
 و و ہد و بے بنشہ کنوک و زانتگیں کوشستاں و دی بو تگ انت ، پہ دیں
 و مثال آھانی تشریح و کنت ، و والو کاں چارانی گیشتر چہ گیشتر کش و پہناتاں

سرپدکنٹگ ۽ بہد و کوشست ۽ کنت ، تاکہ وانوک چراسانا ننگیناں پکری
 عملی ۽ جمالیاتی نپ و پانڈگ چست بکن انت ۔ ابید چریشی ۽ بنشنتہ کنوک ۽
 چند ۽ ہم چرائی ۽ سزائنگین چیزانی کش و پہناتان ۽ آھانی شسری و نروریان
 سرپدکنٹ ، تاکہ آوتی ازم ۽ نروریانی درکنٹگ یا کم ترکنٹگ ۽ کوشست ۽
 کت بکنت ۔ وئی ازم ۽ شریانی ہپازت ۽ بکنت ۔ شریان گیشتر ۽ مستر بکنت ۔
 ۽ ایڈول ۽ وئی ازم ۽ دیما بارت ۽ گڈ پگ ۽ بنشنتہ کنوک ۽ ازم یا ازم ۽
 شرگداری بوؤکیں ہا سبیں بہر ۽ قدر و قیمت ۽ اے پیسلہ ۽ دنت کہ آئی ۽
 قدر و قیمت چنچک انت ۔ کم انت یا زیات ۔ اگن کم انت نہ چنچک کم انت ۔
 ۽ اگن زیات انت ، نہ چنچک زیات ۔ ازم یا ازم ۽ ہا سبیں بہر کجا تاکتاں
 نپ و پانڈگ سچا بیئن اینت ۽ چہ کچ ۽ نپ و پانڈگ سچا بیئن اینت ۔
 شرگداری ، لبرانک ۽ دیم ۽ ہند ، وھد ۽ صبا و رانی لوٹاں کارایت ۔
 ۽ سہے لوٹانی پدا ، دیم ۽ روگ ۽ واسنا لبرانک ۽ رہ دربری ۽ کنت ۔
 ۽ آئی ۽ سیادی ۽ گوں زند ۽ جوڑ بیئت ۔ تاکہ آوتی ہراہی ۽ زند ۽ ہم دیم ۽
 بارت گوں ۔ چیا کہ اگن لبرانک زند ۽ دیم ۽ برگ ۽ کوشست ۽ مکت
 تہ و تہ ہم دیم ۽ شنت نہ کنت ۔

شرگداری یک المی کارایت ۔ ہر مردم یک نہ یک و طے کسا سے
 ۽ اے کار ۽ کنٹگا انت ۔ روی مردم روی سورت ۽ ، ۽ شرگدار ہا سبیں
 سورت ۽ ۔ اے کار دارگ نہ بیت ۔ چیا کہ اے کار ۽ دارگ ۽ مانا سکت
 بوگ انت ۔ اگن اے کار لبرانک ۽ نو کا دارگ بیئت ، نہ لبرانک زندگ
 بوت نہ کنت ۔ ۽ گوں لبرانک ۽ سیادی واروکیں آستمان لبرانکی سورت ۽
 بیران بیت ۔ ۽ اگن یک آستمانے ۽ ڈراہیں تکاں شرگداری دارگ بیئت

تہ آستان پورنی ء بمران بیت۔ لہذا نکی تک ء یک آستانے ء زندگی
 دارگ ء سورت ہمیش انت کہ آئی ء لہزانک ء نوکا شرگداری ببیت ء
 پورہیں آستان ء زندگی دارگ ء سورت ہمیش انت کہ آئی ء لہزانک ء
 ہمہراہی ء آئی ء سیاست، ریدگ، مالیات ء ایدگہ دراہیں نکال
 ہم، شرگداری ببیت۔

راستیں شرگدار ء توکا بازیں پینے بوگ لوٹیت۔ ء آئی ء سوب
 ء بے سوبی، یا کم تر و گیش بز سوب ء بے سوبی، گول ہے پستانی بوگ ء
 نہ بوگ، ء کئی ء گیشی ء، بندوک انت۔

ڈی۔ ایچ۔ لارنس ء ہیال ء ”یک شرگدار ء ء و استا المی انت
 کہ آئی ء جوڑہ ترند ببنت، آزاننت کاریں مردے ببیت، دلیل ء علم ء
 پکا ببیت ء اخلاقی سورت ء سکیں راستیں مردے ببیت“
 سانت بیو ء گشتنگ کہ ”چہ شاعرے ء بابت ء وتی ہیال و لیکہانی
 درشان کنگ ء ء پیسر شرگدار ء و استا آ شاعر ء شری ء سر ء پہگ المی انت۔
 چہ پرے کار ء و استا آئی ء یک نیمگے شاعر ء زندگی بار و اشری ء سر ء
 زانگ لوٹیت ء دومی نیمگ ء بنی آدم ء فطرت ء پہگ ء پکا بوگ لوٹیت“
 ٹائین بی ء قول انت کہ ”ہر ڈیہ ء آستان ء شاعری آ ڈیہ ء
 آستان ء و راجی، جگر اپائی، اخلاقی ء تاریخی اثرانی آ سر انت، پیشاپہ شرگدار
 ء اے ڈاہیں اثرانی سر پد بوگ ہمچک المی انت، ہمچک کہ شاعر ء زند
 ء جاوردانی سر پد بوگ“

سانت بیو ء دگہ جاگے گشتنگ کہ ”شرگدار ء باند انت کہ ہر چ
 شاعرے ء، شاعری ء سر ء، شرگداری کنگ لوٹیت، آئی ء ڈاہیں شاعری“

شہری و سرور بوانیت و شاعر و جوڑ کنگلیں دینا و چہ و تی شرگداری و زوراء
علم و زانت و کنگ و ، نوکیں زندے بدانت و پیش بکنت

مولوی عبدالحق و نرء "شرگداری و نبشہ کنگ و دگرانی سوج دیگ
ہما مردم و کارانت کہ آئی و تجربت شایگان ، علم و زانت باز و نذر و دکنڈ
بیت۔ ابوکار استیں لیاکت مداریت ، بدکیں لبزانک و زرع اوژناگر
بیت۔ مدتے و وانگ و زانگ و پکروھیال و زندے ہمرانی باروا
ہا سیں ہیال و لیکہ بداریت۔ آتی پکروھیالانی درانگاز کنگ و لیاکت
و بداریت و آھاں دگرانی دلانی توکانا دینت بکنت

اے نامداریں شرگداری ہمرانی مجگ ہمیش انت کہ یک شرگدارے
و واستا المی انت کہ آتزند جوزہ ، شرکرد ، کواس و زانت کاریں مردے
بیت۔ و چہ شاعر لبزانت و زند و رام ، آئی و ڈیہہ و استمان و راجی ،
جگر اپائی ، اخلاقی و تاریخی جاوراں سرید ، و بنی آدم و فطرت ، لبزانک
و دلیل و علم و پکا بیت۔

منی نرء شرگدار و اے پستانی نوکا اے گیشی ہم کنگ لو بیت
کہ شرگدار پلیپہ و سیاست و ہم زبر بیت و صہانی تاریخ ، مالیات ،
نسیات و زند و علم و ہوری و ایدر گہ راجی و فطری علماں ہم جوڑ بیت۔
شرگداری و واستا آئی و لہتیں سائنسی و دیروی پسندی رھند بیت۔
اے رھندال ہند ، و ہد و جاورانی پداپہ نیک نیتی و بیہ ریادروی
کار مرز بکنت۔

شرکداری رھبند

ھر علم ءِ ازم ءِ وتی جتائیں رھبند بنت ۔ چھے رھبندانی گمکا
 ۲ علم ءِ ازم پہگ بنت، ءِ عملی شکل دئیگ بنت ۔ یک ہا سیں ازم
 ءِ بستار ءِ لبرانکی شرکداری ءِ ہم، ھر دور ءِ وتی جتائیں رھبند بوتگ
 أنت ۔ اے رھبند چہ مزنیس شاعر ءِ لبرانتانی ازم ماں درگیگ ءِ ردوبند
 دئیگ بوتگ أنت ۔ گوں وھد ءِ جاوری بدلی سدلی ءِ، اے رھبندانی
 توکا بدلی سدلی ہم بوتگ ءِ کمی گیشی ہم، کہ چریشی ءِ شرکداری ءِ ہما ہی ءِ
 اشی ءِ رھبند ہم ردوم گراں بوتگ أنت ۔

چہ درستال پیسارسطو ءِ چہ یونان ءِ مزنیس شاعرانی نبشتہ و طو ءِ شرکداری
 رھبند ردوبندوات أنت ۔ مثال ہبر ءِ وھدے آئی ءِ دبست کہ ہومر ءِ
 جنگی لپہانی توکا پہ ردوبند جینگ، اسلی بیان ءِ اسر دئیگ بوتگ أنت،
 گوڈارسطو ءِ نبشتہ گت کہ ہر جنگی لچہ ءِ ہے سہ بیس بہر بہ بنت ۔ چہ ارسطو ءِ
 رند ہوریس، یوئیلو، آرٹینو، لانسجاٹنس، جوزف ایڈلسن، ڈرائیڈن،
 سیموئل جانسن، ورڈزورتھ، کولزح، شیلی، ہیزلٹ، لیمب، کارلائل،
 میکالے، گوٹے، سانت پیو، میتھیو آرنلڈ، ٹی ایس ایلیٹ ءِ دگہ بازیں
 شرکدارے ءِ شرکداری رھبندانی توکا بدلی سدلی ءِ کمی گیشی آؤرت ۔
 بلے اے ردو ءِ چہ ارسطو ءِ رند، درستال مستری نام میتھیو آرنلڈ ءِ
 ٹی ایس ایلیٹ یگ أنت ۔

اے شرگداری رھبند گیشتر وتی ہا سیں جا ورائی پیدا اُشت
 اُنت۔ پیشا اَلْم نرانت کہ ہر ڈیہہ، قوم عَزبانِ شرگدار کور و کائی اُشتی
 پابندیء بکن اُنت۔ پداہم، اے ہمرے شک و شبہء گنجائش نیست
 کہ ہر ڈیہہ، قوم عَزبانِ شرگدار وتی جا ورائی روء پیرے رھبندال
 پاندہ چست کُنت کن اُنت۔

تا اے وھدء لبزانکی شرگداری یرد و بندوانگیس رھبندانی
 تو کاھاس نریں رھبند، گوں چیزے اَلْمی بدنی سدنی عَمی گیشی، اے ایدول
 اُنت :-

۱۔ لبزانک عَزام ۽ تشرتخ :

شرگداری ۽ تو کا لبزانک عَزام ۽ تشرتخ بازار زشت داپیت۔
 چیا کہ شرگدار ۽ مستریں پر زھمیش اُنت کہ آچہ لبزانک عَزام ۽ وانوکا
 سرید بکت۔ عر پیرے مراد ۽ ازمی چیز (ARTICLE) ۽ بنگیت،
 شکل، طرز، تکنیک، پلاٹ، کلائمکس، بنجاھی ہیال، زبان ۽ ایدرگ
 بہراں زاھرو پیدا و ر بکت۔ پیشا ارسطو ۽ دور ۽ بگرتا مرچیکس دور ۽،
 کم و گیش ہر شرگدار ۽، اے شرگداری رھبند منٹگ۔ بے میتھیو آرنلڈ
 عَمی ایلس ایلٹ ۽ اشی ۽ را بازار زشت دانگ۔
 میتھیو آرنلڈ گشیت :

”شرگداری ۽ مراد ہمیش اُنت کہ ہیالانی دنیا ۽ ہر چیزے کہ
 چہ درستاں شر تریبیت، آئی ۽ را شرری ۽ سر ۽ زانگ و سچارگ ۽
 رند، ہنجیس و ڈے ۽ زاھرو پیدا و رکنگ بییت کہ چریشی ۽ مگکا

تا جگ و نوکیں ہیال و دی بندت۔۔۔ لہ

ھے ڈول ءِ ٹی ایس ایلٹ گثیت :

» شرگدار ءِ کار چہ ازم ءِ تشریح ءِ بیگ بیت۔ ءِ اے رد ءِ دیم
پہ دیمی ءِ چاروٹ پاس آئی ءِ سلاہ انت۔ بلے اے سلاہ پہ ہوش و
گوش کار مرز کنٹگ لوٹ انت۔ مثال ہبر ءِ اے چیز ءِ شوہاز ءِ
پانڈھے نیست کہ انگریزی ناولانی تو کا ژراف ءِ نام چنت رندا
گرگ بوتگ، یا شبکی پیئر ءِ لانڈری بل گجا انت۔۔۔ لہ

ٹی ایس ایلٹ ءِ متلب ہمیش انت کہ شرگداری ءِ تو کا تشریح ءِ
ارزشت بے شک باز انت، بلے غیر زوری تشریح ءِ پانڈہ نیست پس
چینو تشریح پس انت کہ چرائی ءِ لبزانک ءِ ازم ءِ پہگ ءِ کک برسیت۔

۲۔ تشریح ءِ فروریانی پیش دارگ ءِ گوی
دگ لبزانک ءِ ازمای دیم پہ دیم کنٹگ :

ھرگال، لچہ، کسمانک، آزمانک، ناول ءِ دگہ ازمی چیز ءِ توکا،
چیزے نہ چیزے تشریح ءِ چیزے نہ چیزے نزوری بیت۔ شرگدار ءِ
پرزانٹ کہ لبزانک ءِ ازم ءِ تشریح ءِ نزور ہاں پہ ایجا نداری ءِ بے پامرز کجا

ESSAYS IN CRITICISM لہ
ANALYSIS ۲ COMPAREISM لہ
MODERN PROSE BY T.S. ELIOT لہ

پیش بدایت۔ عشق بانی دیم و برگ و نور بانی کم کنشک و در کنشک و
 رد و لبزانت و رشتونی و بکنت۔ تا کہ دیکتر و شتریں لبزانتک و از م
 سازگ بییت۔ و پرے مراد و استنا بائدانت کہ شرگدار، شرگداری کنشکی
 لبزانتک و از م و گوں منتشگیس، کوھنیں یا نوکیں از م و دیم پو دیم
 (COMPARE) بکنت۔ چیا کہ گوں دگہ لبزانتک و از م و دیم پو دیم و
 گکا، شرگداری کنشکی لبزانتک و از م و شری و نور بانی دت زانگ و
 پجارج، و دگر و پوہ و سر پد کنشک آسان تربیت۔ چریشی و شرگداری
 کنشکی لبزانتک و از م و اثر و ارزشت کم نہ بنت، بلکیں زاھر و پیدا ور
 گیشزنت۔ ہے سوب انت کہ اے رھبند ہم ہرزمانگ و شرگدار
 ارزشت و انگ۔ بلے میتھیو آرند۔ اے رھبند چہ پییری سمجھیں
 شرگداراں گیشز ارزشت دات و گشت :

» شتریں شاعری ہما انت کہ آئی و تو کا شرکی و روزنائی بییت آئی
 و بن گپائی تو کا مزہب سنجیدگی بییت، و اسکیں شری طرز و بنشہ کنشک
 بییت... اگن مایک زمانگے و شاعری و زانگ و پجارج لوٹیں،
 گڈ آئی و گوشتگیں دورانی کلاسیکی شاعرانی بن گپ و طرز و شتریں نمونہانی
 معیار و سر و زانت و سچا آورت کینیں۔ ماد بیست کینیں کہ آیا اشی و تو کا
 بن گپ و درگت و مزہب سنجیدگی و طرز و درگت و مزہب طرز است بانی

SWEETNESS AND LIGHT ۱
 GRAND STYLE ۲ HIGH SERIOUSNESS ۳
 THE BATTLE OF BOOKS ۴

ایڈول ۽ میتھیو آرنلڈ ۽ مہلوک چہ دیم پہ دیمی کار پیم ۽ سٹی دسرپ
گت ۽ دیم پہ دیمی شرگداری ۽ لیکہ پیش گت۔

۳۔ لیزانک ۽ ازم ۽ درجہ ۽ گیشنگ :

شرگداری ۽ مستریں پر زلیزانک ۽ ازم ۽ درجہ ۽ گیشنگ انت۔
وہے ر شرگداری چہ دگہ دگہ شرگداری رھبنداں کار گیت ۽ لیزانک ۽
ازم ۽ دگہ دگہ پھناتانی شرگداری ۽ گنت، گداچرے شرگداری ۽، یک
ھاسین ۽ پانڈہ مندیں آسرے ۽ کشنگ ہم المی بیت۔ ۽ چشیں آسرے
کشنگ گوں شرگداری لوٹاں ہم گر پنج بیت۔ چیا کہ لیزانک ۽ ازم ۽ کشیں
شرگداری کشنگ ۽ یلہ دیاگ ۽ شرگداری لوٹ سزجم نہ بنت۔ بلکیں
شرگداری ۽ تو کا یک منریں کمی ۽ پشت کپیت۔ بلے چہ شرگداری
یک ھاسین ۽ پانڈہ مندیں آسرے ۽ کشنگ ۽ ازمی چیرے درجہ
گیشنگ بیت، کہ شرگداری ۽ منریں مرادے زانگ بیت۔ چو کہ
پلاں شاعر ۽ اے گال شرانت، یا پلاں شاعر ۽ اے گال نرورانت،
پلاں شاعر ۽ اے لچہ چہ بلوچی زبان ۽ شرتریں لچھاں یکیت، یا
پلاں آزمانک نویں ۽ اے آزمانک بلوچی زبان ۽ آزمانکی لیزانک
۽ تو کا یک گیشی بیت۔ یا گدا، پلاں لیزانت ۽ اے کتاب وتی بن گپ
۽ سرے بلوچی زبان ۽ شرتریں کتاب انت۔

اے ھیرے شک نیت کہ والٹر پیٹر، مولٹن ۽ دگہ لہتیں شرگداریں
لیزانک ۽ تو کا پیسلہ کشنگ ۽ درجہ ۽ گیشنگ ۽ رھبندہ منتنگ۔
چو کہ والٹر پیٹر گشیت :

”پیسراشاعر تشریحی مارگ، پدا آہانی تشریح کنٹگ ء گڈر ء
 آہان ء والوکانی سرء یلہ ڈیگ، شرگدار ء کار انت، تاکہ آ، آ سراس
 ون شوہاز بکن انت۔“

بلے ارسطو، میتھیو آرنلڈ ء ٹی ایس ایلیٹ ء ڈولیس منزس شرگداراں
 اے رھبند ء را بازار زشت داتگ۔ چو کہ ٹی ایس ایلیٹ گشیت؛
 ”شرگداری ء پرز ہمیش انت کہ آچہ لہزانکی چیز ء تشریح ء چار و
 پٹاس ء آئی ء قدر ء بگشیت، آئی ء پرز انت کہ پیسرا گشیتگیں قدر اں
 ہم، نوکیں جاوردانی روء، پدانوک بگشیت۔“

۴۔ ہم دپی ء ردوبند

ماں لہزانک ء ازم ء ہم دپی ء ردوبند سٹک المی انت۔ یک
 لہزانکی ء ازمی چیزے ء شکل، طرز ء تکنیک گوں بن گپت ء بنجا ہی
 ہیال ء ہم دپ بنت ء شکل، طرز ء تکنیک، بن گپت ء بنجا ہی ہیال
 ء لوٹانی متابک ء بنت۔ مثال ہبر ء اگن بن گپت ء بنجا ہی ہیال ء
 لوٹا ہیے بییت کہ بیانی آزمانکے بنٹہ کنٹگ بییت، گڈا مپتا مپت
 نشا بنیداریں آزمانک بس پرے ہاتر ء بنٹہ کنٹگ مپت کہ پر جگیں
 دور ء دیم ء شتگیں میٹل (رُحمان) نشا بنیداریں آزمانک نو بیسی یگ

۱۔ بحوالہ پروفیسر محمد عبدالقیوم حسرت نعمانی، ”آرڈو تنقید نگاری“،

مرتبہ سردار مسیح گل، ۱۹۴۰

انت۔ اگن بن گپت ء نجماہی ہیال ء لوٹ ہے بییت کہ نشا پنداریں
 آزمانے ہنشتہ کنگ بییت، گدھاہاس پکے ہاتر ء پور بیانی آزمناک
 ہنشتہ کنگ بییت کہ لس مہلوک ء میٹیل بیانی آزماناک ء نیمگا
 انت۔ پے ڈول ء لبزاناک ء ازم ء ہیال، لبز، ترکیب، جملہ، پیرا،
 ہر ء دگہے ڈولیں چیزانی تو کار دو بند ہم بییت۔ اگن ہم دپی ء
 ردو بند ء پابندی کنگ بییت، گدھا روی سورت ء لبزاناک ء ازم
 سوب مند بوت نہ کن انت۔ پیشا لبزانکی ء ازمی دنیا ء اے رہند
 مزن ارزشت دیگ بییت۔ ء ماں سادھیں لبزاناک ء سازگی
 لبزاناک ہر دکاں کار مز بییت۔ ارسطو ء اے رہند سازگی لبزاناک ء
 مستری ہا بییت لیکنگ۔ آشا عری ء تو کا ہم دپی ء ردو بند ء سر ء
 زور دنت ء گنیت :

» ڈول داریں چیز ء واستنا ابو کا اے ہر المی نہ انت کہ آئی ء دریاں
 بہر ہا سیں ردو بند ء بینت، بلکیں اے ہر ہم المی انت کہ
 آئی ء تو کا یک تہرے ء مزنی بییت۔ چیا کہ ڈول داری، مزنی ہم دپی
 ء ہم تنگی ء نام انت۔ « ۱۷

۵۔ پکری ڈول داری ء رہند

سازگی لبزاناک ء یک دگہا سیں رہند ء پکری ڈول داری

۱۷ عظمت

۱۸ بوہیقا، اردو ترجمہ عزیز احمد، ۱۷ ۵۹

۱۔ رهندي انت۔ اے رهندي روء دنيا استيس چيزو جيسر هاني پكري
 پهنات، لبرانتي ۽ گول جمالياتي رنگ ۽ رجاگ لوڻيت۔ اگن يك
 لبرانتي دنيا استيس چيزو جيسر هالا وٽي اسلي شكل ۽ پيش بداريت،
 گڏا سازگي لبرانتي ۽ حساب ڪننگ نه بيت۔ سازگي لبرانتي ۽ يك
 المي هاسيٽي وٽي ۽ اسرات ۽ پڄا ٿينگ انت۔ وهڪر ڪر اے چيز
 پكري ڏولداري ۽ جمالياتي اثر ۽ مڪا دست ۽ آرگ بنت۔ بے
 پكري پهنات ۽، گول جمالياتي رنگ ۽ رجاگ ۽ چيزو هڏو ۽ سم
 بنت۔ اشي ۽ واستا المي انت ڪه بنديات ۽ ناگڏ سر ۽ پكري پهنات يك
 وڏو ۽ گول جمالياتي رنگ ۽ رجاگ بيٺت۔ مثال ۽ جهر ۽ چومبيٺت ڪه لبرانتي
 ۽ ازمي چيزو ۽ توڪا جا ورءِ واقع بنديات ناگڏ سر ۽ لبرانتي ۽ لبرانتي اسلي
 شكل ۽ بيان ڪننگ بيٺت ۽ آهالا پڄ ڏوليس لبرانتي ۽ ازمي شكل ڏيگ
 مبيٺت۔

سازگي لبرانتي ۽ توڪا پكري ڏولداري هما سورت ۽ وڏي
 بيت ڪه لبرانتي گول ڏٺي راستي ۽ نزيڪ بيٺت۔ پڊا هم، گول ڏٺي
 راستي ۽ نزيڪي ۽ متلي ۽ نه انت ڪه اڏٺي راستي ۽ تجڪيس عڪس بيٺت۔
 بلڪيس المي انت ڪه آهڪيگيس چيزو پور هيس عڪس هم مبيٺت ۽ چيرائي
 ۽ نزيات وور هم مبيٺت۔ چيا ڪه سازگي لبرانتي ۽ راستي منطق ۽ راستي
 نه انت، هيال ۽ راستي انت۔

لهٽيس شرڪدارا منطق ۽ راستي چه هيال ۽ راستي ۽ شرڪدارا
 ۽ سازگي لبرانتي ۽ توڪا هڪيگيس چيزو پور هيس عڪس کشي ۽ سرءِ

زور و اتنگ۔ چوکہ سموئیل جانسن کشیت :
 ”مناں چہ دُنیا ۽ سچھیں مثالی عکساں، ہما کچک ۽ عکس دوستر
 بیت کہ من ۽ زاناں“ سہ بے گیشتر مزنیں شرگداراں اے ہر رد
 گشتگ، سازگی لبزانک ۽ توکا ہیال ۽ راستی چہ منطق ۽ راستی ۽
 شرتر زانتگ ۽ ہٹگیگیں چیتڑ ۽ پورھیں عکس ۽ بدل ۽ نزیکی ۽ سر ۽
 زور و اتنگ۔ چوکہ ورڈزور تھہ کشیت :

”شاعری ۽ یں گپ راستی انت۔ جنایین ۽ ہندی راستی ناں،
 بلیکس لس ۽ علی راستی، کہ آئی ۽ بیات ڈنی چیتڑ مہنت، بلیکس آ
 جہزگ ۽ گتکا زندوکائی ماں دل ۽ ایر بکپیت۔“ سہ

۶۔ راستی ۽ رہبت

شرس لبزانک ۽ ازم ۽ واستا المی انت کہ آگول چپ و چاگرد
 ۽ ہندی یا جھانی راستی ۽ ہم دپ بہنت۔ گول زند ۽ جاور، جیڑہ،
 چست و ایر ۽ ہکیکتاں نزیاک بہنت، آچہ انسانی فطرت، ہیل و
 عادت، تب و میٹل، ۽ ہیال ۽ لیکہاں دور مہنت۔ ۽ ہٹگیگیں
 ہیانی ۽ آزمانی چیتڑ مہنت۔ طرز ۽ تکنیک تری ہر چہ بہنت، بے
 مواد ۽ حجگ گول ۽ زند ۽ دُنیا ۽ سیادی بداریت۔ اگن ناں
 گدا لبزانک ۽ ازم معیاری بوت نہ کن انت۔ پیشا شرگدار ۽

اسے رہبند ڈال چار کنٹنگ نہ لوٹیت جو ہر ڈولیں لہزائی کی آزادی چیز ہے راستی جو کیلو و چارگ جو پاس کنٹنگ لوٹیت۔

لہزائی نام و دگہ دگہ شکل (صنف) بنت۔ جو دگہ دگہ شکلاں راستی جو

کیلو (معیار) ہم دگہ دگہ بنت۔ مثال جہرے تار پنی بنشتانک جو کتابانی راستی

”سرجمیں راستی“ (ABSOLUTE TRUTH) گشتنگ بیت۔ چیا کہ چشیں

چیزائی جاوے واقعات بے کپت و چند کنٹنگ پورھی جو بیان کنٹنگ لوٹت۔

وہ ریگہ سپر نامہانی داستا سرجمیں راستی الہی نہ انت۔ چیا کہ چشیں چیزائی

تو کا بنشتہ کنوک جو چند گیشتر پیداو بیت۔ آپرے جاوے واقعاتائی ہلہری

جو وئی دیتگیں جاگہ، ندرگ، مردم جو چیزائی بابت جو وئی ہیال

وہیکہاں ہم بیان کنت گوں۔ بلے شاعری، کسانک، آزمانک جو ناول جو

راستی چریشی جو ہم جنابیت کہ ”لہزائی راستی“ جو گش انت۔ چیا کہ شاعری،

کسانک، آزمانک جو ناول جو جاوے، واقعات جو مردم روی سورت جو

ہیکے نہ بنت۔ بلیں پرزی بنت جو آئی جو دھن جو برورد بنت۔ پیشا

شاعری، کسانک، آزمانک جو ناول جو راستی بنیاتی سورت جو ہیال جو

راستی بیت۔ بلے وھکے ہیال جو راستی گوں چاگرد جو جاوے جو

جیڑہ، جو مہلوکات جو تب جو میلاں ہم دپ بیت، نہ لہزائی راستی جوڑ

بیت جو چوک سید ہاشمی جو ناولک، ”نازک“ جو جاوے، واقعات جو

مردم ہیکے نہ انت، بلے مزہیں کسے جو مکران جو بندنائی راستیں

عکس انت۔ غوث بہار جو آزمانک ”مہشر“ یک ہیکتیں قصے نہ انت،

بلے بلوچ نفسیات جو رائیں عکس انت۔ جو عطا شاد جو شاعری جو باز ہیال

جو اھوال ہیکت نہ انت، بلے بنی آدم جو بلوچ قوم جو زندہ راستیں عکس

انت ہر چند کہ لہزانگی راستی سزج نہ بیت۔ بلے چہ سرچسپس تاریخی راستی ء
 بستر بیت۔ لہزانگی راستی ہیال ء راستی بیت، بلے اشی ء بنیاد مادہ بیت
 تاریخی راستی وتی دور ء جاور ء واقعاتانی لہزی نقل بیت۔ وھد ریکہ
 لہزانگی راستی بنی آدم ء ہر دور ء ڈیہہ ء روایت، شجر بہ ء تب و میلائی
 ہورس آدینک بیت۔ پیشا ارسطو ء گشتگ ات کہ:
 «و شاعری ء تو کا چہ تاریخ ء مسترس راستی بیت، چیا کہ شاعری ء
 س چیز آرگ بنت، وھد ریکہ تاریخ ء ہا سس چیز آرگ بنت» نہ

۷۔ اثر ء حرکت ء قوت

جوزف ایڈیسن ء دو ء لہزانگ ء نازکیں ازمانی شری ء مسترس
 کیلو «اثر ء حرکت ء قوت» یا «تایثر» انت۔ ارسطو ء ہم لہزانگ ء تو کا
 تاثیر ء ارزشت متنگ ات، بلے آئی ء اے چیز ہانی گئی کسانک ء
 کچ ء متنگ ات۔ ء بس «ترس» ء «رحم» ء چیز ہانی اثر مند کنگ
 ء سر ء زور دانگ ات۔ سنسکرت لہزانگ ء ہم اشی ء ارزشت متنگ
 بوتنگ ء اشی ء و استا، رس، ء لہز کار مرز کنگ بوتنگ، بلے بھرت ء
 اے ہانی کسانک ء کچ ء متنگ ات ء رندا کہ دھونیکار ء آندور دھن ء
 اشی ء را گینتر ارزشت دات، نہ اشی ء را شاعری ء مسترس ہا بیت
 منت۔ وھد ریکہ جوزف ایڈیسن ء لیکہ شایگان ترانت کہ آ اشی ء را
 پھراہیس لہزانگی شکل ء نازکیں ازماں المی لیکیت۔ ء اشانی

رودی اثرء نامداریء اندازہ جنگیء واستناس مہلوکء پسند
 ء ناپسند ڈال چارکنگ نہ بنت۔ پیشیا منی نرء و دتا نیرء ء بوگ ء نہ
 بوگ، ء کمی ء گیشی ء شترتیں پیسلہ ہما و ہدء بوت کنت کہ زانت کار
 ء لس مہلوک ہر و کافی ہیال ء بیکہ، ء پسند ء ناپسند از زشت دیک

ببنت۔
 ۸۔ لس مہلوک ء دوست دارگ ء لس نامداری

ازمی رہبند چہ سیادی داروکیں مزینیں ازم کارانی کار پداں
 رد و بند دیک بنت۔ مزینیں ازم کارانی مزنی ء سئوب شرگداری
 شرگداری نہ انت، بلکیں لس مہلوک ء دوست دارگ ء لس
 نامداری انت۔ دھکے لس مہلوک ء دوست دارگ ء لس
 نامداری ء برکت ء ازم کار مزین بنت، گدا لس مہلوک ء دوست
 دارگ ء لس نامداری، شرگداری ء ہم کیلو بوت کن انت۔
 پیشیا شرگداروہکے یک کلم کارے ء نبشتانک ء کتابے
 ء شرگداری ء کنت، تہ آ کلم کارے، لس مہلوک ء دوست دارگ
 ء لس نامداری ء ہم وتی دیم ء بداریت، ء ہمے کیلو ء از زشت ء روء
 شرگداری بکنت۔

۹۔ لبزانت ء شخصیت ء آئی ء دور ء پکی چاکر

مینجیو آرنلڈ ء روء سازگی لبزانک ء تو کا دو چیز الم ء بیت۔

لبزانت و شخصیت، دور و پکری چاگرد۔ اگن شعر و بنشانکے
چرے دویش چیزاں یکے مہیت، گدا شعر و بنشانک بے سوب
بیت، یا کم سوب مند بیت۔ سازگی لبزانک و تو کا، شخصیت لبزانت و
طرز (STYLE) و سورت و زاهر بیت۔ ہر شری کلم کار و بتائیں
طرزے بیت کہ چرائی و جند و ہا سبتاں جوڑ بیت۔ چرائی و نب، میٹل،
لبزانی گپین کاری، لبزانی رد و بند، لبزانی کارمرزی، پکر و تجر بہانی
درانگاز کنٹگ و وڑ و پیم و دگہے و ڈیس چیزانی سورت و دیم و گیت
و کلم کار و ازم و پچا ر جوڑ بیت۔ پکری چاگرد لبزانت و مین گیت

(SUBJECT) و ہمال (THEME) و پلاٹ و سورتاں زاهر
بیت۔ ہر شری کلم کار و تی ازم و تو کا جند و شخصیت و ابید و تی دور
و پکر، جاو و جیڑھاں درشان کنت، کہ چریشی و آئی و ازم با مراد بیت۔
پیشا و ہر شرگذار، کلم کار و سازگی چیزے و سرے، آئی و گال،
لچہ، آزمانک، کسمانک، ریزمانک، تزن و مسکرا، یا کتابے و سرے،
شرگذار کی کنٹگ لوٹیت، تہ آئی و پکر زانت کہ پچا ریت، باریں آئی و
تو کا اے دویش چیز چہ کچ و اعدت انت۔

چہ منجھو آرنڈ و زند، تی ایس ایلیٹ و لبزانک و شرگذار کی و
واستا چہ ”پکری چاگرد“ و ارنڈت و وانکار نہ کنت، بلے چہ ”شخصیت“
و ارنڈت و پہک انکار کنت۔ آئی و تی و غیر شخصی لبکہ،
(IMPERSONAL THEORY) و تو کا گشت کہ:

”شاعری جبر ہانی تندی نہ انت، جبر ہانی بلہ و بیگ انت،
شخصیت و درانگاز کنٹگ نہ انت، شخصیت و بلہ و بیگ انت“

یے دھکے آئی، وئی اے غیر سنجھی لیکہ، سرء زبانت زوردات
 تہ آئی، اتھی، سز اظم رسدت، آ ایڈول، کہ آئی، سرء، شاعرء را یک ہنچیس
 وت کار کنو کیس میشنے جوڑ کشگ،،، ڈوبہ جنڈگ، بوت کہ چہرائی، ووت سرء
 وت شاعری در کیت، چکر ہبرء پدربیت کہ نثر گداری، و اتنا شخصیت
 پکری چاگر دھڑک المی انت۔

۱۰۔ لبزانک زندء عکاسی، شرگداری، ٹہینگ و پلگارگ

میتھیو آرنلڈء روءء:

» لبزانک زندء عکاسی، زندء شرگداری، زندء ٹہینگ و زندء
 پلگارگ انت «

چہر لشی و پدربیت کہ لبزانک و زندچہ پچے دومی و سنگ
 جٹا کشگ نہ بنت۔ بلکیں پہ یک دگرء المی بنت۔ و شریں لبزانک اے
 چیزء زانت، و وئی سازگی چست و ایراں ہمیشی و متابک و کنت۔ و وئی
 ازم و صورت و، وراہیس انسانی پکر و عملاں پہ آرئی چاربت و بیان کنت،
 آہانی شری و نزوریاں پیش داریت، نزوریاں کشگ و شریاں دیم و برگ
 و سکین و دنت، انسانی پکر و عملاں پدماں پدا چاربت و آہانی پلگارگ و
 سکین و دنت، تا کہ چہ گو سنگیں دورء، استیں دور شریت،

عچہ استیں دورء آؤ کیس دور شترتہ بییت، عایدول عبنی آدم گیشتر
چہ گیشترء دیمروی گرت بکنت۔

شرگدارء پرزانت کہ آکلم کارء شعرء نبشتانکانی نوکالبرزانک عزند
ع سیادیء شوہاز بکنت۔ اگن شعرء نبشتانکے ع نوکالبرزانک عزند ہم
دپ انت، گڈا بزاں آ شتر انت ع اگن ہم دپ نہ انت، گڈا بزاں آنرور
انت۔ شعرء نبشتانکے ع نوکالبرزانک عزند ع سیادی ع ہم دپی ہر چند گیشتر
بییت، آ شعرء نبشتانک ہینچو شترتہ بییت ع لبرزانک عزند ع سیادی ع ہم
دپی ہر چند کم تر بییت آ شعرء نبشتانک ہینچو نرور تر بییت۔

۱۱: کوہنیں ع متشگیں کتاب ع نبشتانکانی شرگداری

کوہنیں ع متشگیں کتاب ع نبشتانکانی نبشتہ کنوک اول وایران
بوتگیں کلم کار بنت ع دومی ابش کہ آہانی کتاب ع نبشتانک، چاگرد و مہلوکا
ع متشگ ع پسند کنگ انت، پشینا ایدولیں کتاب ع نبشتانکانی نروریانی
درگیجگ و پیش دارگ ع ہا سیں فلورت نہ بییت کہ بیرانی ع سٹوب آوتی
اصلاح ع گت نہ کن انت، بلکیں گیشترھے ہمرء فلورت بییت کہ اے کتاب
ع نبشتانکانی، نبشتہ کنوکانی چاگرد، جاور ع بیاکت بیان کنگ ببت، اے
پشینانی اثر چہرانی کتاب ع نبشتانکاں درگیجگ و پیش دارگ ببت، کتاب
ع نبشتانکانی دگہ دگہ پہناتانی تشریح کنگ بییت، ع آہانی ہا سبت ع نثری
پیش دارگ ببت، تاکہ والنوکاں آہانی بابت ع وتی ہیال ویکہانی ودی
کنگ ع درشان کنگ ع مگت برسیت۔

پیشا کوھنیں ۽ منٹگیں کتاب ۽ نبشتانکائی شرگداری ۽ وھدے
 شرگداری ۽ اے ھبروتی دیم ۽ دارگ لوٹنت، ۽ ایڈولیس کتاب ۽ نبشتانکائی
 نرجمانی کنٹگ لوٹیت۔ ۽ اگن نروربانی زاھر کنٹگ المی مارگ بوت،
 گڈا اے کاریس پراشارہ ۽ گونڈی کنٹگ ببیت۔

۱۲۔ نوکیں کتاب ۽ نبشتانکائی شرحگداری

زندگیں کلم کارانی نوکیں کتاب ۽ نبشتانکائی شرحگداری ۽ وھدے
 بیران بونگیں کلم کارانی کوھنیں ۽ منٹگیں کتاب ۽ نبشتانکائی شرحگداری
 ۽ بنناھم بیت ۽ گراں نرھم۔ زندگیں کلم کاراں کچ وکیل ۽ اصلاح ۽ دلورن
 بیت، تاکہ آوتی دیمتری کتاب ۽ نبشتانکاں شرترکت یکن آنت۔ پیشا
 المی بیت کہ پیشیں کلم کارانی کتاب ۽ نبشتانکائی تشریح ہم کنٹگ ببیت
 ۽ اشانی شری ۽ نروری ہم زاھر کنٹگ بیت ۽ اشانی بن گپ،
 شکل، طرز، تکنیک، پلاٹ، بنجای ہیال، زبان، گریمر، بحر،
 وزن، تاثیر ۽ دگھے و طویں چیزانی بابت ۽ بحث ۽ تران ۽
 شرحگداری کنٹگ ببیت۔

پیشا زندگیں کلم کارانی نوکیں کتاب ۽ نبشتانکائی شرحگداری ۽
 وھدے شرگداری ۽ پرزود آنت۔

ھیال ۽ کتاب ۽ آئی ۽ شکرگاری

①

ھیال ۽ کتاب

”ھیال ۽ کتاب“ جي آر ملاءَ لڳ ڀڳ ۽ انت، که ایدول ۽ انت!

چتور من ھیال ۽

کتاب ۽ به پيچاں

دل ۽ زنگاں باریں

چہ پیم ۽ به ریچاں

اے بزن انت ۽ ارمان

اے سوز انت ۽ سوزمان

اے درد انت ۽ اندوه

ایشاں نیست درمان!

کئی کاگدیں گنٹ؟

به لکز انت پکمن

منی مرگ ۽ بزن ۽ چه مونکے بیار انت!

یا دروے به مار انت

یا پمسن یک نیکیں دوائے بہ لوٹ اُنت
 کئی کا گدیں گڈٹ؟
 کئی نگرہیں دست؟
 بہ کرز اُنت پمسن
 کہ دادے شہار اُنت
 یا دردے یہ مار اُنت
 یا پمسن یک نیکیں دوائے بہ لوٹ اُنت!
 کئی نگرہیں دست؟
 کئی گڈ لیں چم؟؟؟
 پہ من رس گوار اُنت
 منی راہ اُنت
 کہ چہ وت شزار اُنت
 منی تاسپیں پچ...
 منی تنگویی برات
 منی سیاد اُنت
 منی دوست اُنت
 کہ چہ وت شزار اُنت
 چہ ہیکانی گرس اُنت
 چہ گرکالی گرس اُنت
 نہ بنت جُست اُنت

کہ باریں کجا شت
 اے گاریں رمگ مئے
 کہ گرگاں چہ پیرا انت
 اے کوہ ء دمگ مئے
 نہ گنداں شپانک ء
 بہ بند ایت لانک ء
 بہ جنت گرکیاں گوں
 اے گرگانی پانک ء!
 من نالاں چو بلبل
 پہ ویشیں بھارے
 پہ مکیں ڈگارے
 پہ سبزیں کشارے!
 ہمے درد ء اندوہ
 ہمے بڑن ء ارمان
 ہمے سوز ء سوزمان
 کہ نالاں چو بلبل
 منی بڑگیں جسم
 کن انت اس گل گل
 بلے !!!

کئی شار ء دامن؟
 کئی یسو ء بٹش؟

کئی پاک ۽ لمب ۽؟
 کئی جیگ ۽ دوچاں؟
 اے ارساں بہ ریچیاں!
 اے زھیرانی مورناں
 کجا من بہ گیچیاں؟
 چتور منھیال ۽
 کتاب ۽ بہ پیچیاں؟ لہ

مشہوری

بلوچی زبان ۽ نوکیں دور ۽ شاعرانی توک ۽ جی آر مٹلا ۽
 نام چہ پیدا ورتیں ناماں یکے۔ چونائی ۽ وا آئی ۽ شتریں پر بند
 باز نبشتہ گتگ۔ بلے آئی ۽ لچہ ”ہیال ۽ کتاب“ منی نر ۽ آئی ۽
 پر بندانی شتریں نمونہ انت۔ ۽ آئی ۽ دراھیں شاعری ۽
 مجگ انت۔ اے لچہ من بے حساب رندا و نتگ۔ ہر رند ۽ وانگ
 ۽ مناہنچو ہلکٹ بوتگ کہ من ایثی ۽ اولی رندا وانگا ہاں ۽ ہر رندا
 چریشی ۽ وانگ ۽ من یک نوکیں لذتے مارا تگ۔

بیا بچاریں کہ باریں جی آر مٹلا وئی اے لچہ ۽ توک ۽ چہ گشیت؟
 لچہ ۽ شتری ۽ تروری جی انت؟ ۽ ماں لبرانک ۽ لچہ ۽ ازمی بستار
 چہ انت؟

جی آر مٹلا چہ گشیت؟

جی آر مٹلا وئی لچہ ۽ توک ۽ گشیت:

”مئے کوہ ۽ دمگ چہ ہوک ۽ گرک ۽ پیر انت۔ پیشا مئے رومگ
 کہ ماں کوہ ۽ دمگاں ترگا ات، گار بوت۔ چیا کہ اسل ۽ آ ہوک ۽
 گرگاں چما پلٹت و برت۔ ۽ دگہ اپسوزی ہبے ہمیش انت کہ مئے
 گاریں رومگ ۽ شپانک ہم گندگ نہ بیت کہ لانک ۽ بہ بندایت ۽ ہوک
 ۽ گرگاں پہ گرگی بہ جنت ۽ میگشیت۔ من مدام پہ ویشیں بہار گاہ، مسکیں
 ڈگار ۽ سبزیں کشار ۽ چو بلبل ۽ نالتنگ۔ بلے و حدے مئے

رمگ ء آئی ء شپانک گار انت ، گڈا منی دل ء اے مراد چوں پورہ بوت
 کن انت ؟ پیشا من سک بزنیکاں - منی دل بن انت ء من چو مبل ء نالگا ہاں
 منی بزرگیں جم ارس گل گل کنگا انت - بلے پے نراناں کہ منی چمائی ارسانی پہک
 کنوک کے انت ؟ آخ من وتی دل ء زنگاں چتر بہ ریچاں - اے زنگ
 کہ ہیکت ء بزن وارمان ، سوز و سوزمان ء درد و اندوہ انت ، اشاں
 پے دوا و درمان نیست - اے نگیگیں و ہر ء آ کے انت کہ مناں تنسلا
 بد انت ؟ آکئی کاگیں لڈ انت کہ پین بہ لڑا انت ؟ منی مرگ ء بزن
 ء موت کے بیارا انت ، دردے بمارا انت ؟ یا پین نیکیں دعائے بلوٹ
 انت ؟ آکئی نگرہیں دست انت کہ پین دادے بہ شہارا انت ، درد
 بمارا انت ، یا پین نیکیں دعائے بلوٹ انت ؟ کے انت کہ پین گیگ
 بییت ؟ آکئی گونڈ لیں جم انت کہ پین ارس بہ بنت ؟ ء منی رھچا ربنت ؟
 وھے کہ من گندگا ہاں کہ منی چک ، منی برات ، منی سیا دو وارث ء
 منی دوست و دوزواہ درست چہ وتی جند ء ہم شزارا انت - ء چہ ہوک
 ء گر کانی ترس ء گارا انت - ء اے ہر ء جست ء ہمت ء ہم کت نہ کن
 انت کہ باریں مئے گاریں رمگ کجا شت ؟ ؟ من پرے درد و گم ء
 بے سویاں سک کہتیگاں ء اشاں پے پیم ء بے ہیال کت نہ کنناں "

شتری

۱- ڈولڈاری - لبزانک ء ، ءھا سیں سورت ء آئی ء شاعری ء
 بہر ء یک منزب شتری ء آئی ء ڈولڈاری (جمالیات) بیت ، کہ چیشی
 ء برکت ء لبزانک پہ ہبت وانگ ء گو شدارگ ہم بییت - ء چرائی ء

وشی و لذت ہم چست کسنگ بیت۔ شاعری ء ڈولدری ء توک ء آئی ء
 لبزانی گچین کاری ء راستیں کارمرزی (DICTION)، ہم دپس لبزانی
 جوڑ (ترکیب)، نثریں رد و بند، جوانیں شکل (FORM)، جتا ء پکشتیں
 طرز (STYLE)، سوب مندیں ازم کاری، ازمی وش تواری (موسیقیت)
 ء دگھے تہر ء چیتڑھوار انت۔ اے لچہ ء توک ء اے دڑاھیس چیتڑ
 گندگ بنت۔ پمیشا اے پہ ہب وانگ ء گوشدارگ بیت ء چریشی ء وانگ
 ء اشکنگ ء وشی و لذت نثری ء سر ء مارگ بیت۔ چونائی ء لچہ ء گیشتر
 بند ڈولدر انت۔ پدا ہم اے چاریں بنداں پہ مثال پگنڈات :

چتور من ہیال ء
 کتاب ء بہ پیچیاں
 دل ء زنگاں باریں
 چہ پیم ء بہ ریچیاں

۲۔ جبزہ و مارگ :- لبزانگ ء، ء ہا سبیس سورت ء آئی ء
 شاعری ء بہر ء یک مزیں نثری ء ہمیش انت کہ آئی ء توک ء جبزہ
 و مارگ مکد ء بییت ء چیشانی برکت ء چہ لبزانگ ء شاعری ء
 وانگ ء اشکنگ ء بنی آدم ء دل، دماگ ء جان ء بند بند اثر مند
 بیبت ء روح چہ کرنی و اب ء جہ بہ سرائیت ء آگہہ بیبت۔ اے
 لچہ چہ جبزہ و مارگ ء سر ریچ انت ء چہ جبزہ و مارگانی سر ریچی ء
 برکت ء چہ لچہ ء وانگ ء اشکنگ ء بنی آدم ء دل، دماگ ء جان
 ء بند بند اثر مند بیبت ء روح چہ کرنی و اب ء جہ سرائیت ء آگہہ بیبت۔
 اے نثری ہم لچہ ء گیشتر بنداں مارگ بیت۔ پدا ہم پہ مثال اے پنجیں

بندال بگنڈات :

کئی شار ءِ دامن؟

کئی لیسو ءِ بٹس؟

کئی پاگ ءِ لمب ءِ؟

کئی جیک ءِ دوچیاں؟

اے ارساں یہ ریچیاں!

۳: دردواری :- لہزنانک ءِ شاعری ءِ دگہا سبب شری ءِ

ہمیشہ انت کہ اشئ ءِ توک ءِ دردواری بیت ۔ ءِ دردواری ہر چند زیات

بیت ، لہزنانک ءِ شاعری ہنچک زیات آرزشت دار انت ۔ ءِ دردواری

ءِ شہار (SCOPE) ہر چند مٹر بیت ، لہزنانک ءِ شاعری ہنچک شایگان

تربت ۔ اے لچہ ءِ توک ءِ دردواری باز انت ءِ دردواری ءِ شہار من

انت ءِ گوں پورہیں قوم ءِ سیادی دارا بیت ۔ یکس وھد ءِ دردواری

ءِ تہی پہنات (SUBJECTIVITY) ءِ ڈنی پہنات (OBJECTIVITY)

ھر ڈک ہم گر پخ انت ۔ وتی چند ءِ دردواری پورہیں قوم ءِ دردواری

شری وڈے ءِ وت ماں وت ءِ ہوار کنٹگ بوتگ انت ۔ ہمیشہ لچہ ءِ

آرزشت باز ، شہار من ءِ ازم شایگان انت ۔ اے شری ہم پھرے

لچہ ءِ گیشتر بندال مارگ بیت ۔ پہ مثال اے چاریں بندال بچارت :

اے بڑن انت ءِ ارمان

اے سوز انت ءِ سوزمان

اے درد انت ءِ اندوہ

ایشان نیست درمان !!

۴۔ قوم وٲن دوستی ؛ قوم وٲن دوستی ہم لہزاناک وٲ شاعری
 وٲ شریانی توک وٲ ہوار انت ، کہ چیریشی وٲ برکت وٲ وانوک وٲ اشکنوکانی
 توک وٲ ہم اے جبزہ پیداک بوت کنت وٲ قوم وٲ وٲن وٲ خدمت وٲ
 دیم وٲ برگ وٲ جہد وٲ کوشش وٲ نیمگ وٲ دلگوش دات کن انت ، اے
 لچہ وٲ توک وٲ قوم وٲ وٲن دوستی باز مارگ بیت ، پیشا چیریشی وٲ مگت وٲ
 مہلوک وٲ توک وٲ اے جبزہ پیداک بوت کنت وٲ قوم وٲ وٲن وٲ دیم وٲ برگ
 وٲ وٲ استنا جہد وٲ کوشش ہم بوت کنت ، اے ہاسیت پورہیں لچہ
 وٲ مین زہ انت ۔ ادا ہتیں بند پہ مثال بگنڈات :

نہ بیت جت وٲ چرس وٲ

کہ باریں کجا شت

اے گاریں رمگ مے

من نالال چو بلبل

پہ وٲشیں بہارے

پہ مسکیں ڈگارے

پہ سبزیں کشارے

۵۔ زلم وٲ مینی ؛۔ بنی آدم وٲ عملی زندگی وٲ ڈول وٲ لہزاناک وٲ شاعری

وٲ توک وٲ ہم زلم وٲ مینی یک زندگی راجی قدرے زانگ بیت ، کہ

چیریشی وٲ برکت وٲ ماں وٲ نبیاء وٲ انساپ وٲ امن وٲ ایکنی وٲ جہد وٲ کوشش

مگت رسدنت کنت ۔ اے لچہ وٲ توک وٲ زلم وٲ مینی باز گندگ بیت ۔

پیشا چیریشی وٲ انساپ وٲ امن وٲ ایکنی وٲ وٲ انت کن انت ، اے ہاسیت

ہم ماں لچہ وٲ پیدا وٲیں رنگے وٲ گندگ بیت ، چو کہ ؛

کہ گرگاں چہ پڑ اُنت
 اے کوہِ دَمگِ مئے
 نہ گنداں شپانکِ ءِ
 بہ بندِ ایتِ لانکِ ءِ
 بہ جنتِ گرگیاں گوں
 اے گرگانی پانکِ ءِ!

۶: آزاتی ءِ دیمروی ءِ سکین :- اگن چہ لبزانکِ ءِ شاعری ءِ
 آزاتی ءِ دیمروی ءِ سکین ہم بر سیدت گدا چریشانی وانگِ ءِ اشکنگِ ءِ
 جتائین ءِ صھوریں سوزتاں راج و مہلوکِ ءِ توکِ ءِ آزاتی ءِ دیمروی ءِ
 مارشت و دی بوت کنت ءِ چریشی ءِ برکتِ ءِ آزاتی ءِ وشھالی ءِ دیمروی
 ءِ جہد و کوشتاں مکتِ رسدت کنت - چرے لچہ ءِ آزاتی ءِ دیمروی ءِ
 سکین مزینس کسے ءِ رسدت - پمیشا راج و مہلوکِ ءِ توکِ ءِ اشانی
 جتارے و دی بوت کنت ءِ آزاتی ، وشھالی ءِ دیمروی ءِ جہد و کوشتاں
 مکتِ رسدت کنت - اشی ءِ واستا چہ لچہ ءِ مثال دئیگِ ءِ ذلورت
 نہ انت پرچہ کہ لچہ سرے تا پاد ءِ آزاتی ءِ دیمروی ءِ یکِ از می سکینے -
 سر زاھر ءِ وا اے لچہ گشے سرے تا پاد ءِ گوں نا ایتتی

(PESSIMISTIC) رنجے ءِ ماں گپنگ - بلے اے نا ایتتی

(PESSIMISM) ارادہ پسندی (VOLUNTARIST) جرمن پسپی

شوین ہارے نا ایتتی (PESSIMISM) ءِ ڈول ءِ پرا ایتتی

(OPTIMISM) ءِ بنیات گندگے کیت - وہے چریشی ءِ پرا ایتتی و دی

بیت گدا عجب نہ انت کہ آزاتی ءِ دیمروی ءِ سکین ہم بر سیدت ءِ امر کہ

چسکے سکین ء مجنزی سے بنا بوت بگنت۔

۷۔ نپ و پاندہ :- نپ و پاندہ لبزانک ء شاعری ء ایک مزنی
 شتری ء، کہ مانی، سیاسی ء دگرھے ڈولیں رنگ ء بیت۔ مگن
 لبزانک ء شاعری ء توک ء اے چینیہ بنت گدا ایشانی قدم و قیمت
 باز گیشتر بیت۔ اے لچہ ء توک ء نپ و پاندھی رنگ مان۔ پیشا
 چربیشی ء وانگ ء اشکنگ ء مہلوک ہنچہ حرکت ء اتک کنت کہ
 وقتی قوم، مہلوک ء راج ء مانی، سیاسی ء دگرھے ڈولیں جیڑو و
 جاورانی توک ء بدنی سدلی بیارایت۔ ء اے پڈاں نپ و پاندہ پچائین
 ایت۔ اے ہاسیت ء بابت ء ہم چہ لچہ ء مثال دیگ ء پچ ذلورت
 نہ انت۔ چیا کہ اگن وانوکے زانت کار بیت ء پہ آرئی لچہ ء بچارایت تہ
 شتری ء سرء گندا ایت کہ لچہ سرء تا پاد ء یک سیاسی رنگے دار بیت۔
 یک نوکیں بندوبجے ء ذلورت ء نیمگ ء اشارہ کنت ء دیم پہ نوکیں
 راجی زندے ء روگ ء مارشت ء دنت۔

۸۔ جہانی رنگ :- تنکی ء تنک ندری لبزانک ء شاعری ء
 عیب دارکن انت۔ ء بس پہ یک ہاسیس ہندے ء محدودکن انت۔
 ء ہر حید لبزانک ء شاعری شایگان تر بیت ء اشانی توک ء جہانی
 رنگ گیشتر بیت، لبزانک ء شاعری ہنچک زیات پاندہ بنت۔ جہانی
 رنگ زندیں لبزانک ء شاعری ء مستریں ہاسیت انت۔ ہو مر،
 دانے، سلٹن، شیکپیڑ، کالی داس ء فردوسی ء ازمانی دراجیس
 مدتے ء گوژگ ء زندہم پشت کپتنگ، نامدار بوگ ء مزنیں بستار ء
 دارگ ء مستریں سو ب آہانی جہانی رنگ (آفاقیت) انت۔ اے ہبر ء

شک نیست کہ اے لچہ یک قوم عوتن دوستیں رنگے دارایت۔ بلے
 اے قوم عوتن دوستی ء توک ء تنگ نذری ء بدل ء پیداویں سورتے
 ء دیکروی پسندی گندگ بیت۔ ملاء ء باز پر بندانی توک ء بلوچ ء بلوچستان
 ء نام ہنچیں وڈے ء گرگ بوتگ انت کہ آپر بندانی توک ء یک نہ
 یک کچے ء تنگ نذریں قوم عوتن دوستی ودی بوتگ۔ چوکہ ”میریں بلوچ“
 ”پرچا پہ بلوچان انت“، ”من نراناں کہ چچا ء چو بزرگ ء وارانت بلوچ“
 ”بلوچستان“ ء دگہ ہے ڈولیں پر بندانت۔ بلے آئی ء اے لچہ ء توک
 ء نہ بلوچ ء نام گرگ بوتگ ء نہ بلوچستان ء لچہ ہنچیں وڈے ء
 پر بندگ بوتگ کہ ایشی ء کینوس (CANVAS) بلوچ ء بلوچستان ء
 محدود نہ بوتگ، بلکیں ایشی ء توک ء دنیا ء دراہیں پادمالیں مہلوک
 ء ڈیہہ اتلگ انت۔

۹۔ شبین ء نشانی :- چہر (شبہہ)، شبین (استعارہ) ء نشانی
 (علامت) لبزانک ء شاعری ء واس تا منزیں ارزشتے دار انت چرے
 چیزاں ازم گیشتر ڈولدار، مانا دار، جہل ء شائیکان بیت۔ اے لچہ ء توک ء
 چہر واکار مرز کنگ نہ بوتگ کہ ہاسیں فلورتے نہ بوتگ۔ بلے
 شبین ء نشانی کار مرز بوتگ، ء ہم ترس شبین ء نشانی۔
 لچہ ء توک ء کار مرز بوتگیں شبین ء نشانی ایش انت:
 شبین :- زوراک ء واستا ہیک یا گرگ، زوراکانی لشکر ء
 واستا گرکانی پانک، قوم ء واستا ز مگ، سروک ء واستا شپانک،
 ڈیہہ عوتن ء واستا کوہ ء دمگ۔
 نشانی :- یاتانی داستاھیال ء کتاب، گل ء ویشیں دور ء داستا

وششیں بہار، وشھالی، واستا سبزی کشار، دیکر وئیں ڈیہہ، وراستہ
مسکین ڈگار۔ چریشانی توک، ہھیال، کتاب کم چہ کم، ماں بلوچی،
یک نوکیں نشانی ہے۔

نِزوری

۱۔ وزنی نزوری :- ہھیال، کتاب، شگلی سورت، ایک نیم آڑائیں
لچہ (BLANK VERSE) ہے۔ بلوچی، واتنی، وھدی، عروض، چند
ودی نہ بوتگ۔ بلے نیم آڑائیں لچہ، ماں اردو، ہم مگر میں بحر نیست
اردو عروض، بحرانی توک، پریشی، برے سالم بحر، برے مزاحف بحر
یک نہ یک وٹے، کار مرزبنت، پرے لچہ، بحر متقارب، مثنیٰ سالم
کار مرزبنت کہ ایڈول انت :-

فعولن فعولن فعولن فعولن

لچہ، درستی بند (مصرعہ) گوں یک لبزی بندے، شست
یک انت۔ چریشانی توک، سہ بند دو دور ندا، تلگ، اے حساب
اسلی بند گوں یک لبزی بندے پنجاہ و ہشت بند انت۔ لچہ پنجاہ و
پنچ بند اے بحر نیم، متابک، انت۔ دو بند پورھیں بحر متابک
انت۔ عیس یک لبزی بندے بحر، آئی، نیم، متابک، انت۔

نقطیعی مثال

بحر نیم، متابک، پنجاہ و پنچیں بندانی توک، چار بندے، نقطیعی
مثال ایڈول انت :-

بجرعہ نیم :- فَعولُنْ فَعولُنْ
چار بند :- چتور منھیال ء

کتاب ء بہ پیچاں
دل ء زنگاں باریں
چہ پیم ء بہ ریچاں

تقطیع :- بجرعہ نیم ء باسک :-

ف عو لُنْ	ف عو لُنْ
چ تو من	چ تو من
ک تا ب ء	ک تا ب ء
د ل ء زن	د ل ء زن
چ پے م ء	چ پے م ء

دنگوش :- بجرعہ نیم ء متابک ء چہ پنجاہ و پنچیس بندانی
توک ء پنجاہ بند ء وزن برز ء چاریں بندانی ڈول ء برابر انت ۔ آدگ
ہبے کہ چرے پنجاہیں بنداں یک بندے ء یک لہزے غیر ذلوری
انت ۔ بے اے پکس لہزے ہم گوں مکک دراج کش ڈیگ ء بند برابر
بلکس انگت ڈول انز بیت ۔ آ بند ء اے زھیرانی مورتاں " انت کہ
" اے " ء غیر ذلوری انت ۔ بلے پنج بندیک باسکے ء چہ وزن ء
کپتاک کہ چہل ء تقطیعی مثال ء و ت پگنڈات :

بجرعہ نیم :- فَعولُنْ فَعولُنْ
پنچیس بند :- ایثاں نیست درمان
بہ لکز انت پمسن

بہ کرز اُنت پمَن
 بہ بند ایت لانک ء
 کن اُنت ارس گل گل

تقطیع :- بحرء نیم :-

ف	عو	لن	ف	عو	لن
ا	شا	نیس	در	ما	ا
ب	لر	زنت	پ	من	ب
ب	کر	زنت	پ	من	ب
ب	بند	ات	لا	ک	ء
ک	ننت	ارس	گل	گل	ا

دلوکش :- برزء پنجپیں بند اگن ایڈول بوتین اُنت گڈا برابر
 بوتگ انتت :-

ایشان نیست انت درمان
 بہ لرزانتیں پمَن
 بہ کرزانتیں پمَن
 بہ بندایتیں لانک ء
 کن اُنت ارس گل گل

پورھیں بحرء متابک ء دوہیں بندانی تقطیع ایڈول بیت :-

بحر : فعولن فعولن فعولن فعولن
 دوہیں بند :- منی مرگ ء بزن ء چہ موتکے بیمار اُنت
 یا پمَن یک نیکیں دواہے بہ لوٹ اُنت

تقطیع پورھیں بجر :-

ف عو لُن	ف عو لُن	ف عو لُن	ف عو لُن
م نی مر	گ بژن ء	چہ موکے	بیارن
ی پم من	ی نیکے	دو ایے	بلو ٹن

دلگوش :- بجز دو میں بند پورھیں بجر برابر ء انت ء شرت
 انت ۔ بلے اے نیم آزائیں لچہ ء رھندانی متابک ء نہ انت ہیکت ء
 ایشاں پورھیں بجر برابر ء کشگ ء چھ ذلورت نہ بوتگ ۔ بلکیں بائیں
 کہ ایش ہم بجر نیم برابر ء بوتین انت ۔ چوکہ :-

منی مرگ ء بژن ء
 چہ موکے بیار انت
 یا پم من یک نیکیں
 دو ایے بہ لوٹ انت

ء یک لبزی بند کہ « بلے » ء شکل ء انت ا عرض ء پچ
 بجر متابک ء نہ انت ۔ آزائیں لچہ (FREE VERSE)
 ء پیشیں بند اتاک کنت ، بلے نیم آزائیں لچہ (BLANK VERSE)
 ء پیشیں بند اتاک نہ کنت ۔ اے بس دو باسک (رکن) ء توک ء
 انت ۔ وہ کہ لچہ ء پنجاہ و پنج بندشش باسک ء توک ء انت
 ء دو بند دو ازده باسک ء توک ء ۔ پمیشا اے بند ہم پنجاہ و پنجیشش
 باسکی بندانی ڈول ء ششش باسک ء توک ء بوتیں ۔ چوکہ :

بلے من نزانال

یا

نراناں

پہچ

بے

۲:- زبانی نزوری: ہتیس بندہ توک ء زبانی نزوری ہم گندگ

بیت۔ ہتین ء سرء فعل ء نشانی (انت) ء ہتین ء سرء حرف جار ء نشانی

(ء، یا ء) نہ جنگ۔ پیشا مانا ایش درنیا انت۔ ء اگن اے چیز جنگ

بیت، گداپہ وزن ء گوز انت۔ چوک:

ہے درد ء اندوہ

ہے بڑن ء ارمان

ہے سوز ء سوزمان

من نالاں چو بلبل

کہ نالاں چو بلبل

کئی شار ء دامن؟

کئی بیسو ء بش؟

کئی جیاگ ء دوچیاں؟

مانا ایش واہما ڈول ء درکا انت کہ ایڈول بہنت:-

ہے درد ء اندوہ انت

ہے بڑن ء ارمان انت

ہے سوز ء سوزمان انت

من نالاں چو بلبل ء

کہ نالاں چو بلبل ء

کئی شار ء دامن؟ ء؟

کئی یسو ء بش ء؟

کئی جیگ ء دوپانی سرء؟

بلے اگن ایڈول اش بکن ءے اگڈا از می سورت ء چہ پلیری ء
 ہم گندہ تربنت - پشیا بانڈ انت کہ اے بندانی شکل دگر وٹی بوتین انت
 ۳- تکینکی نزوری :- نوکیں لچہ ء کیلور ء رہندانی روء ء ایشی ء

توک ء تکینکی نزوری ہم گندگ بیت - بلوچی ء گیشتر لہپانی ڈول ء اے
 لچہ ہم یک روایتی ء بیانی لچہ ءے - یک وڈیں بندانی تکرار ء کما ء
 لچہ دیم ء برگ بیت ء ایشی ء توک ء نوکیں رنگ کم انت چہرے
 کارمرزہ بوتنگ شبین ء نشانی سک کم کارمرزہ بوتنگ - بسزی عکس
 نامیاتی یکوئی (ORGANIC UNITY) ء رومی شکل

(EVOLUTIONARY FORM) سک کم گندگ ء کیت - نوکیں لچہ ء
 بندوت ماں وت ء چنچو کماہگ بنت کہ اگن یک بندے ہم کشگ بیت
 تہ آئی ء جاگہ ہایگ مالوم بیت ء لچہ ء مانا ء منجا ہی ہیال ء سرء
 اثرکیت - بلے اے لچہ چنچو شلامگ شلامگ انت ء ایشی ء توک ء
 یک وڈیں بند چنچو باز انت کہ اگن ہشت ء ذہ بند ہم درکشگ بیت،
 پراہم نئے ہا سیں کئی ءے مارگ بیت ءے لچہ ء مانا ء منجا ہی ہیال
 ء سرء ہا سیں اثرے کیت -

۴- مانانی تضاد :- گونڈیں کسے ء بندانی توک ء مانانی تضاد
 ہم گندگ بیت - مثال ہبرء ء دستہ مرگ ء بزن ء چہ دتے بیار انت
 ء بند ء پیرے چرے بند ء رندو ویں نیمگال، شاعر ء زنی مرگ ء نام
 نہ گیتنگ - چریشی ء پڈر انت کہ آئی ء دو ویں نیمگال وتارازندگ پیش

داشتگ۔ گداے سورت ء آدوئس نیمگانی نیام ء یکیس بندء و تارا
چوں مردگ پیش داشت کنت ہ ء وھ کے دانی ء و تارا ابو کا ماں نیام
مردگ پیش داشتگ نہ چیرستی ء مانائی تضاد و دی بوتگ۔

لجہ ء ازھی بستار

وھدی زمانگاں باز مزینس مزینس زانت کار ہم سزجی
(PERFECTIONISM) ء لیکہ (THEORY) ء منوگ بوتگ
انت۔ یونانی پلسپی پارمینائڈز (پیدائش ۵۱۴ پ م) ء ابولی زف
وتی اوشت (PERMANENCE) ء پلسپہ ء توک ء سزجی ء لیکہ پیش
گت۔ یونانی پلسپی افلاطون (۴۲۷ - ۳۴۷ پ م) ء وتی شکل (FORMS)
یاھیال (IDEAS) ء پلسپہ ء توک ء سزجی ء لیکہ ء را دیکر و تریں شکلے دات۔
بلے سزجی ء لیکہ چہ وتی ینگ ء ر دکنگ بوتگ۔ پارمینائڈز ء ہم
وتن جبراکلائٹس (پیدائش ۵۲۵ پ م) ء وتی بدلی سدلی ء جیڑہ
(PROBLEM OF CHANGING) ء ضد رانی لیکہ

(THEORY OF CONTRADICTIONS) ء لیکہانی توک ء ادلی
رندا گون نرندی ء سزجی ء لیکہ ر دگت، ء دنیاء ہر چیز ء رانا توام ء بدلوک
یکت۔ پداجرمن پلسپی ہیگل (۱۷۷۰ - ۱۸۳۱) ء سزجی ء لیکہ ء ہلاپ
ء ء ناتوامی ء بدلی سدلی ء حق ء وتی آشوپنی پلسپہ۔ جس ہیال
(QUIST) یا (ABSOLUTE IDEA) ء کماک ء بدلی تصویریت
(DIALECTICAL IDEALISM) ء لیکہ پیش گت۔ وھدی
ک آئی ء ہم وتن مارکس (۱۸۱۸ - ۱۸۸۳) ء یک ینگ ء ہیگل ء

جدلی تصویریت بازساڑات۔ بے دومی نیمگ ء ایشے ہم گشت کہ آئی ء
جدلیات ء کسرحبلا دے پاد برزاد انت ، ء آئی ء مقابلہ ء و تی
جدلی مادیت (DIALECTICAL MATERIALISM) ء لیک
ء پیش کت کہ سرچیکیں دور ء قدرت ، چاگردی زند ء ہیال ء ہانوامی
بدنی سدنی ء ردوم ء شتر تر ء راست تریں لیک زانگ بیت۔

ہیکت ایش انت کہ اے گیدی ء پے چیز سرجم (PERFECT)
نہ انت۔ ء نہ سرجم بوت کنت۔ من و تی زند ء تنی و ہدی پے چیش انسان
نہ دیتگ کہ آئی ء توک ء پے نوری نہ بوتگ ، پے کتاب نہ ونگ کہ آ
بے نوری بوتگ ، پے ناول ، پے آزمائگ ، پے کسانک ، پے گال ء پے
لچہ نہ ونگ کہ آ بے عیب بوتگ۔ ء منی نر ء سرجمی یک ساڑا ہگی
ہا سینتے ہم نہ انت۔ پرچہ کہ سرجمی ء دومی نام انت اوشت ، دومی پہنت
انت جہل کپنگ ، دومی شکل انت نیست و نابود لوگ پیشا نر ہما چیز
انت کہ آئی ء شری چہ نوریوں گیشتر بہ بنت ء نوریوں چیز کہ آئی ء نوری
چہ نریوں گیشتر بہ بنت۔

لچہ دو ہیال ء کتاب ، ء شری چہ نوریوں باز گیشتر انت مجموعی
سورت ء اشی ء ازمی بستار منن انت۔ اے لچہ یک نیمگ ء بلوچی زبان
ء شتر تریں لچہانی توک ء ہوار کنگ بیت۔ ء دومی نیمگ ء چہ
جہانی لبرانگ (WORLDWIDE LITERATURE) ء شتر تریں لچہ
لچہانی توک ء ہم ، گوں باز لچہ ء دیم پہ دیم کنگ بیت۔
پیشا منی نر ء اے لچہ جی آرمل ء شاہکار انت۔

عطا شاد ۽ گالے ۽ منی شکرگداری

عطا شاد ۽ بابت ۽، اے هبرانی سر ۽ وا کس ۽ اعتراض نیست که
 «عطا شاد ۽ بلوچی زبان ۽ مستری شاعر راں یکے۔» یا «عطا شاد بلوچی
 زبان ۽ نوکیں دور ۽ شاعرانی او لی سرپ ۽ هو ا ر انت۔» بلے باز شکرگدار،
 لبرانت ۽ زانت کار چوش هم گش انت که «عطا شاد بلوچی زبان ۽ مستری
 شاعر انت۔» یا «عطا شاد ۽ بلوچی زبان ۽ نوکیں دور ۽ دراهیں شاعران
 مستری شاعر انت۔» یا «عطا شاد ۽ شاعری بلوچی زبان ۽ دیمردی ۽ نشانی
 انت۔» بلکیں بلوچی زبان ۽ نامداریں شاعر ۽ شکرگدار کریم دشتی ۽ اے
 پک ۽ گشتنگ ات که «بلوچی شاعری ۽ مرچگیں دور عطا شاد ۽ دور انت۔
 ۽ عطا شاد ۽ دور ۽ با ند انت دگ کس شاعری مکنت۔» ۽ شکرگدار لبرانت
 ۽ زانت کارانی چوشیں هبر بے سئوب نہ انت۔ چیا که عطا شاد ۽ ماں بلوچی
 شاعری ۽ تو کا باز هنجیں نوکیں تجربہ کنگ، که چیرا بانی برکت ۽ ماں
 بلوچی شاعری ۽ نوکیں انقلاب ۽ ا تلگ۔ ۽ سچ ۽ انقلاب ۽ بلوچی
 شاعری چه پیسری ۽ باز دیم ۽ شنگ۔ عطا شاد بلوچی زبان ۽ یکیں شاعر
 انت که آمباں استمانی سند ۽ رانتیں سورت ۽ زانگ و پجارگ
 بیت۔

عطا شد اے ماں بلوچی اے اردو زبانان بازیں لبزانکی تہہ سر
 اے بنشہ کتنگ - پتو کہ گال، نیم گال، دو گال، پابند لچہ، آزان لچہ، رودانکی
 لچہ، لکڈ، سمانک، سبجاری بنشنانک، پیٹ و پوٹی بنشنانک اے دگہھے
 ڈولیں۔ بے اے وھدی منی بن گپ آئی اے یک بلوچی گالے اے بس!
 آئی اے بلوچی گال و بازیں پر بنگ، کہ کم دگیش درست ترس گال
 أنت، اے چیرائی اے بازیں گالانی تو کا گچینی گال ہم مکہ نہ أنت، کہ
 آئی اے بلوچی شعری کتاب اے چاپ نہ بوگ اے سٹوب اے دگہ دگہ لبزانکی
 تاکانی تو کاشنگ و شانگیں سورتنے اے گندگ بنت۔ بے اگن آئی اے
 گچینی گالانی لڑے تیار کنگ بیت، تہ ا لڑے توک اے گال ہم
 ہوار بوت کن أنت۔ (کہ ادا پہ مثال بس اولی شعراش دیگ بوگا أنت)

دلانی مہر، خیال اے طلب، وفا اے چراغ
 ہزار نیمگ اے مئے واہگ اے رضا اے چراغ
 کئے ماں ویراناں چراغاں با بیت
 دل گنویں کہ شپاں ڈو بار بیت
 عہدانی بیگہ اے راشپے گوں روچ بیت
 تتکد وفا اے بانک اے نیمون روچ بیت
 پہ دل کہ بام زرانت دیدگاں پہ مہرنگ انت
 ہما پہ نام میارانت پگشتن اے ننگ انت
 بیا کہ استاراں جنگ پھل ماں شپ اے یگوار اے
 ماہکان اے وئی آپ اے رواں شنگینتگ
 ناگت اے مہر کج اے دل موم ببیت، چوش ببیت
 پھل تئی دامن اے وت کبیت و کبیت، چوش ببیت

عبید پمن نئی وش آسوت ۽ دمانے تہ نہ انت
 لوک لوک انت بے بروانکی کمانے تہ نہ انت
 دشمن ۽ ارزانی ۽ گراں گت من ۽
 کافری تثرناں مسلمان گت من ۽
 دیریں گاہریں زر ۽ بگ ۽ کپ انت
 بے گار انت ہما کہ سدپ انت
 زرد ۽ مہ جیڑ واہگ ۽ اُتارگ ۽ شموش
 بچکنگ ۽ گلاں پہ عم ۽ گوارگ ۽ شموش
 سرپت کدئی ورنائی ۽ سمار ۽ سچیل
 چودا من انت ، منی عمر ۽ ہتم و داریں گل
 انگرے بیت آپ انت ، ترونگلے گواریت ، آپ انت
 پما ہوشامیاں ہر شے کہ جڑ شکیت ، آپ انت
 پہ ہوشاماں تڑھیت ، بشامیں زرد ۽ عم جتیں بولان
 کپنت بیرو سرپت دمبال ، دسبزیت سترگیں بولا
 یہ شپیں زند ۽ عم جتیں پاساں ہر کدی
 ” من چراغ جاڑیں شانتگنت گل بیتہ ودی “
 زند پہ جھیڑگ و مرک پہ مودگ ۽ آسان نبیت
 حشکیں نندگ و زالی زارہاں گزران نبیت
 شیرگ ۽ شیرگتگ ، بینگ ۽ نوکاپ گتگ
 ترانگی تڑپے ۽ عسر آسری زیتاپ گتگ

قدح و کیف گو ما پھلگدیں شاری باتاں
زندے مرک بہائیں ، ہما باری باتاں
ماہکانی ء لودے ، شپ تہاری ء ترمیے ، روچ ساسرے لوٹیت
زندہ چو جل ء گیا باں ، دم پدم پھراہ گوزا مہرے درورے لوٹیت
مک ء رامسک مگش ، جو رے آسمی نہ گشت
چراغ ء شپ کدگ ء روچ ء حاکی نہ گشت
کچے ماہکاں ، کجا کلکشاں ، نہ دل انت ادا ، نہ بدن نئی
کدی عہدے ات ، کدی عمرے ات ، نول من اوہما ، نہ بدن نئی
ہتم بہ کیف ءے زیرت مسکاں ، پہلوی دوش دانہ بام ء دل ء نہ منت
جہا ء دات سکین «پادا» برو ، گہیں ولجہ ء سلام ء دل ء نہ منت

چہ عطا شاد ء گچینی گالانی تو کایک ہنچیں راستیں گالے ء گچین
کنگ بازگران انت ، کہ آچہ دراہیں گچینی گالان شرتیں گال بیت۔
چیا کہ چرائی ء اے گالان ہر گال وتی مرٹ وت انت ۔ پدا ہم ، پہ بازار تی
پارگ ء پدا من آئی ء چیرے گالان یک گالے گچین کنگ ۔ منی نتر ء اے
گال چرائی ء دراہیں گچینی گالان شرتیں گال انت ، چیا کہ ایشی ء
توک ء چہ درستاں گیشتر شری ء از می سوب مندی گندگ بیت۔
ء چنچر مالوم بیت ، گئے اے گال آئی ء سچہیں گالانی مجگ انت ء ایشی
ء تو کا آئی ء سچہیں گالانی بنیاتی تھا سبت است انت ۔ عطا شاد ء
اے گال آئی ء «بولان ء گال» ، انت ، کہ چوش انت :-
پھوشاماں ترہیت ، بشا میں زرد ء عم جتیں بولان
کپنت ۔ بیرو سر پنت و مبال ، و سبزیت سر مگیں بولان

سگارِ حول چکیں زہ بیت کہ لعلیں رک، مانایک
 بیبت کاڑے کہ ڈیہہ ۽ عم، گشاں ماسر جمیں بولان
 زمین جنب ۽ خدا بندانت، چوسالی پٹی ۽ نالیت
 بنی آدم گشتے، زور اکیانی، بے وسیں بولان
 کینت واہگ دل ۽ پٹ ۽، چوتنا پس ڈگار ۽ ترمپ
 متی حشکا وگیں زرد انت، منی حشکا وگیں بولان
 رگام آختنت، شنتت، عہدی نہ آختنت نوبت وباری
 وداری کد، دل ۽ رہ سر، کدی دلمانگیں بولان
 وفا یک، مہریک، ارمانی بیں دل یک و منزل یک
 پہ تو بھنبھور بات آباد و پہ من محرمیں بولان

لبزانک ۽ تو کا دونامداریں لیکہ است۔ یکے ۽ روعہ کلم کار
 ۽ والوک ۽ ذہنی سند ۽ متنا یک ۽ نبشتہ کنسگ لوٹیت ۽ عودومی ۽
 روعہ والوک ۽ کلم کار ۽ از می سند ۽ رسگ لوٹیت ۽ عطا شاد دومی
 لیکہ ۽ منوک انت ۽ ہمیشی ۽ متنا یک ۽ نبشتہ کذت۔ پیشیا آئی ۽ گیشتر گال
 ۽ لچہ ہنچو گران انت کہ الادو ۽ پہمگ نہ بنت۔ ۽ آہانی ماں دگہ زبانے
 ۽ بدل کنسگ چہ پہمگ ۽ ہم گران تر انت۔

۱۹۹۲ء سے ماہی ادبیات اسلام آباد ۽ نوزدھی تاک ۽ وھدے
 آئی ۽ یک لچے ۽ اردو بدل ”جان کنی“ ۽ سرھال ۽ چاپ و شنگ
 بوت کہ بدل کنوک ۽ امداد نظمی ات، تہ من ہیران بوتوں کہ

امداد نظامی عطا شاد اے لچے ماں اُردو وچتور بدل کنگ،
 وھدیکہ آ بلوچے نہ انت عئے ہا سبیں بلوچی زانت۔ وھکد منی سر
 کوٹہ عکپت، عیک روچے من گول دگہ لہتیں ہما ہاں ماں سکر ٹیرٹ
 آئی ع و پتر عشتال، نہ چرائی ع جت کت۔

» واجہ عطا شاد انتی یک بلوچی لچے ع اُردو بدل امداد نظامی ع
 کنگ، کہ ماں ادبیات ع چاپ و شنگ بوتگ۔ تی ہیال ع اے
 اُردو بدل پہ دل شرا انت، ع امداد نظامی اشی ع بدل کنگ ع سوب
 مند بوتگ۔ ؟ «

عطا شاد ع یکدم لپتہ وات: " امداد نظامی و امداد نظامی انت،
 منی گال ع لچہاں تو ہم اُردو بدل کت نہ کنے کہ وت بلوچے ع بلوچی
 زبان ع مکمیں شاعری۔ بلیس راستیں ہر ہمیش انت کہ وتی بلوچی
 گال ع لچہاں من وت ہم اُردو بدل کت نہ کناں «
 چہ « ادارہ بلوچی، کوٹہ ع نیمگا گپتگیس وتی انٹرویو یے ع ہم
 آئی ع اے ہر منتگ « من کوشش کت کہ وتی ہم بلوچی شعرا
 اُردو ع مانا بکناں، من کت نہ کت۔ «

آئی ع وتی ہے بولان ع گال ماں اُردو بدل کنگ، بلے ہر جنوری
 ۱۹۹۴ ع گوں من، ماں تربت ع زبانی زت گشت تے کہ اے بدل
 پج سوب مند نہ انت۔ اشی ع اولی شعر چوش انت: ﴿
 جنم جنم کی پیاس بجھائے، ایک سلگتی آس، دل سیلاب طلب بولان ہو جیسے
 برق گرے، یا شعلے برسیں پھر بھی رہے شادا، یہ تہ کشت لرب بولان ہو جیسے

دگر رندے پدا منی سر کوٹھ ۽ کپت ۽ من ماہتاک بلوچی کوٹھ ۽
 کارگس ۽ شتاں ، تہ عطا شاد ۽ اعظم دوست پلسرا شتاگ انتت ۔
 دمانے ۽ رندا اعظم دوست ۽ چہ عطا شاد ۽ جت گت ۔

”واجہ انتی یک گالے ۽ اولی شعرا پڈول انت کہ :
 شیرگ ۽ شیرکتگ ، بینگ ۽ نوکاپ گتگ
 ترانگی ترہ پمے ۽ عمر آسری زیتاپ گتگ
 ”ادا انتی متلب چی انت ؟ آخر تو چے گشتگ لوٹنگ ؟“
 عطا شاد کے سہیال ۽ کپت ۽ پدا درایتے ۔

”راسنیس ہر ہمیش انت کہ من وت ہم تراناں کہ ادا من پے
 گشتگ لوٹنگ ۔ من شعرا گشتگ ۽ رندا ، وت ہم بے ہیال باں ،
 کہ من پلاں شعرا پے گشتگ لوٹنگ ۔ والنوک وتی پیم وزانت ۽ متابک
 ۽ ہرچ منلیے زور انت ، بزور انت ۽

پدا اعظم دوست ۽ وتی پیم وزانت ۽ متابک ۽ کہ شعرا متلب
 بیان گت ، نہ آئی ۽ پے گلے سر سرنیت ۽ گشت کہ ”ہو ہو ، بس منی متلب
 ہے بوتگ ۽

چے حوالہاں مناں ہے زاہر کنگی ات کہ عطا شاد ۽ گیشتر
 پر بند ہنچو گران انت کہ پر بندگ ۽ رندا ، آوت ہم اشاں الکا پی ۽ نئے
 مانا کت کت ۽ نئے دگر زبانی ۽ بدل کت کت ، پمیشا گن من
 آئی ۽ اے گال ۽ مانا و متلب ۽ بیان بکان ۽ والنوکے ۽ دل ۽

پور ہیں گال و مانا و متلب یا شعر بندے و مانا و متلب دگ و ڈ
بیت، تے یک ہیرانی ہیرے نہ بیت۔

چونائی و ہم، لہذا نک و شعری ہنچیں چہزانت و ہنچیں و ڈاں
بیشہ کنشگ و پر بندگ بنت، کہ آہانی مانا و متلب، چہ یکے و گیشتر
بوت کن انت، نری اعطاشاد و بیتت یادگہ ہا سب کلم کار و شاعرے
وہ یک لہزائی چہزے و مانا و متلب ہر چند گیشتر بیتت، آگیشتر
سرب مند زانگ بیت۔ و اے ہم یک راستیں ہیرے کہ عطاشاد ماں
دنیا و یکس کلم کار و شاعرہ انت کہ آئی و نشتانک و پر بند گران انت،
بلکس دنیا و گیشتر مزین کلم کار و شاعرانی گیشتر نشتانک و پر بند گران
انت۔ چو کہ روسی زبان و دوستوفسکی، جرمن زبان و کافکا، فرانسیسی
زبان و سارتر، انگریزی زبان و براؤننگ، فارسی زبان و حافظ،
اردو زبان و غالب و دگہ ہمے ڈولیں۔

یک شاعرے، شاعری و سر و چار و بچار کنشگ و پیراے
ہرے زانگ المی انت کہ آ شاعرے راجی زند، چاگرد، جاور، طبقہ،
نفسیات، و ہبیاں و یکہ چے بوتگ انت۔ شاعرے جنہ و دل و داشتگیں
مانا و متلبانی زانگ و بیان کنشگ ارزشت و ادار انت۔ بلے الم نہ
انت کہ مردم ابو کا شاعرے جنہ و دل و داشتگیں مانا و متلباں محدود
بیت۔ پرچہ کہ چاپ و شنک بو گارند شعر ابو کا شاعرے ملکنت نہ بیت،
بلکس شاعرے ہما ہی و ڈراہیں و انوکانی ملکنت بیت، و انوکانی
اختیار بیت کہ آ شعرے یک مانا و متلبے زور انت یا ہزار مانا و متلب۔
البت ہرچ مانا و متلبے کہ زور انت، آ شعرے چہپ

(OPPOSITE) مہ بنت ، بلیکس گوں شعراء ہم دپا بہ بنت۔ عطا
 دتی اے کال ۽ تو کا چے کشک لوٹیت ، اے ہجر ۽ زانگ و بیان کشک
 ارزشت الم ۽ است ، بلے اگن چیرائی ۽ جند ۽ مانا و متلباں ایس
 دگہ گیشتر مانا و متلب در گجگ و بیان کشک بیست ، تہ اے یک
 شرتزیں ہجرے بیت ، کہ چیریشی ۽ لیزانک ، شاعری ۽ شکرگداری
 نوٹ و گزر شرتزیں پورہ بنت ، ۽ دنیا ۽ بنی آدم ۽ گیشتر نیپ و پانڈ
 ریت۔

ادنی شعر :-

پہوشاماں تڑھیت ، بشامیں زرد ۽ عم جتیں بولان
 کپت بیر و سرنیت دمال ، و سرنیت سمرگیں بولان
 ہا سیں لیزانی مانا :-

- ۱۔ ہوشام :- ہما تڑندیں تن کہ پہ الاد و امروت۔
- ۲۔ بشام :- ہما پدماں پدا بوکیں ہور کہ چیرائی ۽ آمین بر باد بیست
- ۳۔ تڑھگ :- تا جیر گرگ ، آرام و آسرات ۽ رسگ۔
- ۴۔ عم جت :- گم ۽ جتگیں ، چہ گماں سربارہ سک گیگ۔
- ۵۔ بیر :- نپت ، گزند ، بجلی۔
- ۶۔ دمال :- تینگ ، توپک ، سلاہ۔

۷۔ سمرگ :- سیاہ ، ستلگیں ، ستلگ و پیر بونگیں ، سمرگ ، ار۔

۸۔ بولان :- بلوچستان ۽ یک تاریخی ڈکے ، بلوچستان ۽ یک
 ہا سیں کشک کہ چہ در وازی (کو پور ۽ نزدیک ۽) بنگ بیست ۽ تارنگ
 (ڈاڈر) ۽ روت و کپت ، بلوچستان ۽ یک ہا سیں کورے کہ چے

شک و گوزیت و روت، بلوچستان و ایک سب ڈویژن نے کہنجا ہے
 انت و دگہ یک ہا سیں مینگے کرتہ انت، "بولان" بلوچستان و
 نشانی (SYMBOL) و استا ہم کار مرزیت، عہد و زبان و و استا
 عطا شاد و ادا "بولان"، گیشتر بلوچستان و نشانی و و استا
 مرزکتگ، ہنچو کہ آئی و و تنی دگہ گالے و "زعمران" ہم بلوچستان و
 نشانی و و استا کار مرزکتگ۔

زروک آپہ و تنی سبزگیں ڈگار و دوار
 دلاپ من، پو و تنی زعمران کہ تنگ انت
 تشریح: عطا شاد بلوچستان و ایک پدمنتگیں ہند تربیت
 و ایک کسانیں مینگے و نندوک انت کہ نامے "سنگانی سر" انت۔ آئی و
 پت و سیادی گول، جہلی طبقہ و بوتگ۔ عطا شاد و کسانی و دور، و اے
 گال و پر بندگ و زمانگ و بلوچستان، تربت و سنگانی سر چہ
 چہ مریگ و ہم پدمنتگ تر بوتگ انت۔ بلوچستان کوہنیں دوراں
 یک پدمنتگیں قبیلہ ریاستے بوتگ، کہ تہی نابرابری، پل و پانچ، زورائی
 پادمانی، جنگ و چوپ و گشت و کوشانی آماچ بوتگ۔ البت چہ
 و تنی ڈبہہ و تاکتانی اثر و آزات بوتگ۔ بلے رندا کم و و تنی ڈبہہ و
 تاکتانی آئی و سر و ارش کنگ و دگہ دگہ دوراں دگہ دگہ ڈبہہ و تاکتانی
 دست و شتگ و سیاسی، مالی، چاگردی و ربیدگی پڈال ایر دست
 بوتگ۔ ہر چند کہ عطا شاد و چہ بازیں کوشستاں و تنگ و منریں
 پسے بوتگ۔ و چہ جہلی طبقہ و و میروی کنگ و در نیامی طبقہ و سر بوتگ۔
 بلے پو و تنی و انگ و زانگ و تجر بہانی برکت و و رزن و زانت و عہد اپند

ہم بونگ۔ پیشا آئی ءِ وتی بلوچستان، تربیت ءِ سنگانی سرسره
 پدمنتگی ءِ نہی ءِ ڈنی ابر دستی بے ہیاں نہ گنگ انت، بلیکین انگنت
 گیشتر مارانگ انت۔ جاوریانی ہمے روم ءِ درگت ءِ ایک شاعر
 جوڑ بونگ۔ شاعر چہ سمجھیں مردماں ماروک تربیت ءِ ماروکی
 سوپ ءِ ہر شرعہ بد ءِ چہ دگر ءِ زوت ترماریت، ءِ شرعہ دوست
 داریت ءِ بد ءِ نادوست۔ شرعہ سارٹایت ءِ بد ءِ ابر جنت۔ ءِ پدا
 ”شریں چیز، ءِ دوستی ءِ سند کہ برزلبوان بیت، گڈایک وھدے ہنچیں
 کیت کہ دوستی پہ مہر ءِ بدل بیت۔ وھدے شاعر ”مہر“ کنت ءِ
 مہر ءِ آس ءِ سچیت وھاک وپر بیت، گڈا آئی ءِ شاعری پکا بیت
 بلے ہمے نیام ءِ آئی ءِ تضاد (CONTRADICTION) گوں بازیں
 مردم ءِ تاکتے ءِ بیت۔ لہتین ءِ دیم ءِ آکتری ماریت، چہ لہتین ءِ بباد
 وارت، لہتین ءِ پادمال بیت۔ چر لیشی ءِ ابید آچہ وتی دوستدار ءِ
 جند ءِ روم، مہر دے مہری ءِ نریکی وڈوری ءِ وڈوڈ ءِ اثر مند
 بیت۔ برے گل بیت ءِ برے گیگ، برے وشان بیت ءِ برے
 زھر و پونزھر۔ ءِ اے ڈراہیں تجربہ مانی وھدے آبازتکلیپ و
 اذیت ماریت، بلے چرے تکلیپ و اذیت ءِ آئی ءِ وشی
 (PLEASURE) ہم رسیدت۔

عطا شاد وتی گال ءِ اونی شعر ءِ ہے گشتاک لوٹیت کہ :

”منی دل منی دوستدار ءِ واھگانی سنبجاہ انت۔ بلے منی دل ءِ اے
 واھگ پورہ نہ بونگ انت ءِ مناں وتی دوستدار ءِ نیاد، ہماری، وٹا
 آسرات ءِ مہر ءِ سوپ نیب نہ بونگ انت، بلیکین اشانی بدل ءِ

من وگوں جتنائی، گستانی، کم، بے تاہیری، مہر بے سوہلی، عدیم
 پہدیم، بوگ کپنگ۔ بے منی اے ناتوام، بے سوہیں، واہگاں نون
 ہو شامانی رنگ زرتگ، اے واہگ نرند، نر پوتگ، انت، وونوں
 من پہوتی دوستدار، نیاد، ہمراہی، وشی، و امراتان، بیشتر، دلاپاں، و
 چکر دلاپی، و منی دل، تاہیر، گرگ و سارت، نرگا، انت، ہنچو، مالوم
 بیت، گتے منی دل چو، "بلوچستان" و انت، کہ چہ کرناں، سیر و گرند
 و ٹوپ و تپنگانی، اماچ، انت، و نون، سننگ و پربوتگ۔ و چنے
 سیر و گرند، و ٹوپ و تپنگانی، اماچی، و سچگ و پربوگ، و سٹوب، و
 یک روچے، اشی، و پتنگ، رزن و زانت، و واؤند، بنت، و ایشی، و جاو، رل
 مارا، انت، و پدا، جہ، جن، انت، و وتی، بسکی، حقاں، گرانت، و بلوچستان، و
 سبز و آباد کن، انت۔

مرزا غالب، و اے شعرگوں، عطا شاد، و برز، و شعر، و نزدیک، انت:
 ۴ ربیع سے خورگ، ہوا، انسان، تو، مرٹ، جاتا ہے، ربیع
 مشکلیں، مجھ پر، پڑیں، اتنی، کہ آساں، ہو گئیں
 پدا، ہم، عطا شاد، و شعر، و تہ، و انت۔
 و سید، ظہور، شامی، و اے شعر، و گوں، عطا شاد، و شعر، و سک، نزدیک
 انت: ۵۔ سرب، انت، و مبال، زر، سو، چیں، گسانی
 و و بر، تیجا، رکت، انت، زندگی، نی
 بے عطا شاد، و شعر، چہ، سید، شامی، و شعر، و ہر، حساب، و دیبا، تر
 انت۔

دومی شعر :- سگار ۽ حوں چکیں زہ بیت کہ لعلیں رک مانا یک
بیت کاڑ ۽ کہ ڈبہ ۽ عم ، گشاں ماسر جمیں بولان

ہا میں لبزانی مانا : ۱۔ سگار :- زحم
۲۔ حوں چکیں :- حونی بیس۔

۳۔ لعلیں :- لعل رنگیں ، لعل وڑیں ، سہریں۔

۴۔ زہ :- دپ ، کر ، دوپے۔

۵۔ رت :- لذت
۶۔ کاڑ :- جنک ، دوستدار۔

تشریح :- صوفی ازم ۽ متابک ۽ عشق ۽ دو نہر انت۔ یکے عشق
مجازی انت ۽ دومی عشق حقیقی۔ ہیکت ۽ عشق ۽ اے دویں تہر بلیں
درجک ۽ دو شاہ انت کہ درجہ اش جہل تر ۽ بستر انت۔ عشق مجازی ،
عشق حقیقی ۽ درجہ ۽ سر بوبگ ۽ پدانک انت۔ ہینچو کہ مولانا جامی گنیدت :

متاب از عشق او گر چہ مجازی است

کہ آن بہر حقیقت کار سازی است

چہ عشق ۽ پہرین ممکن ، تری آ مجازی بیبت ، چیا کہ چریشی ۽

ہیکت ۽ دومی منزل ۽ راہ پیک بیت۔

باز مردم ۽ عشق مجازی نفسی واہگانی جنیزگ یا فرد ۽ شخصی مہر

یکتگ۔ ایٹی ۽ سٹوب چہ عشق مجازی ۽ نزانکاری بوتگ۔ عشق مجازی

۽ سہ ہا میں درجہ انت :-

۱۔ دوستدار ۽ مہر ۲۔ قوم ۽ دن ۽ مہر ۳۔ سمجھیں بنی آدم ۽ مہر۔

چکر سہ بیں درجہاں مردم پیس پیرا اولی درجہ ۽ بیت ، پدا چہ

اولی درجہ ۽ دومی درجہ ۽ روت ، ۴۔ چہ دومی درجہ ۽ سبکی درجہ ۽ ریبیت۔

عشقِ حقیقی حصارِ مہرِ آگشِ اُنت - چونائی و املا، صوفی، پیر،
 سارھو، سنت، بولگی، پادری، رابیب، سچے عشقِ حقیقی و دعویٰ
 کن اُنت - بلے ہیکت و پریشی و مزین جہد و چپائے لوٹیت پریشی
 و معرفت و درجہ و رسگ لوٹیت - عہدہ معرفت و درجہ و رسگ، چہ
 دو کیفیتاں گوزگ لوٹیت - اولی و تی نیست یا سیاواہ کنٹگ، و دومی و تی
 اُنت یا شوہاز کنٹگ -

چہ صوفی ازم و ابید ملامت ازم و لہتیں پکری درس جاہ
 (SCHOOLS OF THOUGHT) ہم عشقِ مجازی و عشقِ حقیقی و اُنت
 اُنت - بلے آ عشقِ مجازی ابو کا دوستدار یا فرد و مہرِ آگشِ اُنت -
 اشی و تو کا قوم و تن و مہرِ آگشِ اُنت - ہوا رہ کن اُنت -
 عطا شاد و چکر دومی شعر و مالوم بیت کہ ہم شعوری یا غیر شعوری
 سورت و چہ صوفی ازم و چہ عشقِ مجازی و عشقِ حقیقی و لے لیکہ و
 یا کم چہ کم و چہ عشقِ مجازی و سہ یں در جہاں اثر مند اُنت - آماں و تی
 دومی شعر و گشتیت کہ: "مئے و استاد و ستار و سہریں لنت و زحم و سہریں
 دپ و مانا یک اُنت - دوستدار و گم و ڈیہہ و گم یک اُنت - مئے دل و
 گشتے اے درست چو بلوچستان و اُنت - چیا کہ ما مہر و گم و چہ دوستدار
 و بنگلہ کنیں و و ہدے مئے دوستدار و مہر و گم پکا بنت و یک
 ہا سیں سندے و سنت، گڈ اما چہ دوستدار و مہر و گم و درجہ و کسٹر
 روٹین و تی ڈیہہ بلوچستان و مہر و گم و درجہ و زہریں - عہدہ پان زوپن
 و بلوچستان و آزاتی، و شمالی و دیکروی و استا جہد و کوششت کنیں -
 فیض احمد فیض و ہم چوشیں بن گپانی سر و تی ہیال و لیکہ در شان

گنگ انت پرچو کہ :

اور بھی دکھ ہیں زمانے میں محبت کے سوا

راحتیں اور بھی ہیں وصل کی راحت کے سوا

بلے آماناداری و شائیکانی کہ عطا شاد و شعراء گنگ بیت، آ
فیض و اے بندوں کجا گنگ بیت؛ عطا شاد و دستار و مہر و گم،
عروتن و مہر و گم، چہ یکے دومی و جنانہ کنت و پنجار بیت، بلیس دستار
مہر و گم، عروتن و مہر و گم، گوں یکے دومی و ہور و یک کنت و چار بیت
بلے فیض دستار و مہر و گم، عروتن و مہر و گم، چہ یکے دومی و جنانہ کنت
و چار بیت۔

بشیر و بیدار و ہمھے ڈولیں شعراء پر بستگ پرچو کہ:

من پہ گور بام و چو دلا پاں کہ،

تئی انارکالی سہری و رنگ انت

بلے گجا عطا شاد و شعراء کجا بشیر سیدار و شعراء؟

بسمی شعراء۔ زمین جنب و حد بند انت، چوسالی پٹی و نالیت

بخی آدم گشتے، زور اکبانی، بے و بس بولان

ہا میں بزانی مانا:- ۱۔ زمین جنب:- زمین چند

۲۔ سالی پٹی:- کوهنیں پٹی کہ انگت ڈراہ نہ بونگ۔

تشریح:- بخی آدم چہ پیدا بوگ و و حد و بگر تار و چ مرچیک و بول و

ماری و پگری پڑاں ایر دست و پد منتگ انت۔ اسے بولانی آزاتی

و دیروی و و شیں و اب و گنگ انت و پسرے و اب و مانا و جہد و

کوشش ہم کنگ انت۔ اسے و اب و جہد و کوششستانی آسرا زاہری

بدنی سدلی بازاتنگ ، سائنس ء ٹیکنالوجی ء یازدیمروی کنگ ، بنی
 آدم ء رژن وزانت ہم بازوڈاتنگ ، بلے نتی وهدی آمنزل نیئتنگ
 کہ بنی آدم ءے رھچارانت ، عئے پرے زوناں آمنزل ء آھگ ء
 ہا سیں ایتنے گندگ بیت ۔ بلکیں ہروڈیں دیروی ء زندہم ، بنی آدم
 مرجی مادی ء پگری پڈاں گیشتر بندیک بوتنگ ۔ آمادی ذلورتانی واستا
 گیشتر پشیمان انت ء اگن جاگھے ء مادی ذلورت ءے پورہ انت ، تہ
 چہ ذہنی سکون ء آرام و اسرات ء زہرانت ۔ چونانی ء واسجھیں
 دنیاء گیشتر قوم ء مہلوکات ء ڈٹی جاوڑے تہی جاوڑھراب انت ، بلے
 سیسی دنیاء قوم ء مہلوکات ء اے جاوڑگندہ ترھراب انت ۔

عطا شادیک زانت کار ء ماروکیں شاعر ۔ آچہ بنی آدم ء
 جاوراں سریدانت ء آہاں ماریت ۔ پمیشا آچہ دل پدروی گشیت کہ :

” بنی آدم چہ سدہاں سال ء ہزاراں عمر ء زلم وزوراکی ،

تباہی و بربادی ، رنج و مصیبت ، تنگی و زبہری ء بے سویائی آماچ

انت ۔ ایس ٹی آر (SCIENTIFIC AND TECHNOLOGICAL

REVOLUTION) ء مرجگیں دور ء ہم ، کہ رنگارنگیں ایجاد ء

انکشاف بوتنگ ، اے جاورانی توکا پچ بنیاتی بدنی سدلی نیئتنگ ،

بلکیں اے جاوڑ بلوچستان ء جاورانی ڈول ء لوزں ساک ہراب

بوتنگ انت ، ء بنی آدم وتی اے سکیں ہرابیں جاورانی دیم ء چو

OBJECTIVE

CONDITIONS

SUBJECTIVE

CONDITIONS

۱

۲

بلوچستان ۽ پنہک بے وس بو تنگ ۔

عطا شاد وئی اے شعر ۽ تو کا چونائی ۽ وا دنیاء کبیشتر قوم ۽ مہلوکات

۽ نیمگا اشارہ کنشگا انت ، بے زیات سبھی دنیاء قوم ۽ مہلوکات ۽ نیمگا

۽ ھامیں سورت ۽ بلوچ قوم ۽ مہلوکات ۽ نیمگا کہ چہ دنیاء پد منتگ

تزیں قوم ۽ مہلوکات ۽ ھوار انت ، اشارہ کنان ۽ آسانی

جاوراں سک ھراب لیکگا انت ۔ نامداریں میئل «میلار بیت»

(MELIORISM) ۽ روع: "دنیائے سک ھراب انت ۽ نئے سک

شر ۔ بلکیں ادا ھرابی ۽ شری ھمراہ انت ۔ ۽ کم ۽ گیش بوت کن انت ۔

۽ اگن انسان کوشست بکنت ، تہ دنیاء گہتر گنت کنت ۽

مراد ساجر گشیت:

گت زمین جھنے ۽ دنیا، کہ پدا

ھر گور ۽ زاری ۽ آہ پیدا ک انت

ساحر ۽ شعر جن گپی سورت ۽ چہ شاد ۽ شعر ۽ سست تر نہ انت

بے از می ۽ جمالیاتی سورت ۽ آئی ۽ مرٹ نہ انت ۔

۽ شبلی گریبانی بد حالی ۽ پاد مالی ۽ سر ۽ نہ وشی در شان کنت ۽

گشیت:

۱۔ اے اصطلاح ادبی زندا انگریز جنین آدمیں ناول نویس جارج

ایلیٹ ۽ کارمرز گتگ ات ، کہ چہ رجائییت (OPTIMISM) ۽ قنوطیت

(PESSIMISM) ھر دکاں جتا انت ۔

WHOSE LIFE IS MISERY AND FEAR AND CARE
WHO THE MORN WAKENS TO FRUITLESS TOIL

WHO HEARS HIS FAMISHED OFFSPRING'S SCREAM

(آئی زندگی مصیبت، ترس و گمانی دوار جاہ انت
آسباہ و مہلکہ بے نیسی کار و محنت و پادکیت
آوتی شدیکیں چکت و پُر دردیں چہیالان اشکنت)
شیلی و لچہ و اے چنڈ ہم بن گئی و بیکھی سورت و پھ شاد و شعر
و پدا تر نہ انت، بلے ازمی و جمالیاتی سورت و باز پدا تر انت۔
چارمی شعر: کپنت واہگ دل و پٹ و، چوتنا پیس ڈگار و تر پ
منی خشکا و گیس زرد انت، منی خشکا و گیس بولان
ہا سیں لبرانی مانا: ۱۔ تناب: تنیگ، خشک۔
۲۔ خشکا و گ: خشک بے آپ، تاہاپ، آزماں گند۔

۳۔ زرد: بانس، دل

تشریح: مادی، پلپہ و سائنس و متابک و ہرہا چیز کہ انسانی
دماغ و تہا بیت، شعور یا روح و بہر زانگ بیت۔ شعوری یا روحانی
چیزانی تو کاھیال، بیکہ، جیزگ، واہگ، مارگ، ارادہ، کرد و دگہ
ہے ڈولیں چیز ہوار انت۔ تصویری پلپہ و اے دو بہر و کتگ۔ بزالی
تہی شعور و ڈنی شعور۔ تہی شعور انسانی شعور و گشنگ بیت۔ اے و ڈویں
شعور و آستی و، ابید چہ تصور بیت و، مادیت و سائنس ہم من انت۔
ڈنی شعور، فوق الفطری تا کتانی شعور و گشنت۔ اے شعور و منوک
تصورین و دین انت۔ تصوریت و معروضی تصوریت نامیں براگ و

دین اشیء را باز از زشت دی انت۔ بلے مادیت ء سائنس ء متابک
 ء ڈنی شعور پرم وجود ندارد بیت ، بلکیں اے وت نہتی شعور ء پیداوار انت۔
 پاووف نامیں سائنس زانتے ء گشتگ کہ دماغ پیانوے نہ
 انت کہ چرائی ء ماوتی واہگ ء پداھر ڈولیں سازیا زبیل کشتت بکنیں۔
 بلکیں اے گول انسان ء مادی چاگرد ء بندوک انت ، ءچے چاگرد ء
 اثر ء کارکت۔ ڈنی چیزانی اثر ء سٹوب ء گندگ ، اشکشتگ ، مارگ ،
 بوچنگ ء پیشگ ء حس ، اعضا ہانی مکت ء دماغ ء سربری بہربری
 برم (CEREBRUM) ء روانت ء آئی ء سر ء جبزہ ، ہیال ء مارگانی
 دگہ شکل ودی کن انت۔ ء اے دڑاھیں شکل شعور گشتگ بنت
 کہ دماغ ء ہاسبت انت۔

واہگ ہیکت ء دل ء پٹ ء نہ کپ انت۔ چیا کہ دل پمپ ء
 ڈولیں یک ہنچیں اعضاے کہ ہر و ہد ء ترکیت ء پرہ روت۔ ء
 چریشی ء سٹوب ء خون حرکت ء کیت ، ساپ بیت ء سمجھیں بدن ء
 دورہ کنت۔ بلے و ہدی زمانگ ء علم و سائنس سک پدمنتگ
 بوتگ انت ، تہ مہلوک ء ہیال ہے بوتگ کہ جبزہ ، ہیال ء مارگ
 ء ڈولیں سمجھیں چیزانی بنزہ و بنجاہ دل انت۔ چماکوہیں زمانگ ء
 اثر ء روی گپت و رپت ء لیزانگ و شاعری ء نوت کا انگت دل جبزہ
 ہیال ء مارگانی بنزہ و بنجاہ نانگ بیت۔

عطا نشاد وتی اے چاری شعور گشتیت کہ ؛
 ”پوہمتی دل ء وڈ وڈویں واہگ ودی بنت ، بلے پدا مال
 دل ء بکدم ہینچو کار بنت ، چو کہ حشک و تینگیں ڈگار ء نرمپ گول

رچگ ء ابر روانت و بیگواہ بنت منیٰ حشکیس دل چو حشکیس بلوچستان ء
 انت کہ چہ کرناں حشک انت ء پرانی ء آزاتی ، و شمالی ء و دیروی ء بازی
 و اھکے در شان کنگ بونگ ، بلے اے دُراھیں و اھگ بے سرو شاہ ء
 کشک و ہا سیں منز لے ء رسگ ء بلوچستان ء حشکیس پٹاں کپنگ انت
 ء بے نام و نشان بونگ انت ۔

عبدالمجید گوادری گشتیت :

ما منزل ء چوں سر بس راہ گار کنگ چہ بندر ء
 راج بے وس ء ملک بے سر انت بستگ درد ء جمبر ء
 مجید ء شعر من گئی سورت ء چہ نشاد ء شعر ء نزور تر انت ۔ بلے
 از می ء جمالیاتی سورت ء باز نزور تر انت ۔

پنجمی شعر : رگام آختنت ، شنتت ، عہدی نہ آختنت نوبت و باری
 و داری کد ، دل ء ر ہ سر کدی دلسا نیگیں بولان

ہا سیں لبزانی مانا : ۱۔ رگام : تر ندیں ہو رہ ، درد ۔

۲۔ و داری : و دار کنوک ، اُمیت وار ، دلمانگ ، رھچار ۔

۳۔ کد : کدی ، چہ کدین ء ۔

۴۔ رھسر : راہ ء سر ء ، راہ ، کشک ۔

۵۔ دلمانگ : اُمیت وار ، رھچار ۔

تشریح : دُنیا اُمیت ء سر ء زندگ انت ۔ منی آدم و تنی پور ہیں
 زند ء سوب ء و شئی ء اُمیت وار بیت ۔ پکے سوب ء و شئی ء اُمیت ء آ
 وڈ وڈیں بباد ء گم سگیت ء باز جہد و کوششت کنت ۔ برے برے
 آئی ء مراد سزیم بنت ء باز برال ناتوام بنت ء مرادانی ناتوامی ء سورت ء

آباز بران دسپروش ویکیم بیت - بلے باز بران آئی و دلمانگی نہ کُتیت -
عطا شادوتی اے پنچی شعر و گشیت کہ:

» ترندیں حوراں گورت وشتت انت - اے نیام و بازیں موسے
اتک وشتت - و سرزاهر و گم و پریشانیانی دور گوست - بلے اپسوز کہ
وهدی و شیں نوبت و باری پدانیتک انت - دل و رہس باریں چہ
کدین و بدول و پے تا جہری دوستدار و رہچار انت، کہ کدین بیت
دوستدار ماں دل و اے رہس و نی پاداں ایر بکت - بلے دوستدار
و زانا آہگی نہ ات کہ اپچو رہچاری و پدھم، انگت نیتنگ - پداہم،
پریشی و دل نا امیت نہ انت، بلکیں انگت امیت و انت - منی دل
گشے زانا بلوچستان انت کہ چہ کرناں زہری و پدمنتگی و اماچ انت،
بلے پو شیں دور و باریگاں آئی و دلمانگی انگت نہ کُتیت،
جی آر ملاء گشیت -

» رون و آدر و بیتگ انت دیر انت منی باگ و بھار
چے کناں بستی رگام و شتر و گوار و گزندگاں
جی آر ملاء شعر و بن گپ گوں عطا شاد و شعر و بن گپ و نزدیک
ماوم بیت، بلے عطا شاد و شعر و جمالیاتی ہاسیت و ازمی سوب مندی
جتائیں بستار دار انت -

ششمی شعر - وفا یک مہر کیا ارمانی بیس دل یک و منزل یک
پہ تو بھنچھو ریات آباد و پہ من محرمیں بولان
ہاسیں لہزانی مانا - ۱ - بھنچھو - سندھ و کونہیں شہرے بوتگ،
سندھ و نشانی -

۲۔ محرم۔ رازدار، ہمزاد، ہنجیں نزدیکیں سیادے وارث، کہ گوں
آئی نکاح جائز مدیت، دوستیگیں، ماتیں۔

تشریح: بلوچستان و باریس عشقی داستانے پیداک بوتگ۔
چو کہ سستی پنوں، حانی و شے مرید، شہداد و مہناز، بیبگر و گراناز، ستنین
و شیرین، حمل و مہ گنج، کیا و سدو، مست و سکو، عزت و مہرک، در بیش
و سیم و دگر بازیئے۔ بلے لہتیں عشقی داستان ہنجیں اُنت کہ آہانی
سیادی ابو کا گوں بلوچستان و نہ بوتگ۔ چکر ڈو یس عشقی داستاناں
یخ سستی پنوں و داستان اُنت، کہ گوں سندھ و بلوچستان ہر دکاں
سیادی دارایت۔

اے عشقی داستان سیزدھی عیسوی کرن و گوستگ۔ سستی اسل و
نایا (نایوں) نامیں برہمن ہندوئے و چک ات، کہ چہ سندھ و کور و
وراٹلگیں جو و بھانبر، و کر و اندوک ات و منتریں مندر و سجاری
ات۔ و زال و نامے مندری ات۔ مرد و زال و عزت و دولت
ہر دک است ات۔ بلے چک نیست ات۔ و پرو زبر و کچکٹے
بوت، نہ آجئے ات۔ و نجو میاں پال جت و گشت کہ اے جنک ہرے
مزن بیت، گڈا سورے گوں مسلمانیں ورنائے و بیت۔ و اے ہبر
برہمن نایا و نئی مرتبہ و استاثرہ زانت۔ پمٹیا لوٹنے کہ چکٹ و
بکثیت۔ بلے و ہدے زال و باز منت زاری گت، گڈا آئی و کشک و
بل و دار و پیتی و گت و سندھ و کور و چگل دات۔ پیتی پہ تپلی و ان
بوت و بھبور و نزدیک و دھوبی گھاٹ و سر بوت۔ او دا گڈا شوداں گت
و نئی کماش لالا محمد و کور و برت۔ لالا محمد و کہ پیتی سچ گت و جتیں

چک دیست، نہ گل بوت عیبتی عے زرت عے لوگ عے شت۔ لالا محمد
 آئی عے زال عے چک نیست ات۔ پیشا آہاں آجینس چک عے نام اپہ دوستی
 ”ستی“ کت کہ سدھی عے مانائے ”دماہ“ انت، عے پہ دوستی سوویت
 و مزن کت۔ بالگ بوگاء رند سستی سکیں نثر رنگیں کارے بوت،
 پیشا باز عے گوجار برت، بلے آئی عے کسی گوجار قبول نہ کت۔ چیا کہ آئی
 و اب دیستگ ات کہ آئی عے دو ستار چہ کیچ عے کیت عے گوں آئی عے سور
 کت۔ حے نیام عے کیچ مکران عے حاکم میر عالی ہوت، عے مستریں مردی چک
 پتوں مزن بوتگ ات۔ یک روپے دربار عے و ہد عے میر عالی ہوت
 عے آئی عے سور عے سلاہ دات، نہ آئی عے گشت کہ مناں پہ سور عے کن و کلے
 نیست، بلے منی مٹ عے دریگج ات۔ مکران عے منی مٹیگیں جنک دست
 نہ کپیت، پیشا چہ دوریں ہندو ڈیہاں منی مٹ عے دریگج ات۔ آئی
 پت پرے ہر عے ہیران و پریشان بوت، بلے درباری و کیل عے گشت
 کہ اگن گوں من ہتیں آپس سوار ہمرہ کنٹگ بلیت۔ نہ من دوریں ہند
 ڈیہاں روان عے میر پتوں عے مٹ عے شوہانہ کناں۔ میر عالی عے حکم عے پدا
 آئی عے سدا پس سوار دیگ بوت۔ آپس سوارانی ہمرہ ہی عے آئی عے بازیں
 ہند عے ڈیہے گولت، بلے آسہ کہ سدھ عے شہر بھیمور عے ماہیں سستی
 دیست۔ شت عے آئی عے ہال عے میر عالی عے پتوں عے دات۔ پتوں عے بھیمور
 عے شت عے گوں سستی عے سور کت، عے ہمو واجہ منند بوت۔ و ہدے دبر
 گوست عے کیچ عے وانترے نہ کت، ماگڈاپت عے حکم عے سر عے کوچی عے سیمی برات
 چتر عے لوت بھیمور عے شت انت، شپ عے آئے بے ہوش کت، اشتر
 سر عے تنجیت عے کیچ عے رگہ گپت انت۔ سیاہ عے سر عے کہ سستی عے پتوں نہ دیست،

تہ آپہ گنوکی دیم پہ کیچہ رزہ گپت۔ شاہ بلاول ء اُتھل ء نیامی جنگل ء
 یک شپانکے ء آپہ بدی چاربات، گڈا آئی ء چہ حڈا ء مدت ء دُعا
 بوٹت۔ پرے جہر ء زمین ترکُت۔ آئی ء شکرے گپت ء ماں
 ترک ء دورکُت۔ پدا ترک پسیری ڈول ء بند بوت۔ دومی نیما گپنوں
 ہوش ء اتک ء زورے جت ء وتارا چہ براتانی دست ء لگوشت
 ء دیم پہ بھبور ء واترے کُت۔ وھدے سستی ء ماں زمین ء
 ترک ء دورکنگ ء جاگہ ء رسد ء شپانکے چیرے ء پھنگ ء
 دیت، تہ آئی ء چہ شپانک ء جسٹ وپرس کُت۔ چہ شپانک ء ہراں
 سدک بوت، کہ آجین سستی بوتگ، کہ ترک ء دورے کنگ سہے
 واہگ۔ آئی ء ہم چہ حڈا ء دُعا لوٹت کہ آئی ء گوں آئی ء سستی دوچا
 بگیجیت۔ زمین چما جاگہ ء پدا ترکُت ء پینوں ء ہم ماں ترک ء
 دورکُت۔ ء ہردک پہ ابدیکجاہ بوت انت۔ شپانک ء دو قبر جوڑ
 کُت کہ چما وھد ء مہلوک ء زیارت انت۔
 عطا شادوتی اے ششٹی شعر ء "سستی پینوں" ء ہے عشقی داستان

ء نیما اشارہ کنت ء گوں پینوں ء گشیت کہ:
 "منی ء تئی وفا یک انت، مہریک انت، اپسوز بگیں دل یک
 انت ء منزل ہم یک انت۔ تئی منزل ہم دوستدار ء نیاد بوتگ ء منی
 منزل ہم دوستدار ء نیاد انت۔ بے اگن منی ء تئی نیام ء پر کے اُست،
 تہ بس ہمیشہ انت کہ تئی نیاد ء سٹوب بھبور یا سندھ بوتگ، چیا کہ تئی
 دوستدار ء سیادی گوں سندھ ء شہر بھبور ء بوتگ، وھدیکہ منی
 نیاد ء سٹوب رازداریں بولان یا بلوچستان انت۔ چیا کہ منی دوستدار ء

سیادی گوں بولان یا بلوچستان اے انت۔ دومی بندے عطا شاد گوں
 پنوں اے چوہم گشتگ لوٹیت کہ توئے پنوں اے پہ وتی دوستدار سسی اے ہانزا
 وتی بندے وتن یلہ دات اے سندھ اے شت و نشستے اے پہ بلوچستان اے نپ
 و پاند ہاں سندھ اے نپ و پاندہ دوستداشت انت۔ بلے من عطا شاد
 چوش نہ کنگا ہاں۔ من دوستدار ہم وتی وتن اے دوست گنگ اے وتی وتن
 اے نپ و پاند ہانی دوستدار گ اے ہاترے وتی وتن بلوچستان اے نشنگاں۔
 اے وتی ماتیں وتن بلوچستان اے آبادی، و شحالی اے دیکروی اے لوٹو کال۔
 مبارک قاضی گشتیت :۔

سر مگیں بولان! مہران اے اول آ سے من انت
 من ناناں بزیگیں سندھ اے بچاراں یا ترا
 بیکھی سورت اے قاضی اے شعریہ عطاء شعریہ دیکم تر انت۔ بلے آ
 جمالیاتی رنگ اے مارگ کہ عطاء شعریہ گندگ بنت، قاضی اے شعریہ گندگ
 نہ بنت۔

کریم دشتی، عطا شاد اے چکر گال اے بازار ثر مند ات۔ اے چے
 گال اے اثرے وت ہے ڈولیں گالے پر بستے، کہ ہے گال اے ڈول اے ردیف
 اے۔ "بولان" انت۔ اے ایڈول انت :

جور جو بانی دل زریبت بولان
 چو کہ گوں میراں سمبریت بولان
 دل چشیں نیست انت کہ گدار کے
 سنگل اے گندیت و مہیت بولان
 دوست پہ دوست اے دوستی اے کہ دل
 شدرک و شاری اے کہیت بولان

چکت وتی ماتانی دل ۽ بہر اُنت
 بے بلوچستان ۽ نہ بیت بولان
 من نئی گپ ۽ گوں کس ۽ نہ کناں
 ہر کس ۽ کہ زانت کپیت بولان
 من نزا گشتہ کہ کریم دشتی
 زندگ انت کجیت و مریت بولان

بے عطا شاد ۽ بولان ۽ گال ۽ کریم دشتی ۽ بولان ۽ گال ۽ نیام ۽
 اپنچو پوک آنت ، اپنچو کہ کساں سال ۽ براہ داریں مات ۽ نیرمچیں جنیں
 چکت ۽ نیام ۽ بیت ۔ ۽ کریم دشتی ۽ وت ہم عطا شاد ۽ گال ۽ کریم ۽ وتی
 گال ہا سیں آرزشت نہ داتگ ۔

عطا شاد ۽ اے گال ۽ تو کا بازیں شری ٹے گندگ بیت ۔ ۽
 پکر بازیں شریاں یکے اشی ۽ رنگارنگی انت ۔

گال یا غزل ۽ بنگچ چہ عزنی شاعری ۽ بوتنگ ۔ چہ عزنی ۽ ماں فارسی
 ۽ اتنگ ، ۽ چہ فارسی ۽ رند ، گڈا ایدگہ رودراتکی ۽ روایر شتی زبانال
 رواج گپتگ ۔ اشی ۽ اصطلاحی مانا گوں جنین آدمماں گپت و رپت
 کنتگ ، جنین آدممانی گپت و رپت کنتگ یا جنین آدممانی شرنگی ۽ مہرو
 دوستی ۽ بابت ۽ گپت و رپت کنتگ انت ۔ بنذات ۽ اے ”مسل غزل“
 ۽ شکل ۽ بوتنگ ۔ ۽ بس شرنگی ۽ مہرو دوستی ۽ بن گپاں محدود بوتنگ ۔
 بے فارسی ۽ مزن نامیں شاعر حافظ شیرازی ۽ ”غیر مسلسل غزل“ ۽
 بن حشت ایرگت ۔ اشی ۽ بن گپ گیشتر گت انت ، ۽ شرنگی ۽ مہرو دوستی ۽

بُن گپائی ہمراہی ء پلپہ، اخلاقیات، تصوف ء شراب نوشی ء وچ
 وڈیں ہیال اشی ء توکا پیش کنت۔ ء چہرے ہبر ء زندگال ء کینوس
 ہنچو پراہ و شایگان بوت کہ اشی ء توکا دنیا ء ہر تہر ء بُن گپت آرگ
 بوت۔ چوکہ؛ سیاسیات، معاشیات، نفسیات، حیاتیات، دین ء
 دگہ ہے ڈولیں۔

”مسلسل غزل“ سرانا پاد ء یک لچھے مالوم بیت کہ آئی ء توکا دستل
 ء رنگ و دروشم، قد و بالاد، نیاد ء جتائی ء قصہ، دلچسپیں مہر گوست یا
 دگہ ہے وڈیں چیز میان کنگ بنت۔ و ہر یکہ ”غیر مسلسل غزل“
 ء ہر شعر یک کسانیں لچھے ء شکل ء بیت۔ غزل ء ہنچاک شعر بیت، ہنچاک
 کسانیں لچھے بنت۔ پیشا ہر غیر مسلسل غزل رنگ رنگ ء کسانیں لچھائی
 گرچے بیت۔

ء عطا شاد ء اے گال ء یک مزین شری ء ہمیش انت کہ اے
 بیکیں و ہد ء یک مسلسل غزلے ہم گندگ کیت ء یک غیر مسلسل غزلے
 ہم مسلسل غزل ء بتار ء اے بس یک کاڈھیں لچھے گندگ کیت کہ
 اشی ء یک بنجا ہی ہیالے در گیک بیت۔ ء آہ بنجا ہی ہیال ایش بوت
 کنت کہ ”من پہ وئی دوستداریں کاڈھے مانیں وئی ہر دوکاں یک وڈے
 دلپال، تنی و ہدی اے ہر دوک چہ منی دست ء در انت، بلے پرے ہبر
 من نا امیت نہاں، بلکیں امیت واراں، ء پرے دو بینانی دست ء
 آرگ ء ہاتر ء پہ ہر وڈیں قربانی ء تیاراں ء و ہر یکہ غیر مسلسل
 غزل ء بتار ء اے شش کسانیں لچھائی گرچے گندگ کیت کہ اشی ء شش
 بنجا ہی ہیال انت۔ ء شش بنجا ہی ہیال برز ء شش شعرائی تشریحائی

سورت ۽ بیان کنگب بوتنگ انت ۽ گول وڈو ڈیس بن گپاں سیادی
 دارانت، چو کہ دوستدار ۽ واہگ، نیاد، ہمراہی، وکشی، آسرات،
 مہر ۽ سوب، جتانی، گستانی، گم، بے تاہری، مہر ۽ بے سوبی، ہوشام،
 دلپنی، تاہیر، ڈیہہ ۽ پیاد مالی، زورا کانی زوراکی، مہلوک ۽ سبکی
 حق، عشق مجازی، دوستدار ۽ گم، ڈیہہ ۽ گم، آشوبی جہد، ڈیہہ ۽ آزاتی،
 دشالی ۽ دیکروی، بنی آدم ۽ ایردستی ۽ پدمنتگی، بنی آدم ۽ آزاتی ۽
 دیکروی، آزاتی ۽ دیکروی ۽ دانسا بنی آدم ۽ رھجاری، ڈیہہ ۽ ویرندگانی،
 چہ دوستدار ۽ ڈیہہ ۽ زہریاں دلپردی، دوستدار ۽ رسگ ۽ امیت،
 ڈیہہ ۽ آزاتی، دنیا ۽ دشالی ۽ دیکروی ۽ امیت ۽ دگھے ڈولیں۔

کریم دشتی ۽ ہم عطا شاد ۽ یک دگھے گالے ۽ بابت ۽ ہے ڈولیں
 ہیا لے گول کماک لبریاں درشان کنگ۔ گال ۽ اوئی شعرا پیش انت :

۷ نیم شپی پاساں ماں دل ۽ او ساں کناں

بے ترہیں دردان ۽ مزن جی بسان کناں

۸ کریم دشتی ۽ ہیاں ایڈول انت :

..... اگن چو سچارے تہ ہر یک شعرے ۽ تہا جتاہیں و دگھے

مہر ۽ گوشگ بیتہ۔ بلے چو نظم ۽ وڑ ۽ (وحدت تاثر) ۽ ریدت۔ گتے

یکیں گپ ۽ وڑ وڑ ۽ جنت۔ مطلب و صبر ٹے یک انت ۽

چہ ۽ ادارہ بلوچی، کوٹہ ۽ نیگا گپتگیں یک انٹرو پوٹے ۽ تو کاعطا شاد

۹ کنگ کہ من غزل گشیں شاعرے نہاں، بلکیں چہ گشیں شاعریاں

حاکم منی غزلانی تھا گیشتر لچہ گندگ ء کبیت :

”بگند من غزل باز بنشت کتگ۔ بلے اگن تو من ء بخت بگرے کہ
 تو غزل گشیں شاعرے، من گشاں نہ، اگن شما ہیرتی ء بچارے منی
 غزلانی تھا گیشتر نظم گندگ ء کبیت ء نظم ء تام گیشتر اسے۔ منی دتی نیال ء
 یک ء دو شریں غزل گشتگ۔ بلے گیشتر منی غزلانی تھا نظم ہست انت
 من اے بابت ء گوں عطا شاد ء ہم نپاک نہاں۔ منی بز ء آئی
 گال ء لچہ ہر وک باز شر گشتگ۔ اگن آئی ء گالانی تھا لچہ گندگ ء کبیت
 تہ اشئ ء یک مزنیں سٹوبے ہمیش انت کہ گال ء ہا سیں سورت ء غیر
 مسلسل گال وت لچہانی گر نیچے بیت ء اگن عطا شاد ء وتی گال جہل
 جتگ انت ء لچہ باز شر تر لیکتگ انت، تہ ایشی ء سٹوب ماں دنیا
 ء ”تو کیس لچہ“ ء تو کی، نامدار تری ء کینوس ء مستری انت۔
 جتا بیں طرز ہم ایشی ء یک مزنیں ہا سیٹے۔ جتا بیں طرز، جتا بیں
 اسلوب یا انفرادیت پہ شریں یا مزنیں شاعری ء املی انت چیا کہ
 شاعر ء لبز انتانی ازمانی گیشتر شکل ء بن گپ یک بنت ء باز براں
 آہانی تکنیک ہم یک بنت۔ بلے اگن آء آہانی ازم بچارگ بنت،
 تہ گیشتر چہ وتی طرز (STYLE) ء برکت ء۔ چو کہ فرانسیسی شرگدار
 بوفان ء گشتگ :

“STYLE IS THE MAN HIMSELF.”

(طرز مردم ء جند انت)

شاعر ء لبز انتاں بندات ء وتارا چہ جتا بیں طرز نہ بیت۔
 چہ وت ء کوہن تریں شاعر ء لبز انتانی گیگان ء گر انت۔ برے
 سہ ماہتاک بلوچی کوٹہ، جون ۱۹۹۰ء، تاکدیم ۲۱

بے طرز و نبتہ کن انتہا سے بڑھے گئے گیشتر طرز۔ بے گوں و ہد و گوزگ،
 جنابین و حوریں رزن و دیو بروی کنگ، لہذا نکہ ازم و بابت و علم و زانت و وڈگ،
 پیریکس و گیش بوگ ازم و پتہ بوگ و، آہانی و تہ جنابین طرز و دی
 توان بیت۔ ہر چند کہ اسے دُر اھیں چنیر گیشتر پکا تر ببت، و تہ جنابین
 طرز ہم پیدا و تربیت۔ اسے مشتاہد ہی ہرے، کہ لوزکیں یار دی
 شاعر لہذا نتانی طرز باز باز سجا آرگ نہ ببت۔ آہانی لوزکیں گال،
 لچہ، آزمانک، کسانک و نبتنا نکاں کہ مردم و انبت یا اشکنت، تہ
 و دو سجا اشس نیارایت کہ کیگ انت۔ بلے کوھنیں، زانت کاریں
 پتہ کاریں شاعر لہذا نتانی گال، لچہ، آزمانک، کسانک و نبتنا نک
 کس سورت و زوت سجا آرگ ببت۔ چشیں شاعر لہذا نتانی تری
 ہر ڈولیں شگی، ہن گئی، تکنیکی و اسٹائیلی تجربہ بکت، آئی و بنیاتی
 سٹائیل یکے بیت۔ آپیدا و ربیت و زوت زانگ بیت۔ حمے سٹوب
 نت کہ سد ہاں ہزاراں لوزکیں یار دی شاعر لہذا نتاں، پچ و تہ طرز
 نہ بیت و آہانی ازم سجا آرگ نہ ببت۔ بلے ملٹن، شکپیر، کافکا، ہینگوے،
 ٹی ایس ایلیٹ، غالب، فیض و دگہ حمے ڈولیں پتہ کار و مزین شاعر
 لہذا نتاں و تہ پیدا و ریں طرز است، و آہانی ازم یکدم سجا آرگ ببت۔
 پیشا باز شاعر لہذا نت چہرا ہاں اثر مند بیت و آہانی طرز و نبتہ کنگ
 و کوشست و کنت۔

عطا شاد ہم یک پتہ کار و مزین شاعر پتہ پیشا آئی و ہم
 و تہ ایک پیدا و ریں طرز است و آئی و ازم ہم یکدم سجا آرگ بیت۔
 بلکیں بلوچی زبان و شاعرانی تو کا، چہ و رستاں پیدا و ریں طرز عطا

شاد بگ انت۔ عرچہ در سنیں شاعرانی طرز عر شتر تر عطا شاد عر طرز
بجا آرگ بیت۔

بولان عر گال عر تو کا عطا شاد عر جنائیں طرز وئی بستریں سند عر
رنگدگ بیت۔ عر دگہ پرح شاعر عر جنائیں طرز، آئی عر جنائیں طرز عر نزدیک
هم نہ گوزیت۔ ہینچو ما نوم بیت، گتے عطا شاد یک مزینیں برزگے عر سر عر
اوش تا تگ، د لگوش عر گول جہل عر مردمان انت عر پیر سوزیں چہیل
جنگا انت:

زمین جنب عر حد بند انت، چوسالی پٹی عر نالیت
بھی آدم گتے، زور اکیانی، بے وسیں بولان
جنائیں عر جہانی ہاسیت (منفرد عر آفاقی خصوصیات) ہم یک
کچے عر ہور رنگ عر کا انت، عر اشانی ہوری گال عر مزینیں ہاسیتے۔
مادیت (MATERIALISM) عر عر زند عر بازیں پہناتے بنت۔
عس سورت عر دوو جنائیں پہنات ہوار بنت، کہ اشانی عکاسی
عر مادی جدلیات عر مقولہ (CATEGORIES) کن انت۔ مقولہ۔
فطرت، چاگرد عر انسانی پکر عر حرکت عر روم عر لس قانونانی ملک کار
بنت کہ جدلیاتی قانون (DIALECTICAL LAWS) اش گش
انت۔ جدلیاتی قانون زمربلانی و طوع بنت۔ عر مقولہ آز مریلانی کر بیانی
و طوع بنت۔

بنیاتی جدلیاتی قانونانی تو کا جدلیاتی تبدیلی عر قانون

(THE LAW OF DIALECTIC CHANGE) ، باہمی عمل عر
قانون (THE LAW OF RECIPROCAL ACTION) ، صدائی

تپاکیء جہدء قانون (THE LAW OF UNITY AND STRUGGLE OF OPPOSITES)
 مقدارء ماں صفتء بابل
 یوگء قانون (THE LAW OF TRANSFORMATION OF QUANTITY INTO QUALITY)
 منفیء نفیء قانون
 (THE LAW OF NEGATION OF NEGATION)
 حورانت و ہدیہ بنیاتی مقولہائی تو کاسٹوبء آسریا علتء معلول
 (CAUSE AND EFFECT) ضرورتء اتفاق
 (NECESSITY AND CHANCE) امکانء حقیقت
 (POSSIBILITY AND REALITY) موادء مشکل
 (FORM AND CONTENT) یا مافیہء ہیئت
 (ESSENCE AND PHENOMENON) ماہیتء مظہر
 (QUANTITY AND QUALITY) مقدارء صفت یا کمیتء کیفیت
 (BASIS AND SUPERSTRUCTURE) بنیاتیء بزرگی ڈب یا بنیادء بالائی ڈھانچہ
 (PARTICULAR AND UNIVERSAL) منفردء آسانی
 حورانت۔ اے دراہیں دگر دگر وڈیں ہاسیت کہ جوڑہائی صورت
 عانت، ہر بے ساءء سہداریں چیزء تو کایجا کہ بنت۔ اے جوڑہائی
 دیہیں پہنات چہ یکے دومیء جتنا کنگ نہ بنت۔ اے اگن اتانی جتنا کنگ
 وکشت کنگ بسیت، نہ چیزء چند نیست و نالود بیت۔ مثال ہرء
 حورانتء تو کاجتاینء صجہائی ہاسیت پہ ہوری است بنت، آئی
 جتاین ہاسیتانی تو کء آئیء چندء تب، بیس، لیاکت، عاد، ہب،

ع۔ منی حشکا و گیس زرد انت ، منی حشکا و گیس بولان
 ءدگدگ جاگے وتی بے و سبیں ڈیہہ ءبے و سبیں بنی آدم یا پوہیں
 دیناے یک کنگ انت ، ڈیہہ ءے دنیاے یک المتی بہرے لیشک ء
 دوینانی سرا بو و گیس زورا کی ء دوینانی بے و سی ءے پہ ہم گر سچی پیش
 داشتگ انت :

ع۔ بنی آدم گئے زورا کیانی بے و سبیں بولان
 عطا شاد ء شاعری یک تجرباتی شاعری ءے۔ آئی ء گیشر گال
 ء پھتانی توکانوکیں تجربہ گندگ بیت۔ چرا تجربہ ہانی توکانوکیں تجربہ ،
 بن سچی تجربہ ، تکنیکی تجربہ ، اسٹائلی تجربہ ، زبانی تجربہ ءدگدگھے ءوہیں
 تجربہ ہوار انت۔ آئی ء باز نوکیں چیرہم پیش کنگ ، باز کوہنیں چیرہ
 ماں نوکیں رنگ ء ہم پیش کنگ ء گیشر جاگہا کوہن ء نوک ، یا
 روایت ء جدت ہم گر سچی کنگ ء پیش کنگ انت۔ آئی ء یک ہا سبیں
 تہرے ء تجربہ ، تکنیکی تجربہ انت۔ بلوچی زبان ء شاعر ء لہزانتانی توکا
 چشیں شاعر ء لہزانت ، سکت کم انت کہ آچہ لہزانسکی تکنیکاں سر پد انت
 ء آہاں وتی ازم ء کار سر زکن انت۔ بلے عطا شاد بلوچی زبان ء چپا کنگیں
 شاعر ء لہزانتانی توکا ہوار انت کہ آئی ء تکنیکی تجربہ کنگ ، کہ چرا لہانی
 توکا چاگردی حقیقت پسندی (SOCIAL REALISM) ،

فوق الواقعیت (SURREALISM) ء نشانیداری (SYMBOLISM)

ء تکنیک ہا سبیں سورت ء ہوار انت۔

اے گال ء توکا ہم آئی ء چیرے تجربہ گندگ بیت۔ اشی ء شکل ء
 بن سچی نہ انت ، بلے شکل ء بن گپانی پیش کنگ ء طرز (STYLE)

نوکِ انت - امید چریشی و تکنیکی تجربہ ہم کنٹاک بوتگ - چونکہ نشانیں
(SYMBOLISM) تجربہ - چونائی و شاعری و چندوت نشانیں
ازم (SYMBOLIC ART) ہے - بلے و حدے نشانی

(SYMBOLS) باز کار مرز بییت، تہ آئی و تکنیک نشانیں

(SYMBOLIC) گشتگ بیت - اے گال و نوکان نشانی یک گالے

و حساب و باز کار مرز بوتگ - چونکہ : بولان پہ پدمنتگیں بلوچستان

پاد مابیں دنیا، لگت مابیں بنی آدم یا گم جتیں تیر و دے، ہونشام اپنی

واہگال، بشام پہ زیاتیں تباری و بربادی و، سیر پہ زیاتیں گم و مصیبت

و، ڈمبال پہ زیاتیں زلم و زور کی و، زمین جنب پہ مزین و زیاتیں

و مصیبت، تباری و بربادی و زلم و زور کی و، رگام پہ گم و پریشانی و،

سگار پہ آشوپنی جہد و، و بھنچور پہ سندھ یادراں ڈیہ و۔

ڈنی و تہی جاورانی ہم دپی ہم اشئی و نوکا پیداوریں سورتے و گندگ

بیت - ڈنی جاورانی تو کاچہ دماغ یا ذہن و ڈن و بچہیں جاور ہوار بنت

چونکہ مالی، سیاسی، چاگر دی، دودور بیدگی، وانگ و زانگی و دگ

ھے ڈولیں، تری آجتائیں بینت یا ہوریں، عاندانی بینت یا قومی، بی

بینت یا جہانی، دوستی بینت یا ڈر منی، گلی بینت یا گمی، یاد گے

ڈولیں - وھد کہ تہی جاورانی تو کا دماغ یا ذہن و تہہ و بچہیں جاور

ھوار انت - چونکہ ہیال، جہزہ، مارگ، واہگ، ارادہ، لیکہ و دگ

ھے ڈولیں - پلسپہ و زبان و ڈنی جاوراں مادہ یا مادی جاور گش

انت، وھدیکہ تہی جاوراں شعور، شعوری چست و ایر یا روحانی چست

و ایر گش انت - جدلیاتی مادیت (DIALECTICAL MATERIALISM) و

رود، ”دماغ گوں مادہء بندوک انت،“ وت ابو کا شعورء پر زراں برجم
 کت نہ کنت، بلکیں چہ چپ و چاگردء دنیاء جاوراں اثر مند بیت، ء
 چیشانی اثرء پکر کنت ء شعورء پر زراں سرجم کنت۔

نامداریں سائنس زانت پا و لوف ء مان وئی لیکہ ”رگانی مستریں
 کارء لیکہ (THEORY OF HIGHER NERVOUS ACTION)

ء گوں بعدلیاتی مادیت ء اے لیکہ ء ہم تپاکی درشان کنان ء گشتنگ کہ:
 ”دماغ پیانوے نہ انت کہ ماچرائی ء وئی لوٹ ء پدا ساز ء زمیل
 بکشیں۔ آگوں انسان ء مادی چاگردء بندوک انت، ء بے مادی چاگرد
 ء اثرء کار نہ کنت۔ دماغ ء گندگ ء اشکنگ، بوچنگ ء دگہھے
 وڈیں حص ماں ڈن ء استیں چیزانی اثرء پیداک بنت، کہ چہ بندر ء
 رنگ، بو، آواز ء دگہھے ڈولیں ہاسیت دار انت۔ اے چیز ء اشانی
 ہاسیت چم، گوشش، پونز ء ایدگہ حسی اعضا ہانی سرء عمل کن انت۔
 چکر عمل ء آسرء پیدا بو وکیں مہیج (STIMULUS) رگانی لگ ء
 دماغ ء سر بری تل ء پتر انت، ء او دادگہ دگہ چیزانی حساں پیداک کن
 انت۔ھے حسانی بنیات ء ہیال ء دگہ دگہ شکل و دی بنت، چو کہ ادراک،
 پکر ء دگہھے ڈولیں۔ ء ہیال ء اے دراہیں شکل ڈن ء استیں چیزانی
 کم و گیش راستیں عکساں پیش کن انت کہ شبیہہ (IMAGE) گشتنگ بنت۔
 چکر چیزان وڈن اے شبیہہ انسان ء شعورء و دی بوت نہ کن انت۔
 چمرے جبرال پڈر بیت کہ مادی دنیاء ء کاسی یا انعکاس
 (REFLECTION) ء ہاسیت، شعور ء یک جنائیں ہاسیتے ء

لہ بحوالہ افاناسی ٹیف و مارکسی فلسفہ، آردو ترجمہ انور احسن صدیقی ص ۴، ۵

شعور دماغ ویک منڈی یا خاصہ (PROPERTY) ایت۔ اے
حلیکت ہم زاهر بیت کہ ڈنی و نہی جاو رہکا پہک جنائیں چیز زاننت
بلکیں یکے دومی و بنیات و بُرزی ڈب

(BASIS AND SUPER STRUCTURE)

و مشوب و آسُر (CAUSE AND EFFECT) انت۔

نخلیقی عمل حسّی شبہانی کماک و بیت۔ پیشا شاعر حسّی شبہانی
کماک و پکر جنت و شعر پر بندایت۔ آئی اے حسّی شبہیہ ہر چند تندر
و پیداو تر بننت، آدنیاء چیزانی عکاسی و ہنچاک تندر و پیداو
نریں و طے و کنت کنت۔ آئی و شاعری ہنچاک گیشتر حسّی، چہ چیزگ
و مارگ و پُر، و پچہ درد و سوزمان و سُر ریچ بیت۔

چنحو مالوم بیت کہ عطا شاد و حسّی شبہیہ باز تندر و پیداو رانت۔
پیشا آڈنی جاو رانی مارگ و عکاسی کنگ و سوب مند بیت۔ اشی
مثال چرنائی و آئی و سمجھیں شاعری انت۔ بلے آئی اے گال ہم پرے
ہر و ماں بلوچی شاعری و وتی مٹ و ت انت۔ یک نیمکے و آوتی
ڈیہہ و قوم، و دنیا و بنی آدم و گم و مصیبتاں ہنچیں حسّی و طے و
درشان کنت کہ آئی و گال گم و مصیبتانی داستانے جوڑ بیت۔ و
اے داستان آئی و جند و داستان گندگ و کیت، و دومی نیمکا آوتی
جند و اندری چیزگ و مارگ و درد و سوزماناں ہنچیں نرندیس و طے
و درانگا ز کنت کہ آئی اے چیزگ و مارگ و درد و سوزمان الوکا

آئی ہے جندِ مالوم نہ بنت ، بلکہیں سبھیں ڈیہہ قوم ، مے دنیا مے نی آدم
 ے مالوم بنت ۔

مثال ہبرء گال ے شعراء بچارات :
 کینت واہگ دل ے پٹ ے ، چوتنا پیں ڈ گار ے ترمپ
 منی خشکا وگیں زرد انت ، منی خشکا وگیں بولان
 عطا شاد ے شاعری ے ہا سبیں سورت ے ے گال ے جمالیات
 (AESTHETICS) ہم باز انت ۔ جمالیات ڈولدری ے پلپہ انت ۔
 اے پلپہ ے لیکہ ، تفریف ے لشریح سک باز انت ، کہ آہانی تو کا سقراط ،
 افلاطون ، ارسطو ، آگستین ، ہیگل ، برکلی ، کروچے ، مارکس ، اینگلر
 ے دگہ بازی نے ے پکروھیال ہوار انت ۔ بلے مرچگیں دور ے گوں گمگ
 لیزاں جمالیات ے مانا مادی ے غیر مادی چیزانی ہما ہم تنگی ، ہم سنگی ،
 ہم دپی ے ڈولدری انت کہ چرائی ے وشئی ، لذت ے تاثیر بر سیت ۔

ازم ے یک بنیاتی پرزے ہمیشہ انت کہ آماں زند ے جمالیات
 شوہاز بکنت ، آئی ے عکاسی ے بکنت ، آئی ے دیم ے بارت ، آئی ے
 پراہ و شایگان بکنت ، آئی ے شگ و تالان بکنت ، آئی ے انسان ے
 دیم ے بیاریت ، چرائی ے انسان ے جمالیاتی لوٹاں پورہ بکنت ، آئی ے
 جمالیاتی مارگاں دیروی بد انت ۔

ازم ے ہا سبیں سورت ے شاعری ے یک مزین شری ے جمالیات
 انت ۔ شاعری ے جمالیات ے نوکا آئی ے شکل ، جن گپ ، اسٹائل ے تکنیک
 ے نوکی ، لیزانی گچین کاری ے راستہیں کارمرزی ، ترکیبانی ہم دپی ، لیزا
 بند ے شعرائی جوانیں رد و بند ، چہر ے شبنین ے نشانہانی شریں کارمرزی ے

تجربہ، شعریت و موسیقیت، از می سوب مندی و دگر گھے ڈولیں
 چیز ہوار انت، کہ چریشانی سوب و شاعری دوستناک بیت،
 دوست دارگ بیت، پھب و واہگ وانگ و گو شدارگ
 بیت، چرائی ووشی و لذت چست کنٹگ بیت۔ و چرائی و تاثیر و
 ریشونی حاصل کنٹگ بیت۔ قول نامداریں اردو شاعر و روانگ
 نویس نریش کمار شاد یگا :

” شاعری نغمگی کا ٹکڑا ہے، ضرب و تقسیم کا سوال نہیں، یا قول
 انگریزی و نامداریں شرگدار و شہ نویس ایچ بیو مین یگا :

“LITERATURE IS THE REVELATION OF
 BEAUTY.” (لیترانک ڈولداری و درانگاز کنٹگ انت۔)

اے گال و تو کا نہر نہر و جمالیاتی شری گندگ بیت چھو ہلکٹ
 بیت گشے اے گال جمالیات و یک ہنجیں باگے کہ آئی و تو کارنگار یگیں
 پیل است و چیرا پلاں و ڈوڈیں و شیں بوکیت۔ پیشا اے گال پہ دل
 باز دوستناک انت، سک دوست دارگ بیت، پھب و واہگ
 وانگ و گو شدارگ بیت، چریشی و وانگ و اشکنٹگ و باز ووشی و
 لذت چست کنٹگ بیت و چریشی و تاثیر و از م و زند، ہر دکانی و اتا
 ریشونی ریبیت، اشی و مثال گال و شیں شعرا انت، کہ اے رد و
 ہریکے چہ دومی و شر تر گندگ و کیت۔ بلے ادا اے یگیں شعراء
 بگذات : ۷

و فسا یک، مہر یک، ارمانی میں دل یک و منزل یک
 پہ تو بھنبھور بات آباد و پہ من محرمیں بولان

شادے اے گالے شاعریءِ عینِ گپتے ہم دپنی، ہم سنگیءِ ہم تنگی ہم
 ایکا پیءِ گنگدگ بیت۔ شادے دور جہانی، ڈیہیءِ کھندی، ہر سندے،
 آشوپءِ دیمرویءِ دور انت۔ ہرچ شاعر کہ چہ آشوپءِ دیمرویءِ
 اثر مند بوتنگ، نہ آئیءِ اے عین گپانی سرے شعریں بتنگ۔ بلے پیشیں
 شاعر و تہرے بہر بوتنگ انت۔ لہنیںءِ چوندرالاسلام، جوش ملیح آبادی
 سردار جعفریءِ گل خان نصیرءِ شاعریءِ عین گپتے ہم دپنی، ہم سنگی
 ہم تنگی الہی نہ بیکتنگ انت۔ بلکیں ہرچ گنگی بوتنگ، تچکءِ تچک گنگ۔
 پیشا آسے بوتنگ کہ آہانی آشوپئیءِ دیمروی پسندیں شاعری انقلابی
 نعرہ بازی گنگا انگ انت۔ لہنیںءِ چوپا بلو نیرو دا، ٹیگور، جذبیءِ
 فیضءِ شاعریءِ عین گپتے و ت ماں و تءِ ہم دپ، ہم سنگءِ ہم تنگ
 کنگ انت۔ پیشا آہانی شاعری انقلابی نعرہ بازی جوڑے بوتنگ انت، بلکیں
 آہانی تو کا انقلابی و دیمروی پسندیں رنگءِ شعریں ہنچو ہم گریچ گنگدگا کا
 انت کہ چہ بیکے دومیءِ جتا کنگ نہ بت۔ ہیکتےءِ ہلے ڈولیں شاعری
 شعری لوٹاں سرجم کنت کنت۔ چہ ادار کی جوشءِ اثرءِ رکت کنت،
 ازمءِ دائمی شاہکار جوڑے بوت کنت۔ شادے گول اولی سرپےءِ سچ سیادی
 نیست۔ آ ایڈولیں شاعریءِ تنگ بندی زانت۔ آئیءِ سیادی گول دومی
 سرپےءِ انت۔ آ چہ آشوپءِ دیمروی پسندیءِ اثر مندالمءِ بوتنگ۔
 بلے آئیءِ آسانی عین گپتے گول شاعریءِ ہنچو ہم دپ، ہم سنگءِ ہم تنگ
 کنگ انت، کہ چہ پیشیءِ آئیءِ شعراں انقلابیءِ دیمروی پسندیں رنگءِ
 ہراہیءِ شعریں، غنائیتءِ موسیقیت بے اندازہ ودی بوتنگ۔
 مردم آئیءِ شعراں دانگءِ اشک گنگا بہ سیر نہ بیت۔ آئیءِ شعراں و تہیءِ

اندازہ چکر ہرے شری و سرے بے تنگ بیت، کہ آ، ہما مردماں ہم
 سگ و ش بخت، کہ آہاں پرخ سر پد نہ بخت۔ گوں آہانی وانگ و اشنگ
 چشیں مردمانی "واہ، واہ" ہم نہ بر آنت۔ شاد و شاعری و اے
 ہاسیت، آئی و بولان و گال و تو کا گوں و تی پیدا و تریں شکل و
 بستریں سیم سراں گندگ بیت۔

عطا و شاعری، عہا سبیں سورت و آئی و بولان و گال و شریانی
 تو کا "قدرتی رنگ" ہم ہوا رانت گوں۔ نامداریں، نگرین شاعر و
 زانت کار جان کپٹس و گشتنگ کہ:

«POETRY SHOULD COME AS EASILY

AND NATURALLY TO A POET AS LEAVES

TO A TREE» (شاعری گوں شاعر و با دانت

ہنچیں آسانین و قدرتی رنگے و بیسیت، ہنچو کہ در چک تاک جن آنت۔)
 عطا یک پیدائشی شاعر و گے۔ چرائی و ہر ہر و عمل و شاعری رنگ
 و دروشم جہشکیت۔ آئی و شاعری قدرتی و آمدی شاعری وے۔
 پیشا آئی و تو کا قدرتی رنگ، روانی و راستی سگ با ز گندگ بیت۔
 عہا سبیں و ت گڑی، کند و بیٹ و آوردی اثر گندگ نہ بیت۔ اشی
 و مثال چو نانی و آئی و سمجھیں شاعری آنت۔ بلے اے گال و ششیں
 شعر ہم چرے ہاسیت و سر پرخ آنت چو کہ:

پہ ہوشاماں تر ہیت، بشا میں زرد و عم جتیں بولان
 کپنت بمر و سر پنت دمیال، و سبزیت سر میگیں بولان
 شاد و ایدگ گال و لچہانی ڈول و اے گال و زبان ہم سگ شتر

انت۔ عہد بلوچی زبان و دگہ شاعر و روانک نویسانی زبان و پھک جنت
 انت۔ زبان شعر و لہزانک و مستری وسیلہ انت۔ پیشا ماں شعر و لہزانک
 و اشئ و ارزشت چہ بدات و باز زیات انت۔ عہد شاعر و لہزانک، مدام
 اشئ و ڈولدری، رنگارنگی، ازگاری، دیکروی و جوانی کارمرزی و کوششت
 و کن انت۔ یلے دگہ دگہ شاعر و لہزانکی گور و زبان و تتری و معیار دگہ
 دگرہنت۔ پیشا لہتیں شاعر و لہزانک و تی زبان و ہندی لہجہ و کارمرزکنت،
 لہتیں و تی زبان و دگہ دگہ لہجہاں پہ ہوری کارمرزکنت، لہتیں و تی زبان و
 پہکی و پلکاری و سر و زور دنت و عہد دگہ زبانانی لہزاں پہریزکنگ و
 کوششت و کنت و لہتیں و تی زبان و ازگاری و شائیکانی و سر و
 زور دنت و پیرے مراد و عہد دگہ زبانانی تریکیں لہزاں ہم پائہ چست
 کنت۔ مثال ہر و اردو شاعر ذوق و زبان و سپائی، برابری و روج
 روزینی لہزانکی کارمرزی و سر و زور داتگ، اردو شاعر و شرگدار فراقی
 گورکھپوری و ہندی زبان و لہزاں کارمرزکنگ، اردو شاعر و نمبری
 نویس مرزا غالب و فارسی لہز و ترکیب زیات کارمرزکنگ، دنیاء
 اولی، یونانی شاعر و ہومر و یونانی زبان و دگہ دگہ دورانی لہز پہ ہوری
 کارمرزکنگ انت، امریکی شاعر، آزمانک نویس و ناول نویس
 ہمنگوے و اردو و فارسی لہز و ترکیب ہم کارمرزکنگ۔

شاد ذوق و ڈولیں روایتی شاعر کے نہ انت عہد آئی و ذہنی
 منڈی چو ذوق یگانگ انت۔ ایک لہزیں، جہانی و تجربہ کنوکیں
 شاعر کے پیشا آئی و ایک پراہ و شائیکانی زبانے و ذولورت بونگ۔
 و آئی و پیشیں زبانے و شوہازکنگ و مزہیں پتخ و تا کے کنگ۔ مثال

ہبرء آئی ء بلوچانی دومی زبان براہوی ء لہنز ہم کارمرز کنگ ء بلوچی
 زبان ء دگہ دگہ لہجہانی لہنز ہم کارمرز کنگ ، ء ایڈول ء آئی ء یک
 تہے ء معیاری زبان (STANDARD LANGUAGE) ءے جوڑ
 کنگ۔ اے گال ء آئی ء براہوی زبان ء لہنز کارمرز نہ کنگ۔ بلے
 بلوچی زبان ء دگہ دگہ لہجہانی لہنز کارمرز کنگ۔ چوکہ :

عہدی ، دُمبال ، سگار ء رکت گوں سیلمانی لہجہ ء سیادی دارانت۔
 آختنت ، نہ آختنت ء زمین جنب گوں رخشانی لہجہ ء سیادی دارانت۔
 کاڑ ء زہ گوں مکرانی لہجہ ء سیادی دارانت ء گشاں ماگوں مکرانی لہجہ ء
 ترتی شاخ ء سیادی دارایت ، کہ تحصیل تربت ء سب تحصیل بلیدہ ء
 کارمرز کنگ بیت۔

ہر چند کہ عطا شاد ء اے گال چہ شری ء پرائنت بلے اگن پہ آرتی
 چارگ بیست ، تہ اے بے ہسایس شریانی تل و توکاں جاگہ جاگے
 نزوری ہم کنگ بیت۔

عطا شاد ء بابت ء لہتیں مردم ء گنگ ہمیش انت کہ آ اردو ء ہیال
 کنت ء بلوچی ء شعر پند بیت۔ ء بلوچی ء ہیال کنت ء اردو ء شعر
 پر بند بیت۔ پیشا آئی ء بلوچی شعرال اردو رنگ و دروشم و دی بیت ، ء
 اردو شعرال بلوچی رنگ و دروشم۔ منی ہیال ء اے ہبریک کچے ء رست
 انت۔ چیا کہ چرائی ء باز بلوچی ء اردو پر بنداں پہ دل یک کچے ء اے
 ہبر مارگ بیت۔ بلکیں ہنے بولان ء گال ء ہم اے ہبریک کچے ء مارگ
 بیت۔ گال ء ہاسیس رنگ ، لہزانی جوڑ و ترکیب ء لہزانی رد و بست
 ہاسیس سورت ء گوں اردو ء نزدیک مالوم بنت۔ چوکہ : گشاں ما ،

دنیایک، مہر ایک عُدگہ ہے وڈیسی۔ بلے اے ہر ہم نانگ لوٹیت
 کہ عطاء بلوچی شاعری عو اردو شاعری ہر دک بازکتگ۔ عو اے
 نظری ہرے کہ پیشیں سورت عو شاعر عو سرع دو یس زبانانی اثر کپیت۔
 عو آئی عو ہر زبان عو شاعری عو سرع دو می زبان عو شاعری عو اثر یک
 نہ یک سورتے عو عو یک نہ یک کچے عو کپیت۔ عو اے ہر ہم مارگ
 لوٹیت کہ عطاء ہر زبان عو شاعری عو سرع دو می زبان عو کپیتگیں اثر
 ہر اب مالوم نہ بیت۔ ہے وڈول عو بلوچی عو اے گال عو تو کا اردو عو
 رنگ و درو شم ہر اب مالوم نہ بنت، بلگیں جو انیس تجربہ مالوم بنت۔
 ہے سٹوب انت کہ چہ عطاء رندگیں باز شاعر چہ رانی عو پیشیں اردو
 رنگ و درو شمال اثر زرتگ۔

شاد چہ سید ہاشمی عو اثر مند بونگ۔ سید عو اثر آئی عو ہے گال عو
 ہم گندگ بیت، کہ اولی شعے سید عو یک شعے عو نقل مالوم بیت۔
 سید عو شعرایش انت کہ : ہ

سرپ انت دمبال زر سوچیں گمانی

دو برتجبار کنت انت زندگانی

عو شاد عو شعرایش انت کہ : ہ

پہ ہوشاماں ترھیت، بشامیں زرور عو غسم جنتیں بولان

کپنت بیرو سرپنت دمبال، و بزیت سزمگیں بولان

آدگہ ہرے کہ شاد عو سید عو ہیال شرتزیں وڈے عو پیش کتگ۔

عو چہ سید عو پچ کپنگ ووتی کتگ۔

عطا چہ غالب عو نزیک انت۔ عطاء شاعری عو جتا یس طرز،

ماناداری، جہلی، شائیکانی، پچیدگی، وش تواری، ڈولاداری، پرسیوزی،
 درد مندی، گم دوستی، مہر و دوستی، نوکیں پکر، نوکیں تجربہ، نوکیں پہرہ،
 نوکیں شبین، نوکیں نشانی، لبزی گچیں کاری، لبزی گنج داری، لبزی
 سازی، ترکیب سازی، ازم کاری، تار بجی شعور، پٹ و پول، زنگاری،
 ماہ و روپ، بامسار و روزد، رزن و تہاری، گرمی و سارنی، ہور و گوات،
 ساہگ و روتاپ، آس و برپ، جمیر و ساہیل، ماہکانی و تہار مہای،
 تن و ہوشام، راجی زانت، چاگردی و عکاسی، جتانیس و اہگ، ہواریں
 لوط، نیادانی جنت، جتانی و دوزہ، ابن عزنی و وحدت الوجود،
 ہیگل و تصورِ مطلق، شوپن ہار و ارادیت، برگسان و زندگی و جوش،
 کروپے و وجدان، مارکس و جدلیات، فرائد و تحلیل نفسی و دگ
 ہے ڈولیں ہاسینانی گندگ و مردم غالب و ترانگ و کپیت و عطاء
 بولان و گال ہم گوں غالب و نزدیک انت ہا سبیں صورت و گوں غالب
 و اے شعرا کہ :

ربح سے خوگر ہوا انسان تو میرٹ جاتا ہے بربح
 مشکلیں مجھ پر پڑیں اتنی کہ آساں ہو گئیں
 عشق سے طبیعت نے زیست کا مزا پایا
 درد کی دوا پائی درد بے دوا پایا
 سراپا رهن عشق و ناگزیر الفت ہستی
 عبادت برق کی کرتا ہوں اور افسوس حاصل کا
 کم جانتے تھے ہم بھی غم عشق کو پر اب
 دیکھا تو گم ہوئے یہ غم روزگار نتھا

دل مرا سوزِ نہال سے بے محابا جسل گیا
 آتشِ خاموش کی مانند گویا جسل گیا
 عشرتِ قطرہ ہے دریا میں فنا ہو جانا
 درد کا حسد سے گزرنا ہے دوا ہو جانا
 ہے بے زار ہر درد دیوارِ غم کدہ
 جس کی بہا رہے ہو پھر اس کی خزاں نہ پوچھ
 پروفیسر مجتبیٰ حسین، عطا شاد، اردو زبان و شعری کتاب
 ”سنگاب“، پیش گال، آئی، اردو شاعری، سرچشتانک دنت
 آئی، چہ میر تقی میر، اثر مند زاهر کنت۔ چوکہ:
 ”..... یہ آواز دور سے پہچانی جا سکتی ہے کہ اسی خانہ خراب
 کی سی ہے“ ۱۷

بلے اے درد، گوں پروفیسر مجتبیٰ حسین، تپاک کنٹاک بازگران
 انت۔ چیا کہ منی نئے آئی، بلوچی شاعری گوں میر، نزدیک، انت، نئے
 اردو شاعری۔ بلیس آئی، دوپس زبانانی شاعری گوں غالب، نزدیک
 نرانت۔ بلوچی، کیشتر، اردو، کتر۔ پداہم ما آئی، غالب، رندیکر گشت
 نہ کنیں۔ پرچہ کہ عطا شاد نوکیں دور، شاعر، انت۔ آئی، باز، ہنجیں، شگی،

۱۷ اشارہ میر، اے شعر، نیمگا، انت کہ:
 میں جو بولا کہہا کہ یہ آواز
 اسی خانہ خراب کی سی ہے
 ۲۰ ۲۰ سنگاب

بُن گپی ءے تینکی تجر بہ ہم کنگ ، کہ آہانی سرچمپگانی سیادی گوں مرچگیں دور
 ءے انت رءے آ سرچمپگ ، غالب ءے دور ءے نہ بوتنگ انت ۔ چونائی ءے ہم ،
 شاد غالب ءے ڈول ءے یک ہنچیں شاعر ءے ، کہ دگر ءے رندگیری ءے پسند
 نہ کنت ءے پہ و تاجتا پس راہ در گجیت ۔ چو کہ غالب ءے گشتگ ات ؛

لازم نہیں کہ خصی کی ہم پیروی کریں

جانا کہ اک بزرگ ہمیں ہم سفر ملے

عطاء ءے گال ءے جاگہہ جاگہے زبانی نزوری ہم گندگ بنت بہتیں
 لبز ناتوام مالوم بیت ، چو کہ ؛ ” و داریک ، ءے بدل ءے ” و داری ” چہ
 کدین ءے ” ءے بدل ءے ” کد ، یا ” چہ کدیگ ءے ” ءے بدل ءے ” کدی ” ۔
 لبزانی ردیں کار مرزی ہم گندگ بیت ۔ چو کہ ؛ ” رگام ، کہ چرائی ءے
 رند عہدی توبت و بار یانی نیاہگ ءے زنگ جنتگ بوتنگ ۔ زاہر ہنچو
 کنگ بوتنگ کہ عہدی توبت و باری کہ وش انت ، چہ دست ءے شنگ
 انت ، بلے رگامانی آہگ ءے رند ہم ، پدانیتک انت ۔ ادا شاعر ءے رگام
 و تی منا ” ہور ، ءے مانا ءے کار مرز کنگ ۔ بلے رگام ءے ردی ہور ءے پرک
 انت ۔ ردی ہور ءے رند بہار گاہ ، آبادی ءے وش بیت ۔ بلے رگام گیشتر
 ” تاوان ، ءے نشانی انت ، کہ چریشی ءے رند ردی سورت ءے بش ، تباہی ،
 ڈکال ءے گم و پریشانی بیت ۔

گر گیری ردی ءے مثال ہم آست ۔ چو کہ ؛ ” گشاں ما ، ” تبتی لہجہ ءے
 ” گشاں ” واحد ءے جمع ہر دوکانی و استا کار مرز بیت ، بلے گر گیری ءے
 ” گشاں ” واحد انت ، ءے ایشی ءے ہمراہی ءے ” ما ، ناں ، بلیں ” من
 ءے لبز کار مرز بیت ۔ اگن شعری ذور تے بوتیں و انگت پرواہ نیست

اُنٹ بے ادا شعری ذلورت ہم تہ بوتنگ۔ چارمی شعراء واحد «منی»
 ء ششٹی شعراء واحد «من» ء لبز کار مرز بوتنگ اُنٹ، بے دومی شعر
 ء «گشاں» ء لبز ء ہمراہی ء بے ذلورت ء «ما» ء لبز کار مرز کنگ
 بوتنگ۔ وھد بکر ادا «من» و ت ذلورت ء پورہ کت کت، ء گول
 «گشاں» ء لبز ء ہم دپ اُنٹ ہم۔

پکری نزوری ہم گندگ بیت۔ ء ایشی ء مستریں مثال ہمیش
 اُنٹ کہ آ «عہدی نوبت و باری» لوٹیت۔ چینیے ماملہا عہدی
 نوبت و باریانی لوٹگ و اثر اُنٹ، بے ہر ماملہا شتر نہ اُنٹ۔
 اگن عہدی نوبت و باری و وسرت ء «نیاد» اُنٹ، جوان اُنٹ،
 اگن دو وار «آزاتی» اُنٹ، ہم شتر اُنٹ (شتر ہمیش اُنٹ کہ کوہنیں
 باور برجا مہنت)، بے اگن عہدی نوبت و باری عہدی پد منتگی
 اُنٹ، گڈ آئی ء پدالوٹگ عجیبیں ہرے۔ چیا کہ عہدی مالی، سیاسی،
 وانگ و زانگی ء دود و ربیدگی پد منتگی سک ہراب بوتنگ اُنٹ۔
 نس سورت ء مردم دیم ء روگ لوٹیت، پشت ء و اثر کنگ نہ
 لوٹیت۔ آئی ء اے ہر نہ گیشنگ کہ آ «عہدی نوبت و باری» کجام وٹو
 ء لوٹیت، پیشا آئی ء اے گال ء یک کچے ء زیک دوستی
 (NOSTALGIA) ء اثر پیدا ک بوتنگ، کہ باز سورت ء نزوری ء
 زانگ بیت۔

تنک چچی ہم مارگ بیت، ہا میں سورت ء بھبور ء بولان ء
 حوالہ ء۔ شاعر وئی ششٹی شعراء سستی مینوں ء داستان ء نیمگا اشارہ
 کت ء گول داستان ء ہیر و مینوں ء کشیت کہ «منی ء تھی و فسا۔

مہرے اپسوز بگیں دل یک آنت ، عہ منزل ہم یکیں ”نیاد“ انت
 ہم ، منی عہ تنی نیام عہ چیتے پرک ودرک است ۔ چوہ توپ وتی
 دوستاری عہ بھجوریہا سندھ عہ کارٹے درچیت ، عہ پرائی عہ
 ہاترے بھجوریہا سندھ عہ جہ منند بوتے عہ ہما دریں ہند عہ نپ
 وپاٹدہ عہ آبادی دوستداشت انت ، وھدیکہ من پہ وتی دوستاری
 عہ بولان یا بلوچستان عہ کارٹے درچیت عہ پمانی عہ ہاترے بولان یا
 بلوچستان عہ نشاں عہ وتی جنڈ عہ مانی سرزمین عہ نپ وپاٹدہ
 آبادی دوستداشتاں ۔ لہز انک ، سیاست عہ زند عہ ایدگہ پڈاں وتی
 دوستی عہ قوم دوستی شرس چیز انت ، بلے وھدے اشانی سر عہ زیا
 زور وئیگہ بیت یادگہ ڈیہہ عہ قوم ڈال چارکنٹگہ بہنت عہ آہانی
 نپ وپاٹدہ عہ آبادی ، کول شرس تڈراں چارگہ مینت ، گڈا اے
 تنک چھی زانگہ بہنت ۔ ہا میں سورت عہ مہرو آرتا میں جہزگہ
 کہ ڈراہیں ڈیہاں یک ڈیہے ، عہ ڈراہیں مہلوکات عہ یک
 قومے زانت ، عہ دنیا عہ بنی آدم عہ چنڈ چنڈ عہ بہر بہر نہ کنت ۔ چہ
 سستی پنول عہ مہر عہ ابیدہم ، ماں دنیا عہ چشیں مہری مثالانی کمی نہ
 انت کہ دگہ دگہ ڈیہہ عہ قومانی بچک عہ جنکانی نیام عہ بوتگہ انت ۔
 عہ آ بچک عہ جنکاں پہ وتی رہے ہر ڈولیں قربانی دانگ ۔ چو کہ :
 بلوچ شاعر عہ ہبر و بیگہ عہ گول گرانا ز عہ مہر بوتگہ ات ،
 کہ افغان کارٹے ات ۔ بخارانی ورناعزت بیگ (مہیوال) عہ گول
 گجرات (پنجاب) عہ سوہنی نامیں کارٹے عہ مہر بوتگہ ات ، کہ
 ڈراہیں زندے عہ ہند عہ گواز بہنت ۔ عہ انگریز بادشاہ ایڈورڈ

ہنتم و گوں دبلیس دار فیلڈ (مسٹر سمپسن) اے مہر تو تگ انت کہ امریکی
 جینی ات۔ دو بیٹاں ماں فرانس اے سور کت اے ہمو دا جہ منند یوت
 انت۔

محدود بیت ہم مارگ بیت، ہا سب سورت اے بولان اے ردف
 اے حوالہ اے۔ اے گال اے تو کا رنگا رنگیں پراہی و شائیکانی گندگ بیت،
 اے جاگہ جاگہ آفاقیت ہم گندگ بیت، بے ہر ڈولیں پراہی و شائیکانی
 اے آفاقیت اے گڈی کیلو چہ بولان یا بلوچستان اے نہ گوزیت۔ مرچیکیں
 مادی اے پکری دمیروی اے میاں اُستمان پسندی اے دور اے عطا شاد اے
 ڈولیں بنزین شاعری اے استادن دوستی اے قوم دوستی اے سر اے انجوزور
 دیگ شرمالوم نہ بیت۔ علم جوت، سرمگ، بے وس اے ششکا وگ ابوکا
 بولان یا بلوچستان نہ انت، بلکیں ڈراہیں دُنیا، یا کم چہ کم اے دُنیا اے
 گیشتری بہر اے سب سورت اے سمجھیں سبھی دُنیا انت۔ اے وھد اے دُنیا
 دو پیداویں بہر اے انت۔ نو دو ہیت نو دو ہشت درسد علم جوت،
 سرمگ، بے وس اے ششکا وگ انت۔ اے بس دوسہ درسدوش
 سز، واکدار اے ابا و انت۔ پیشا مرچیکیں دور اے ہر ڈولیں پدمنتگی اے
 پیدا و تریں نشانی (SYMBOL) بولان یا بلوچستان نہ بیت، بلکیں
 "دُنیا، بیت۔ جی ہو، دُنیا! — چیا کہ دُنیا اے نمائندگی اے دوسہ
 درسد بہر، نہ کنت، بلکیں نو دو ہیت نو دو ہشت درسد بہر، کنت۔
 پچ بولان یا بلوچستان اے گیشتر علم جوت، سرمگ، بے وس اے ششکا وگ
 ماں دُنیا اے پیسرا ہم دگہ بازیں ہند اے ڈیہہ اے بوتگ، اے اول ہم دگہ
 بازیں ہند اے ڈیہہ اے اُست، پیسری مثالی تو کا ویت نام، کیوڈیا،

زرباری افریقہ، فاسطین و دگھے ڈولیں ہوارانت۔ عو انو گیں
 مثالی تو کا ایٹھویا، سومالیہ، یوسنیا، کشمیر و دگھے ڈولیں
 ہوارانت۔

عطا شاد و اے گال و پراہی و شایگانے و آفاقیت الم و است
 بلے انچک ناں کہ عطا شاد و ڈولیں مزین شاعرے کرے گالے و لوگ
 لوٹیت۔ بلکیں یک روی شاعرے کرے گال و ڈول و سکیں محدودی
 کسے و عو پرے ہرے اے ہا سیں گال و ارزشت اثر مند
 گندگ و کیت۔

عرونی نروری ہم کم و باز گندگ بیت۔ اے گال ماں "بحر
 ہزرج مٹمن سالم، و تو کا انت، کہ شاتر دہ باسک انتے، و ایدل
 انت۔

مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن
 گال و درستی شش شعریا دوازده بند انت، کہ چیریشانی تھا م
 بندگوں بحرے برابر انت۔ بلے سہ بند چہ بحرے کسز انت۔

تقطیعی مثال

نہیں برابرین بند۔

پہ ہوشا ماں ترہیت، یثامیں زرد و غم جین بولان
 کپنت بیرو سرنیت د مبال، و سرنیت سرگیں بولان

بیت کارے کہ ڈیہہ و غم، گشاں ما سر جیں بولان

زمین جنب و خدا بند انت ، چو سالی پٹی و نالیت
 بنی آدم گنتے ، زور کیانی ، بے وسیں بولان
 کینت واہگ دل و پٹے ، چو تپا پیں ڈگار و تڑپ
 منی حشکا و گیں زرد انت ، منی حشکا و کیں بولان
 رگام آحنت ، شدت ، عہدی نہ آحنت نوبت و باری
 وداری کد ، دل و رہ سر ، کدی دلسا نگیں بولان

تقطیع بحر براسک	م فاعی کن	م فاعی کن	م فاعی کن	م فاعی کن
اولی بند:	پ ہوشا ما	تھی بش شا	می زرد و عم	ج تی بولا
دومی بند:	ک پت بیرو	س پت دمبا	وسیزی سر	م گی بولا
چاری بند:	ب بت کا طر	ک ڈبہہ و عم	گ شاما سر	ج می بولا
پنچی بند:	زمی جب با	ح دا بدات	چ سالی ٹپ	پ یانانی
ششمی بند:	بنی آدم	گ شے زورا	ک یانی بے	وسی بولا
ہتھی بند:	ک پت واہگ	دل و پٹے	چ تن ناپی	ڈگار و تپ
ہشتمی بند:	منی حش کا	وگی زردات	منی حش کا	وگی بولا
نہمی بند:	رگام آحنت	شنت عہدی	ن آحنت نو	بت و باری
دہمی بند:	وداری کد	دل و رہ سر	ک دی دلسا	ن گی بولا

سہیں کستریں بند:-

سگار و حوں چکیں زہ بیت کہ لعلیں رک ، مانا یک

وفا یک، مہر یک، ارمانی بیس دل یک و منزل یک
 پہ تو بھنھو ر بات آباد وہ پہ من محسوس بولان
 تقطیع: بحر باک | م فاعی لن | م فاعی لن | م فاعی لن

یسی بند:	س گار ع جو	چ کی زہ بی	ک لعلی رک	سانایک
باز رہی بند:	وفا یک مہر	یک ارمانی	نی دل یک	منزل یک
دوازہوی بند:	پ تو بھنھو	بات آباد	پسند مرم	می بولا

وہے روہیم شکیر، ٹی ایس ایلٹ، ٹاسٹائی، شو لو خوف، سارنڈ
 غالب ع دگھے وڈیں مزینس شاعر ع لبر انتانی شرگداری بوتگ ع ابانی
 ازمانی شریانی ہر ای ع توری ہم پیش دارگ بوتگ انت، گڈا ز اھر
 انت کہ عطا شاد ع ازم ع شرگداری کنٹگ ع آئی ع شریانی ہر ای ع
 نزوریانی ز اھر کنٹگ ع عیہ نہ انت، بلیکس المی انت، پرے ہر ع آئی ع
 ازم ع سر ع پو ع اثر نہ کپیت، آئی ع ازم ع درجہ کمتر نہ بیت، بلیکس آئی ع
 ازم ع ہکیگیں شگل دیم ع کیت، ع آئی ع ازم ع زشت ز اھر و پیدا و بیت
 ع سچریشی ع برکت ع، آئی ع عیند ع ازم ع ہم پائڈہ رسنت کڈت، دگ
 شاعر ع لبر انتانی ازماں ہم، ع انسان ز ند ع ہم۔ قول ٹی ایس ایلٹ عیگا:

“CRITICISM IS AS INDISPENSABLE
 AS BREATH FOR OUR LIFE.”

اپنے لئے زند ع شرگداری ہمچو المی انت، ہمچو کہ دم ع کٹنگ۔
 کریم دشتی ع وئی کتاب ”شرگداری“ ع تو کا عطا شاد ع گال گوں

سید ہاشمی، گل خان نصیر، قاضی عبدالرحیم صاحب، آدم حقانی و عبدالحمید
 حقاہ و گالوں دیکم پر دیکم (COMPARE) کتگ انت، ءھے آسرتکتگ
 کہ عطا شاد و گال چکر ڈراہیں شاعرانی گالوں شرتزانت، ءھاہیں
 سورت و قاضی عبدالرحیم صاحب، آدم حقانی و عبدالحمید حقاہ و گال عطا شاد
 و گالانی دیکم و پرع نہ انت۔ بلے منی نزعہ حکیکت بس انسچک نہ انت،
 بلکیں چریشی و باز گیشتر انت۔ ء آید دل، کہ عطا شاد و گال و لچہانی دیکم و
 بلوچی زبان و سچہیں شاعرانی گال و لچہاہیں لبزانکی بستار نہ دار انت۔
 و باز شاعرانی گال و لچہ و ابس چکی لبب مالوم بذت۔ بلکیں ان ارت
 بچارے، نہ عطا شاد و جمل و گران و سنگینیں گال و لچہانی دیکم و فیض احمد
 فیض و گیشتر و گال و لچہ ہم تنگ تنگ و سیک سبک گندگا کا انت،
 جیبا کہ عطا شاد اسل و ٹی ایس ایلیٹ، پابلو نیرودا، حافظ شیرازی و
 مرزا غالب و مٹیگیں شاعر۔ وقتی تب، میٹل، بیاکت و شعری
 ہایتانی حساب و بلوچی زبان و مرزا غالب انت۔ ء آید و لبس شاعر
 کرانی نوکا پیداک بذت۔ البت آئی و اردو شاعری و درجہ انچو برز
 نہ انت۔ ہچو کہ آئی ووت ہم مننگ:

”من وئی اردو شاعری و بلوچی شاعری و پار سنگ نزانان“
 عطا شاد و ”بولان و گال“ و ہر شعر یکساںیں لچہ و پورہیں
 گالشش کساںیں لچہانی رنگا رنگیں گل دستگے۔ عطا شاد و بولان
 و گال و مرث ماں بلوچی شاعری و درگیگ نہ بیت۔ البت

ماں اُردو شاعری، مرزا غالب، گور، فارسی شاعری،
حافظ شیرازی، گور، بلیں در گجگ بیت۔ پمیشا منی نزا، اش
ازمی بستار باز برزانت، اہے چہ دنیا، شترتربیں گالوں یکے۔
عطا شاد، "مستربیں شاہکار گال"، انت۔

تربت، ۱۳ جون ۱۹۹۴ء

غوث بہارہ آزمائے مہشتر

آزمائے نوکیس دورہ پیرائنت انت ہتر ڈھمی عیسوی کرن
 گد سرعہ نوز ڈھمی عیسوی کرن عہ بندات عہ دھکے رماں یورپ عہ کار جاپی
 آشوپ اتک، کہ زوت امریکے عہ ہم اثر مندگت، عہ چریشی عہ مردم چہ
 پیشی عہ باز دزگت تربوت، گڈاناول عہ ڈولیس دراجیس چیز عہ وانگ
 مردم عہ واک نہ بوت عہ ناول عہ بدل عہ کستر چیرے عہ فلورت مارگ
 بوت۔ ہے جا وراں آزمائے ودی بوت۔ راشی عہ جس ہشت ایبر کنوک امریکی
 انگریزی زبان عہ آزمائے نویس ایڈ گراہلن پو (۱۸۴۸ - ۱۸۰۹) ات، کہ
 «THE GOLD BUG» نامیے آزمائے باز نامدار انت۔

چہ پورے رندماں دنیا عہ بے حساب آزمائے نویس ودی بوتگ۔
 بلے چکر بے حسابیے آزمائے نویساں باز نامدار بوتگ عہ باز نامدار
 نہ بوتگ۔ چہ نامدار تریے آزمائے نویسانی تو کا پہ مثال اے آزمائے نویسانی
 نام عہ گراں؛ فرانسیسی زبان عہ آزمائے نویس موپاساں کہ «THE
 BALL OF FATE» نامیے آزمائے نامدار انت، روسی
 زبان عہ آزمائے نویس چیخوف کہ «WARD NO. 6» نامیے آزمائے
 نامدار انت۔ برطانوی انگریزی زبان عہ آزمائے نویس سمرسٹ ماہم کہ
 «RAIN» نامیے آزمائے نامدار انت۔ آلمانی زبان عہ چیکو سلواکی آزمائے
 نویس فزانز کا فکا کہ «METAMORPHOSIS» نامیے آزمائے نامدار

انت ، اطالوی زبان ۽ آزمانک نویس البرٹو مورادیا کہ

BITTERHONEYMOON نامیسی آزمانکی نامدار انت . ۽ ۱۹۵۱
زبان ۽ آزمانک نویس کوشن چندر کہ «ان داتا» نامیسی آزمانکی
نامدار انت ۔

بلوچی زبان ۽ آزمانک سک لوزک انت ۔ ایشی ۽ بنگلہ چہ بلوچی
زبان ۽ ادنی ماھتاک «اومان» ۽ بوتگ ، کہ مولانا خیر محمد ندوی
۱۹۵۱ ۽ چہ کراچی ۽ کشتگ : تاریخ ۽ گونڈی ۽ سٹوب ۽ بلوچی
زبان ۽ چہ دیما شتگیس زبانان باز کتر آزمانک بندشہ کشتگ بوتگ ۔
۽ چہ بندشہ کشتگیس آزمانکان کیشتر آزمانک ہا سبب معیارے ندر انت ۔
پدا ہم اچشیس آزمانک الم ۽ است کہ ہا سبب معیارے دار انت ۔
چہ آزمانکان یکے عنوث بہار ۽ آزمانک «مھشر» انت ، کہ پہ
گونڈی ایڈول بیان کشتگ بیت :

«نیمروچ ۽ تاک انت ۔ زمین چوتپتگ یس تیناک ۽ گرم انت ۔ دور
یک دنرے چست بوگا انت ۔ بلند ۽ بزرگ بادگیر ۽ در ۽ دپ ۽ اوشتوک
یس وش رنگ ۽ وش بالادیس اسپیت پوش یس ورناء ۽ چم پما دنر ۽
سک انت ۔ دنر نریکا اتک ، ہنچوش نریکا کہ یک پیر مردے در ابوت
کہ سر ۽ یک درتگ یس پاکے ات ۔ پاداں شپادا ات ۔ بے ناھری ۽
دیم پہ ہے بادگیر ۽ پیداک ات ۔ وھسے اتک ۽ بادگیر ۽ دپ ۽ سر
بوت ، زرت یے کہ بادگیر ۽ نہا بہ پتر بیت ۔ بادگیر ۽ دپ ۽ اوشتوک یس
ورناء (کہ بادگیر ۽ اسپان ودی بوتگ ات) پیر مرد ۽ راپترنگ ۽ نیش
۽ درابنت ۔

کجا بوتنگے ؟

من وا ب بو تنگ ادل !

واب کپتنگے بلے چون ؟ تو اے بلا ہیس سورے
گوشاں کر کنوک یس تو ار نہ اش کرتنگ۔

اتاں اتاں پیر مردء پھیسگک لپسودات۔ پدا پھ بے تاہیری
ءاگوں ورناء مذت ء دست بندی ء لگت۔ منابل کہ من اے بادگیر ء
توکا برواں کیس وتی ساہگ ء سرد بکن آں ابو بابی
چوں گرم انت۔ ترا سماہست مروچی پے روچ ایت ؟

بابا مروچی فھشتر انت فھشتر سہی مین انت کہ واجہ ہدا ء وتی بندرگانی
ماں دنیا ء کرتنگ یس کارانی حساب داد بنا کرتنگ ات اے ہما
مردمانی جاہ انت کہ آواں دنیا ء نیکین ء شتریں کار کرتنگ۔ اے جاہ ء را
بنت گوش انت۔

کیس تر تئی نام ء جنبتیانی دپتر ء چار آں بلکیس بچارگ واجہ ہدا ء
تئی سر ء بزرگ کرتنگ ء ترا جنبتی مردمان گوں ہوار کرتنگے
ورناد پتر ء چارنگ ء لگت۔

واجہ تئی نام پے بوت ؟

منی منی نام کلپڈ انت۔

تئی پت ء نام

منی پت ء نام ٹھلوا انت۔

تو کجا نشنگے ؟

ابا ! من پنچیس کر ز بلوچستان ء نندوک ادل

شری دمانے تاکانی لیٹینگ ء اینگر آ نگر کنٹاک ء پد درا ئینت :
 نئی نام اداں نیست ۔ دست پیے پہ زربار ء ٹال کرت اینگو برو
 دیما لہنتے بان ودی بیت بلیس نئی نام ہمو داں بہ بیت بچارگ ...
 پیر مرد ہید ء ر سچان ء دیم پہ زرباری نیمگ ء باناں شت گندیت
 پسل ء پ ء یک ورنائے اوشتوک انت کہ اولی ورنائیگ ء و شبلا د
 ء و شرنگ وانہ انت ، بلے و شیس آزا ء دروشم داریت ۔ اے جا گہ
 اعراف ات ء ورنائے اعراف ء پاسپان ات ۔ آئی ء و تئی دپتر ء پیر مرد
 ء نام چارات ، بلے آئی ء دپتر ء ہم پیر مرد ء نام نیست ات ۔ پمیشا ورن
 ء درا ئینت ۔ کہ دیم پہ شگر ب ء برو ترا آسے ء رو کی گندگ ء کیت ،
 بلیس ہمو داتئی نام بہ بیت ۔ پیر مرد ء پہ بے وسی ء لاجاری دیم شگر ب
 ء دات ء سچان ء رواں بوت ۔ وھے آس ء نزدیک ء رسنت تہ
 یک سیاہیں مردے پیر مرد ء دیم ء درائک ۔ اے مرد چرادو بیس
 ورنہاں جنات ۔ رنگے بازہراب ترات بلے مردم گری ء شرت
 ات پیر مرد ء گشت کہ منی نام جنت ء اعراف ء دپتر اں نیست ات
 نوں شما مہربانی کن ات و تئی دپتر ء بچار ات باریس منی نام ہست
 نیست ۔

اداں دپتر مپتر نیست ابا ہر کسی گناہ چہ سوا باں گیش بندت ...
 آوانی جاگہ ہمیش انت ۔ اداں کس پہ نام نیست ... اداں ہر کس ء
 ملائک کار انت ء آسیں چاتانی تو کا چگل دے انت
 پیر مرد ء درا ئینت منادینا ء یک مزنیس راجے ہست ات ،
 بلے اداں یکے ہم نہ گنراں بلیس چہ من ساری اتلگ انت ... گندے

من آدان عبدستیں گڈاں مناوتی جاہ ع سما کپتنگ ات۔ تو مہربانی
 نہ کنے مناہما چاتاں پیش ندرے کہ نئی گوشنن ع اوداں ملائک
 مردماں کارانت چگل دے انت۔ سیاہیں مرد ع... پیر مرد دوزہ ع
 سیل ع برت کہ وتی راج ع بچاریت۔ پیر مرد گندیت کہ منن منن یس
 چات انت کہ چہ کوهسانی اشکر ع روک انت ع ہے چاتانی تو کا مردم
 سچگا انت۔ یک چاتے ع گور ع ہر دوشنت انت۔ سیاہیں مرد ع دراپنت۔
 ایش انت نئی مردم...؟

پیر مرد ع وتی چم چات ع تو کا شانک دات انت گندیت کہ چات ع
 توک ع مردم بے تواری سچگا انت۔ یکے ہم دست و پاد نہ جنت کہ تو چیلے
 بہیت۔ اتاں اے منی راج نہ انت... پیر مرد ع پسودات... منا
 چشیں جان دوز ع کاہل یس راج نہ بوتنگ۔

سیاہیں مرد ع پیر مرد ع راوگہ چانے ع نزیکا برت۔
 ایش انت نئی راج...؟

پیر مرد ع پداوتی سلتا نہیں چم دومی چات ع شانک دات انت۔
 کلیں مردم بانگر ماں بانگر ات انت، ہر یکے ہے جہد ات کہ دومی ع بدل
 ع من بسع آں...

اتاں... اتاں... اے راج منی نہ انت۔ منا چوشیں وش
 تپاک یس راج بہہ نہ بوتنگ۔ پیر مرد ع پدا پسودات۔

ہردک پدا دگہ چانے ع نزیکا شنت انت، پیر مرد ع را پدا سیاہیں
 مرد ع گوشنگ ع سراوتی چمان ع چانے ع تو کا شانک دات انت، دانک
 چات ع توک ع کلیں مردم گر پوسگا انت بچے دومی ع چیر ع پترنگ ع گوشنن۔

اتناں.... اتناں لالے!..... پیس مردعہ پسودات - اسے ڈول میں

لگو یہی راج بہہ منی بوت نہ کنت -

پدا ہردک دگہ مزن میں چاتے ۽ نزیکا شنت انت -

ایش انت تئی راج..... سیاہیسیس مردعہ پدا چہ پیس مردعہ پول

کرت -

پیس مردعہ کمیس دور چات ۽ مردمان ۽ دیست - پدا کمیس دیکا شنت -

پدا وتی چمان ۽ لتارت ۽ شری ۽ چارنگا گت - کمیس پدا دیکا شنت ۽ وتی

چمان ۽ شری ۽ لتارت چارت ۽ جت یے کو کارے - ہمیش انت.....

ہمیش انت..... منی راج..... بے شک ہمیش انت -

سیاہیسیس مردھیران ۽ ہبکہ پیس مردعہ چارنگا ات کہ ایشی چون وتی راج

پجا آورت - جست یے کرت کہ تئی راج ۽ پچارنگ ۽ نشانی چے انت -

وہدے کہ ایشانی دروشتم بدل بونگ - پوست ماں جان ۽ نہ دارانت -

اے حالت ۽ تو چوں درست کرت کہ اے تئی راج انت -

تئی راست انت..... پیس مردعہ پسودات - بلے راج پھر رنگ ۽

دروشم ۽ اتناں، بلکیس کردار ۽ پچارگ بیت - سچار ہر کس ہے کوشستا انت

کہ چات ۽ دربیٹ - وہدے یکے چات ۽ لمب ۽ رسیت ۽ در آہیگی بیت

دومی پادے گر انت ژپ انت، پدا چات ۽ تو کا دوریے دے انت -

دانکہ اے درمیٹ کہ ما پشت کپ ایس - اے کردار ماں دنیا ۽ ایید منی

راج ۽ دگہ پوج راج ۽ راگوں نہ بونگ - اے ناتپاک ۽ ہسد واریس راج

منی انت..... منابل کہ منی جاہ ہمیش انت لالے -

عنوث بہارِ اے آزمانک ”مہشتر“ عر بن گپ (SUBJECT)
 گوں نیم قبائلی، نیم گلامداری عر نیم جاگیرداری نفسیات عر سیادی داریت۔
 بلوچ تنی وھدی چکرمانی وچاگردی بندوبرج عر درنیشنگ انت، پمیشنا
 آہانی نفسیات ہم مزبیس کسائے عر ہمیش انت۔ بزائ ”یکے دومی پادانی
 دارگ عر کتنگ“

بلے بلوچ شاعر عر کلم کاراں وتی وتی رنگ عر اے نفسیات عر شرگداری
 کتنگ۔ مثال ہبرء سیدظہورشاہ ہاشمی عر وتی یک قولے عر سورت عر اشئی
 شرگداری کتنگ، کہ چوش انت:

”من عر مہ گزین ات، کہ شمی وتی پدگار بنت!“

جی ار ملاء وتی یک شعرے عر سورت عر اشئی عر شرگداری کتنگ، کہ

اے رنگا انت: ۷

”مہ گزین من عر رانی پدگار بنت“

تنی کار عر پدتنی سر عر بار بنت ۷

ع عنوث بہار عر وتی ہے آزمانک ”مہشتر“ عر سورت عر اشئی عر شرگداری
 کتنگ، عر چہ شرگداری عر پیمیراشی عر عکاسی ہم کتنگ۔ سید ہاشمی عر جی ار ملاء
 عر شرگداری وتی وتی جاگہ عر شتر انت بلے آہانی ازمی شگلانی تنک پہناتی
 عر سٹوب عر یہ گو تڈی شرگداری بوت بوتنگ۔ وھدی عر عنوث بہار عر ازمی
 شگل عر پرہ پہناتی عر سٹوب عر شرگداری عر ہمراہی عر عکاسی ہم بوتنگ،
 عر آہم شائیکان نزع پیدا ورتیں وٹھے عر۔

۷ سستگیں دستونک، تاکبیم ۱۶

۷ بٹرن، تاکبیم ۳۹

عچھے بن گپتے آ آزممانک ۽ بنجاھی هیال (THEME) دراتلگ۔
 ۽ آ بنجاھی هیال ایش انت کہ ”هرچ راجے کہ مدام وت ماں وتی اڑو
 گڈ ۽ جنگ ۽ چوپانی آ ماچ بییت ۽ ہچسریکی و تپاکی مزانت، تباہ و برباد
 بیت ۽

بیتھیو آرنڈ ۽ گشتگ ۽ روع ۽ لبرانک زند ۽ عکاسی، زند ۽ نگراری،
 زند ۽ ہینٹگ ۽ زند ۽ پلگارگ انت ۽

غوث بہار ۽ وتی اے آزممانک ۽ زند ۽ عکاسی ۽ نگراری گتگ،
 تاکہ زند ۽ ہینٹگ ۽ پلگارگ بییت۔ آئی ۽ بلوچ راج ۽ نام نگتگ، بلے
 مانیں و تن بلوچستان ۽ نام گتگ، بنجاھی کردار پیر مرد ۽ نام گتگ کہ
 کلید انت، آئی ۽ پت ۽ نام گتگ کہ ٹھلوانت ۽ آئی ۽ منند جاہ ۽ ہم کہ
 پچیس کرانت۔ چرے چیزاں زاهر بییت کہ آئی ۽ اشارہ بلوچ راج ۽ نیمگانہ
 آپہ وتی راج ۽ ناتپاکی، ہسوارسی، وت ماں وتی اڑو گڈ، جنگ ۽ چوپ ۽
 پدمنتگی ۽ سک دل پدرو انت۔ آئی ۽ سما انت کہ اگن بلوچ راج ۽ اے
 جاور ہے ڈول ۽ برجا پنت، تہ آدیم ۽ روگ ۽ بدل ۽ گیشتر تاوان
 بار بوت کنت۔ پیشا آ نوٹیت کہ بلوچ راج ۽ اے جاور بدل پنت۔ ۽
 پرے مراد ۽ آوتی اے ہاسیں آزممانک ۽ مگ ۽ بلوچاں یگی و
 تپاکی، دوستی و ہمدردی، ۽ آگھی و دیکروی ۽ سکین ۽ دنت۔

اے آزممانک ۽ تکنیک نشانیدار (SYMBOLIC) انت۔ بلوچی
 زبان ۽ گیشتر آزممانک نویساں بیانی (NARRATIVE) تکنیک ۽ آزممانک
 نیشہ گتگ۔ بلے ہتیں آزممانک نویس ہنچین ہم آست کہ آباں چہ بیانی تکنیک
 ۽ اپد نشانیاری تکنیک دکھے ڈوین تو کیں تکنیکاں ہم آزممانک نیشہ گتگ۔ غوث بہار

چھے لہنتیں آزمانک نوزیساں یکے زانگ بیت۔ بلوچی اے مکلیں آزمانک
 نوزیساں تئی وھدی نشانیداریں آزمانک ہم سکت کمت نبشتہ کتگ۔ چھے
 مکلیں نشانیداریں آزمانکاں یکے عنوٹ بہارے "مھشتر" انت۔ بلوچی
 چرے نشانیداریں آزمانکاں گچینی آزمانک انگت کتر انت عچھے کتریں
 گچینی آزمانکاں یکے عنوٹ بہارے "مھشتر" انت۔ راشی عرتو کا مھشتر زندگی
 چکاس عرتو نشانی انت، جنت زندگی و شتی، اعراف و شتی عرتو دنیا می
 جاوے، عرتو زندگی گم۔

اشی عرتو (STYLE) شتر انت۔ عنوٹ بہارے آزمانک نوزیسی
 طرز چونائی ہم شتر انت۔ بلے آئی اے شتریں طرز ماں آزمانک "مھشتر"
 عرتو بستریں سند عرتو گندگ بیت۔ سادہ، روان عرتو واناک، کہ و ہدے
 مردم عرتو وانگ عرتو بنا کنت نہ ردی سورت عرتو بیکتیں نیاد عرتو گینٹنگ عرتو
 لوہیت۔ گیشتر نشانیداریں آزمانک ساک گران بنت عرتو پیر مردم عرتو
 وانگ عرتو و شت نہ بیت بلے اے آزمانک نشانیدار انت، پدا ہم آسان
 انت عرتو پیر مردم عرتو وانگ عرتو و شت انت۔

ندارگ نوزیسی جو انیس وڈے عرتو گندگ بیت۔ چوکہ "روچ یک
 گوازے عرتو برزی عرتو سرے بانا اوشتانگ.... بکتیں جہان، ہر جاہ کہ چھاں
 شانک بدے یک سیاہ ڈنے عرتو رنگا گندگ عرتو کیت.... دور
 یک دنرے چست بوٹگا انت.... ہنچوش سما کیت کہ چیزے پیداک
 انت.... دنر نوزیکا انک، ہنچوش نوزیکا کہ یک پیر مردے در ابوت۔
 بلند عرتو برزیں باد گیرے در عرتو پیر عرتو اوشتوک عرتو.... ورنہ....
 ہما دنرے چارنگا انت کہ چہ نوزیکا نوزیکا نر پیداک انت۔ دور دیست یے

کہ ہتھے بان اُنت پلج عگلی میں بان اُنت بلے ویشیں زیدے عبتنگ
 اُنت عریک مزینیں پیلے ع توکا اُنت ع بیسل عدپ عریک ورنناھے اوٹنوک
 اُنت - دُور دیست یے کہ یک آسے روک اُنت - آس ع برانز کدی شہر
 کدی سبز کدی سیاہ گندگ ع آنگا اُت ۵

شگل ع حویلیہ نویسی ہم شریں رنگے ع گندگ بیت چوک : نجماھی کردار
 پیر مرد ع ”سرعے یے یک دزنگ میں پاگے اُت ، یک ہشت پٹی میں شلوارے
 کہ چہ اگڑے پڑا اُت پادے اُت یے عریک دراج میں پشکے کہ چہ جیگ ع آستونکاں
 زبہرات گورے اُت یے - دیم یے چہ پلک ع ہاگاں دنزین اُت - پاداں شپاد
 اُت ، زانا سواس یے ماں راہ ع دزنگ اُت اُنت ۵

جنت ع پاسپان ”وش رنگ ع دوش بالاد میں اسپیت پوش میں
 ورنناھے اُت ۵

اعراف ع پاسپان ”چواونی ورننا میگ ع دشبلا د ع وشرنگ و نہ
 اُنت ، بلے ویشیں آزا ع دروشم داریت ۵

ع دوزہ ع پاسپان ”چہ ہردک میں ورنایاں گستا اُت - اے مرد
 سیاہی ع چوستنگ میں چگنڑے اُت - پونزیے پلی پونزے اُت بھریک
 گرانزے چو کلو لوری ع دموک ع اُت - چم یے پیشانی ع سرات اُنت -
 یک مزینیں بُنڈے دست ع اُت یے - بُنڈے سر چوتند و رع لٹ
 میگ ع ستنگ اُت ۵

عمر عسری دور گیشتر زاهر کنشگ بونگ انت، چوکہ: بوجاھی
 کردار پیر مردے کہ عمر ہتھتا رسال انت، بختت اعراف و پاپان
 ورنانت، و دوزہ و پاپان نئے ورنانت و نئے پیر، بلکس دیوں
 دورانی نیا مجین و انت، یا کماش انت۔

سرو پر ہم زاهر پیدا ورنکنشگ بونگ انت۔ چوکہ: و ورنائے مکس
 بچکندت۔ بلے بھیرانی و، مورت، مورت و اے پیر مردے و چارنگا ات،
 دست یے پہ زبار و ٹال کرت، دیم یے پہ زبار و دات، ر ہادگ
 بوت، گوں اے گرم و ہیر ریحان و بے چارگ میں پیر مرد تچان ات۔
 پہ نازانت میں منزل و۔ ہیکے روت و عھیدے کبیت بلے نہ
 اوشتات بیت و نیکہ نشت و دم بالا آرنگا بیت، دست یے
 پہ شگر ب و ٹال کرت، دیم یے تربذت و پشتت یے گوں پیرس
 مرد و دات یے۔ پیر مرد و دیم پہ شگر ب و دات و... پدا تچان و
 روان بوت، ہے چاتانی تو کا مردم سچنگا انت، یک پوستے ہیت و
 دومی رحیت، پیر مرد و وتی چم چات و تو کا شانک دات انت، پیر مرد
 و پدا وتی سلٹانیں چم دومی چات و شانک دات انت، ہریکے ہے جہدا
 ات کہ دومی و بدل و من بچ آں، ہردک پدا دگہ چاتے و نزدیکاشت
 انت، پیر مرد و پدا سیاہیں مرد و گو شنگ و سر و وتی چمان و پچاتے
 و تو کا شانک دات انت، دانکے چات و توک و کلیں مردم گریو گانت،
 یکے دومی و حیر و پترنگ و کو شستا انت، پدا ہردک دگہ مزن میں چاتے
 و نزدیکاشت انت، اے چات و اس چات و لمب و جمبورات، پیر مرد و
 مکس دور چات و مردمان و دست پدا مکس دیہاشت۔ پدا وتی۔

چمان ء تارت ء نثری ء چارے گا لگیت ، کیس پداویماشت ء وئی چمان ء
 نثری ء تارت چارت ء بت یے کو کارے ، بچار ہر کس ہے کوشتنا
 انت کہ چات ء در بیٹ ، و ہدے پکے چات ء لب ء رسیت ء
 دراہی بیت دومی پادے یے گرانت زب انت ، پداچات ء دوریے
 دے انت دانکہ اے در بیٹ کہ ما پشت کپ ایس " ۱۰

کر دو نفسیات نویسی ہم پیداوریں سورتے ء گندگ بیت ، دوزہ
 ء دگہ دگہ راجانی کر دو نفسیات دگر دگر زاہر کنٹاک بوتنگ انت ، چو کہ
 ہیکت ء بنت ۔ اونی راج جان دوزے کاہل انت ، چو کہ : " پیر مرد ء
 وئی جم شانک دات انت ۔ گندیت کہ چات ء توک ء مردم بے تواری ء
 پچھاگا انت ۔ یکے ہم دست و پاد نہ جنت کہ توجیلے بہ بیت "

دومی راج وش تپاک انت ، چو کہ : " کلیں مردم بلتکر ماں بانکرات
 انت ، ہر یکے ہے جہدات کہ دومی ء بدل ء من پُج آں ۔ "

بسی راج سگور انت ، چو کہ : " چات ء توک ء کلیں مردم گریوے گا
 انت ، یکے دومی ء چیرے پترنگ ء کوشتنا انت " ۱۱
 ء چارمی راج نانپاک ء ہسد واران انت ، چو کہ : " ہر کس ہے
 کوشتنا انت کہ چات ء در بیٹ ۔ وہے یکے چات ء لب ء رسیت

۱۰ زرگوات ، تاکدیم ۲۳ ، ۲۸ ، ۲۹ - ۳۱ ، ۳۲ ، ۳۳
 ۱۱ ہا ، تاکدیم ۳۱ ۱۰ ہا ، ہا
 ۱۲ ہا ، تاکدیم ۳۲

عمر ہیگی بیت دومی پادے یے گرانٹ ٹرپ انت ، پدا پچات ء تو کا
 دوریے دے انت داتکہ اے درمیٹت کہ ما پشتت کپ ایس ء سہ
 گپت و رپ نو یسی ہم مزینں کسا سے ء صوب مند انت ، گیشتر
 گپت و رپ نئے دراج انت ء نئے لگ ، بکیں کا ندہ انت ء آہانی
 پیش کنٹگ ء وڑ ہم شرانت ، چو کہ :

پیر مرد ء را پنزگ ء نیشت ء درائنت ۔

گجا بوتگ ءے ؟ کئے تو ؟

م م من وا ب بو

نگ اوں من منا بل بل کہ دم اوں

..... بالا بیٹت رندا جسبت یکن پیر مرد ء پہ

ھیلتے پیر دات ۔

واب کپنگ ءے یلے چون ؟ ورناء پہ بھکی جسبت

گرت تو اے بلاھیں "سور" ء گوشاں کر کنو کیں تو ارنہ اش کرتگ ۔

انناں اتاں پیر مرد ء پہ ہیسلگ پسودات ۔ من پچی ء سئی

نہ اوں ۔ پدا پہ بے تا پیری ء گوں ورناء مننت ء دست بندی لگت

..... منا منابل کہ من اے باد گیر ء تو کا برو آں کیں و تی

ساہگ ء سرد یکن آں ابو بانی چوں گرم انت " سہ

ساہتے ء رندا ورناء پدا درائنت ۔

سہ زرگوات ، تاکدیم ۳۳

سہ ہما ، تاکدیم ۲۳

”ترا سماہست مروچی پے روچ ایت....؟“

”اناں.... اناں.... پیس مردے پسودات.... من ساری ء گوشت
 اوں کہ من و اب بیتگ اوں.... مناروچ ء برانزاں سونک ء پادکرت پل
 پلاٹ ء ردوم جوانیں دڑے ء بیت۔ ہر چیز پہ ردو بند، پیکے
 دومی ء زند، باریگ باریگ ء، دیم ء آہان بیت۔ قیامت بیت منجہا ہی
 کردار پیس مرد ہشتر پٹ ء روت۔ حساب داد ء ہلاسی ء سٹوب ء پیسرا
 سرے جنت ء انتزام جاہ ء کپیت، پدا اعراف ء انتزام جاہ ء، پدا
 دوزہ ء انتزام جاہ ء، ء پیر لشی ء زند دوزہ ء جند ء۔ دوزہ ء آوتی
 راج ء شو ہا زکنت۔ وتی راج ء شو ہا ز ء و ہد ء باریگ باریگ ء دگہ دگہ
 بازیں راجے گندیت، ء گد سر ء وتی راج ء گندیت، کہ مردم مے وتی کردے
 نفسیات ء پدا ہر آدم ء پاد ء گرانٹ ڈپ انت ء جہل ء دور دی انت
 کہ چہ آسی چات ء ڈراہگ ء کوشست ء کنت۔ منجہا ہی ہیاں چہ کلا ٹمکس
 ء پیسرا مالوم نہ بیت۔ بلکیں چہ کلا ٹمکس ء زند، ہلاسی ء و ہد ء زاہر
 بیت، کہ ہگیگیں جاگہ اتے۔“

زند ء را پے تنسکی (SHORT RANGE) چارگ ء بدل ء پہ
 نشائیگانی (LONG RANGE) چارگ بوتگ۔ چونائی ء چارگ ء اے
 دویں وڈ جوان انت۔ یلے ادنی وڈ ء چارگ ء آسے گیشتر، مردمانی چتا
 چتائیں زند زاہر و پیدا و ربنت۔ و ہدے کہ دومی وڈ ء چارگ ء آسے
 گیشتر مردمانی ہوا یں زند زاہر و پیدا و ربنت۔ پہ نشائیگانی چارگ ء سٹوب ء

ادا گیشتر، مردمانی هواریں راجی زند ز اهر و پیدا در گندگ ء کا انت۔
 دردواری شریں پیے ء مارگ بیت۔ لبز انک ء ازم ء دگہ دگہ نہر
 بنت چوکہ گمی (TRAGEDY)، گمی (COMEDY)، تشرتی

(RIDICULOUS)، مسکرائی (COMIC) ء دگہ ہے وڈیں۔ ایدگہ تهرانی دانتا
 دردواری المی نہ انت، بلے پہ گمی لبز انک ء ازم ء المی انت۔ اسے آزمانک
 ہم یک گمی آزمانکے، پیشا ابشی ء توکا دردواری باز انت۔ گیشتر سُر و پُر، گپ و
 رپت ء بیان چہ درد و سوز مان ء گم و رنج ء سر ریح انت۔ ء آہم جتایں
 ء هواریں، ہر دو شکلوں چوکہ: «زوت کن کہ منا گم ء گشت... منا
 چہ اء گیش ساکت نیست منی بابل، منابل چہ اسے گرم ء بے چوٹ آں،
 نیست دگہ سوجے بدے کہ من چوں بکن آں، بلے زوت کن بانی کہ منا گم
 ء گارکت، یا، ایس مرد ء کہ مردم گری ء چہ اولیگ یس دوپس ورنایاں نثر تر
 ات پیر مرد ء را دوزہ ء سیل ء بورت کہ وتی راج ء بچار بیت۔ پیر مرد گند بیت
 کہ مزن مزن یس چات انت کہ چہ کوهانی اشکر ء روک انت ء ہے چاتانی
 توکا مردم سچنگا انت، یک پوستے لہیت دومی رجیت۔ ۱۷

آزمانک ء زبان ہم تشر انت۔ لبز، ترکیب، اشانی کار مرزی، گر گبر،
 ء دگہ ہے ڈولیں چبیز مجموعی سورت ء جوان انت۔ زبان ازگار، سادہ ء
 روان انت۔ مثال جبر ء: «پیر مرد ء ماں اسے بادگیر ء پترنگ ء باز منت
 وزاری کرت بلے وهدے ورناء آئی گپ گوش نہ داشتے نائلج بوت
 گوشتے: «جنت پہ منت و ش نہ انت پیح بندہ ء دل کش نہ انت،
 ء دیم یے پہ زربار ء دات، ر ہادگ بوت» «پیر مرد گپا انت ء در نا

ہیران ات روک روک ء پیر مرد ء دپ ء پچار سنگات کہ اے کے
 انت ء چونین ایت کہ مروچی مھشتر ء روچ ء ہم وانڈ ء ویل انت تربت لہ
 عنوت بہار ء آزمانک « مھشتر، ء بازیں شری کے گندگ بیت۔
 بلے اے آزمانک چہ نوری ء ہم پاک نہ انت۔ مثال ہبر ء:

آزمانک ء تکنیک برز ء ہر چند کہ من نشانیدار گشتنگ بلے ہلیکت
 ہمیش انت کہ تکنیک پہا نشانیدار نہ انت، بلکیں نشانیدار ء ہمراہی ء
 بیانی ہم است انت۔ نشانیداریں آزمانک ء بیان آنک کن انت، بلے
 بائیں بیان انجو دراج مہنت ء بیانی رنگ انجو زیات مہنت کہ آزمانک
 ء چند نشانیدار ء بدل ء بیانی مالوم ہسیت۔ وھدیکہ اشی ء تو کا بیان ہنچو
 دراج انت ء بیانی رنگ ہمچو زیات انت، کہ برے برے مردم ہیال
 کنت کہ اے یک نشانیداریں آزمانک نہ انت، بلکیں بیانی آزمانکے۔

کافکا ء نشانیداریں آزمانک «METAMORPHOSIS»

نشانیداریں رنگ ء ایڈول ء ہینگ بیت:

« AS GREGOR SAMSA AWOKE ONE
 MORNING FROM UNEASY DREAMS HE
 FOUND HIMSELF TRANSFORMED IN HIS
 BED INTO A GIGANTIC INSECT. »

انتظار حسین ء نشانیداریں آزمانک « کاپا کلپ » نشانیداریں رنگ

لے زرگوات تاکدیم ۲۶، ۲۷

METAMORPHOSIS AND OTHER STORIES,

TRANSLATED BY WILLA AND EDWIN MUIR, P. 9'

۱۔ اے وڈے پینگ بیت :

» شہزادہ آزاد بخت نے اس دن مکھی کی صورت میں صبح کی ...
اور وہ ظلم کی صبح تھی ، کہ جو ظاہر تھا چھپ گیا ، اور جو چھپا ہوا تھا وہ ظاہر
ہو گیا ، نو وہ ایسی صبح تھی کہ جس کے پاس جو تھا وہ چھپ گیا اور جو جیسا تھا
ویسا نکل آیا اور شہزادہ آزاد بخت مکھی بن گیا ۔ ۱۔
منی جندے نشاں بیداریں آزمانک « سیاہل » نشاں بیداریں رنکے ۱۔

۲۔ اے پیم ۱۔ پینگ بیت :

» « سیاہ ۱۔ سرے کہ دھکان بشام ۱۔ سیاہیں تر شترے بست کت نہ
۲۔ سزے رنگیں نوک ورنائیں بچکے بونگ ات » ۲۔
وہے کہ عزت بہار ۱۔ نشاں بیداریں آزمانک « محشر » بیانی رنکے
۱۔ ایڈول ۱۔ پینگ بیت :

» نیم روچ ۱۔ ٹاک انت ۔ روچ یک گوازے ۱۔ برزی ۱۔ سرے بانا او شنگ
چہ گرم ۱۔ مورے مرگ ۱۔ نانا پینگ ۱۔ پیل ۱۔ پراہ ساہدار ۱۔ لے زکت نیست
کہ روچ ۱۔ اے گرمی ۱۔ سگت بکنت ۔ کلیں جہان ، ہر جاہ کہ چماں شانک
بدے یک سیاہ ڈنے ۱۔ رنگا گندنگ ۱۔ کیت ۔ زمین چوتپنگ ۱۔ تینک
۱۔ گرم انت » ۱۔

۱۔ بیانی درچ نادو دیم ۱۔ روت ، یلے نئے راستیں نشانی ۱۔

۱۔ آخری آدمی ، ۱۴ ، ۹۱

۲۔ ماہناک بلوچی کوٹہ ، ستمبر ۱۹۹۳ ، آزمانک بخرۃ تاکیدیم ۱۳

۳۔ زرگوات ، تاکیدیم ۲۲

کیت عنے نشانی رنگے۔ عیسیٰ دیم عرتوک نوک عیس یک نشانی
عے کیت، عا نشانی انت۔ ”محشر“۔

نوکیں آزمانک عے بے زور تیں دراج نویسی نہ بیت، بلکیں گوند
نویسی عے سرع زور دئیگ بیت۔ دریا ماں کونزگ عے بند کنٹگ بیت۔
عے هر چیز پیداور کنٹگ نہ بیت، بلکیں چیزے نہ چیزے پیداور کنٹگ
بیت عے چیزے نہ چیزے والوک عے جند عے پیم وزانت عے سچار و سچار عے
واستنا بے پیداور کنٹگ عے یلہ دئیگ بیت۔ هاسیں سورت عے نشانی داریں
آزمانک عے نوک کا گوند نویسی عے هر چیز پیداور نہ کنٹگ عے سرع انگت عے
گیشتر زور دئیگ بیت۔ وهدیکه عوث بہار عے نشانی داریں آزمانک
”محشر“، عے نوک کا گوند نویسی عے هر چیز پیداور نہ کنٹگ عے سرع اچ زور
دئیگ نہ بوتگ، بلکیں دراج نویسی عے سرع عے هر چیز پیداور
کنٹگ عے سرع زور دئیگ بوتگ۔ عے هر چیز پہ والوک عے پیم وزانت عے
چار و سچار عے واستنا یلہ دئیگ نہ بوتگ، کہ چریشی عے آزمانک شلامگ
شلامگ، عے سطحی گندگ عے کیت۔ اے رہند نوکیں آزمانک عے
لوٹانی متابک عے نہ انت۔ نوکیں نشانی داریں آزمانک عے وابل،
نوکیں بیانی آزمانک عے لوٹانی متابک عے ہم نہ انت۔

مرچکیں آزمانک عے گپ ورت (مکالمہ) بوت ہم کنت عے نہ
بوت ہم کنت۔ بلے اگن گپ ورت بیت، گدا ہم گوند گوندیں۔
تا کہ آگوں هیکت عے ہم دپ بندت، وت گرتیں چیز مالوم مہ بندت،
عے آزمانک عے بے تام مکن انت۔ چو کہ جیمس جوائس عے آزمانک
”CLAY“ عے ہنیں گپ ورت انت؛

«MAMMA YOU ARE A VERITABLE
PEACEMAKER!»

«MAMMA IS MAMMA BUT MARIA IS
MY PROPER MOTHER.»

«THANKS, MARIA» ل

پارٹسیدامجدوعآزمانک «شام کی دہلیز پر آخری مکالمہ» ع
لہنتیں گپت ورت انت :

«سب کچھ ختم ہو گیا ہے»

«کیا ہوا؟»

«میں زندہ نہیں ہوں»

«وہ تو مجھے معلوم ہے تم نے کئی دن پہلے اپنے مرنے کا اعلان

کیا تھا»

«میرا مذاق تو نہیں اڑا رہے؟» ل

یا گڈا جمال ابڑوعآزمانک «پیرانی» لہنتیں گپت ورت انت :

«آبا! اب ہم اپنے گھر جا رہے ہیں؟»

«ہاں!»

«ارے میری ننھی پیرانی» ل

ل GREAT IRISH SHORT STORIES, PP. 216, 219

ل سدماہی ادبیات اسلام آباد، جنوری تا مارچ ۱۹۸۸ء، ص ۱۱

ل ایضاً ایضاً ۱۹۹۱ء، اردو ترجمہ آفاق صدیقی، ص ۲۲۴، ۲۲۵

وہدیکہ عنوث بہارِ عِ آزمانگ «مہشتر» عِ بازگپت ورتِ دراج
 انت گون ہلیکت عِ ہم دپ نہ انت عِ وت گر ماوم بنت مہشترِ عالی
 دوگپت ورتِ بگنذات:

«ابا منی نام عِ وتی دپتر عِ بچار..... من اداں تی عِ همکار عِ گوشنگ
 عِ سرائنگ اوں..... سہبی من حساب عِ داد عِ پشت کپتنگ اوں۔
 ہداوند عِ جنت عِ مردمانی ناماں منی نام نیشہ نہ کرتنگ..... بلکین
 تی دپتر عِ منی نام بہ بیت..... بچار مناشنگ جن بانی..... باریں
 منی نام ہست نیست..... زوت کن ابا..... زوت کن کہ مناگرم عِ
 کشت..... مناچہ اداگیش سگت نیست منی بابل.....» ۱۷

«منی نام کلید انت..... منی پت عِ نام ٹہلو انت..... منی وہی
 ہتاد سال انت..... من پنچیں کر زبلو چستان عِ نندوک اوں.....
 من واپ کپتنگ اوں عِ حساب عِ داد عِ نہ رتنگ اوں..... تو
 نوں منی نام عِ وتی دپتر عِ بچار..... ہست منابل کہ چہ اے گرم عِ
 یہ پٹ آں، نیست دگہ سوچے بدے کہ من چون یکن آں..... بلے
 زوت کن بانی کہ مناگرم عِ گارگت.....» ۱۸

پدا ہم، اشی عِ متدب ایش ہم نہ انت کہ گپت ورتِ پچ سورت عِ
 دراج کنگ نہ بیت۔ اگن ذلوری مالوم ببیت، گڈ ادراج ہم کنگ
 بیت، ہا سیں سورت عِ دراجیں آزمانکاں۔ چوکہ بیچوف عِ

۱۷ زرگوات، تاکدیم ۲۷

ہا، تاکدیم ۲۷-۲۸

WARD No. 6، کیپلنگ، «FRIENDLY BROOK» غر
 سمرسٹ ماہم، «RAIN» غر جاگہہ جاگہے دراجہیں گپت و
 رپت کارمرزکنٹگ بوتنگ۔ بلے، «مھشتر» نئے دراجہیں آزمانکے غر
 اشی غر اپنچودراجہیں گپت و رپت غر ذلورت بوتنگ۔

مروچی بیٹن آزمانک غر کردارانی عمر غر عمری دورانی زاھرکنٹگ

یا پیداوریں وڈے غر زاھرکنٹگ المی نہ انت۔ ہالی اشارہ بس انت۔
 چیا کہ مرچیکیں آزمانک نویں غر وانوک ہرڈک چہ پیشیگاں رژن دارتر،
 زانت کارتر غر ماروک ترانت۔ ہا سبیں سورت غر نشا بنیداریں آزمانک
 اے چیزانی زاھرکنٹگ، یا پیداوریں وڈے غر زاھرکنٹگ گندہ تر
 المی نہ انت۔ بلے وھدے اے چیز زاھرکنٹگ بنت، یا پیداوریں
 وڈے غر زاھرکنٹگ بنت، گڈا بائدیں زاھرکنٹگ غر وڈے پیم شتر
 غر ڈولدار بنت۔ اگن یک ہا سبیں کردارے غر عمر زاھرکنٹگ بیت،
 گڈا اے دگہا سبیں کردارانی ہم عمر زاھرکنٹگ بنت۔ اگن یک ہا سبیں
 کردارے غر عمری دوربزاں ورنائی، کماشی یا پیری زاھرکنٹگ بیت،
 گڈا ایدگہا سبیں کردارانی ہم عمری دور زاھرکنٹگ بنت۔ اگن یک
 ہا سبیں کردارے غر عمر غر عمری دور دو بیٹن زاھرکنٹگ بنت، گڈا ایدگہ
 ہا سبیں کردارانی ہم عمر غر عمری دور دو بیٹن زاھرکنٹگ بہ بنت۔ یا دراسی
 ہا سبیں کردارانی عمر زاھرکنٹگ بنت، یا عمری دور یا گڈا ہرڈک۔
 اے نہ انت کہ پتے غر عمر زاھرکنٹگ بیت، دگرے غر عمری دور زاھر
 کنٹگ بیت غر دگرے غر پتے زاھرکنٹگ نہ بیت۔ اگن ایدول کنٹگ
 بیت، گڈا کم چہ کم غر اشی غر وڈے پیم وانشتر بنت۔ بلے، «مھشتر» غر ایدول

کنٹاک نہ بونگ۔ بنجاہی کردار عہ عمر عمری دور ہر دک زاهر کنٹاک بونگ
 انت، بزاں «ہپتا دسال»، عہ «پیری»، جنت عہ اعراف عہ پاسپانانی
 ہالی عمری دور زاهر کنٹاک بونگ انت، بزاں «وزناتی»، بلے دوزہ عہ
 پاسپان عہ، نئے عمر زاهر کنٹاک بونگ عہ نئے عمری دور۔ ہنچو مالوم بیت
 کہ آزمانک نویس عہ آکماش یا نیم عمر زاهر کنٹاک بونگ، بلے لبز عہ کار مرز
 کنٹاک عہ بے ہیاں بونگ۔ پیشا ہمبر نیم توام عہ پیش کپنگ۔ عہ دگہ دگہ
 ہاسیں کروارانی عمر عمری دورانی زاهر کنٹاک عہ نہ کنٹاک عہ وڈ وپیم ہم
 شرعہ ڈولدار نہ انت۔

شرعی آزمانک عہ توکا، اگن ذلورت ببیت، تہ ردی سورت عہ
 مزن ہمتی درشان کنٹاک بیت، بلے کم ہمتی درشان کنٹاک نہ بیت۔ چیا کہ
 کم ہمتی بنی آدم عہ درد عہ درمان نہ بیت، اگن درد عہ درمان بیت، تہ
 مزن ہمتی۔ بلے اسے آزمانک عہ سر زاهر عہ کم ہمتی درشان کنٹاک بونگ۔
 بنجاہی کردار پیر مرد وھ کے رگند بیت کہ منی راج عہ ایدگہ دراہیں مردم
 دوزہ عہ چات عہ انت، تہ آہم ماں دوزہ عہ چات عہ دور کنت، بے
 حساب و داد عہ بے ہدا عہ ہلگم عہ۔ چہ پیر مرد عہ اے عمل عہ ہر مردم
 وتی زانت عہ مارشت، عہ پکرو ہیا لانی پدا متلب کشنت کنت۔ مثال
 ہر عہ ایک مثلے ہمیش بیت کہ مردم وتی راج عہ جنائی عہ پوج وڈ عہ سکنت
 نہ کنت۔ بلیکس اگن آئی عہ راج دوزہ عہ بروت، تہ آپرانی عہ نزدیکی عہ
 ہاتر عہ پہ دوزہ عہ روگ عہ ہم پوج چاک و پد نہ بیت۔

دگہ مثلے ہمیش بیت کہ وہدے مردم چہ دراہیں دراں نادربیت
 عزانت کہ پچن چھے بیکس راہ عہ دگہ پوج راہ پیش نہ کپنگ، گدا آدگہ چے کنت؟

اگن راہ تباہی ع میرگ ع بییت، پدا ہم آئی ع قبول کنٹگ کپیت۔ پیر
 مرد ع دیست کہ جنتی ع اعرفیانی لڑاں آئی ع نام مان نہ ات، پیشاپہ
 نائلجی آئی ع دوزہ ع آسی چات ع دورگت۔ تری آئی ع راج دوزہ ع
 آسی چاتے ع بونیس یا میونیس، آئی ع دوزہ ع یک نہ یک آسی چاتے
 ع دورکنٹگ کپت۔

ع دگہ منلے ایش ہم بییت کہ وھدے مردم ع بے گت دگبانیس گم و
 مصیبت سرع بکپیت، ع آپوھر نیگا نا امیت بییت، گڈا پرانی ع
 دنیا ع دنیائی زند ع پانڈہ ع کشش پشٹ نہ کپیت۔ پیشا آپوت
 کشی ع ہم تیار بییت، تری آوت کشی ع شکل آس ع تہہ ع دورکنٹگ
 بییت، آپ ع تہہ ع دورکنٹگ بییت، زھر ع ورگ بییت، دنارا
 دناس ع جنٹگ بییت، دنارا کارچ ع جنٹگ بییت، یادگہ سے ڈولیں
 شگلے۔ نامداریں فرانسیسی سوٹیا لوجسٹ ایماٹل ڈر خام ع ایڈولیں
 عمل ع راناٹ و ت کشی (EGOISTIC SUICIDE) یا لامعمولاتی و ت
 کشی (UNUSUAL SUICIDE) گنتگ۔

علمی، لبرانکی ع آزمی دنیا ع ایڈولیں و ت کشی نوکیں چیرے نہ
 انت۔ بے گت دگبانیس گم و مصیبتانی تو کا بازیں علمی، لبرانکی ع آزمی
 مردماں سے ڈولیں و ت کشی گنتگ۔ چو کہ دیو جانس کلی، جیک لندن،
 مایاکوفسکی، ارنسٹ ٹولر، ارنسٹ ہینگوے، کا واباتا، اتیلہ جوزف،
 صادق ہدایت، ورجینیا وولف، کارن بوٹے ع دگہ بازیں ع۔ بلکیں جاپان
 ع واے وڈیں و ت کشی دو دور بیدگانی یک ہا سیں بہر، ع اشی ع
 یک پاکیں دووے زانگ بییت کہ نام لے "ہارا کیری" انت۔ چہ ۱۸۷۲
 عیسوی ع پیر او دا ہر سال کم و گیش ہزار و پنج مردم ع سے ڈولیں

دلت کشی یا ہارا کیری کنگ - ۱۸۷۳ عیسویء
 چہ جاپانی سرکار ۽ تیمگا اشی ۽ سرعہ پابندی جنگ بوت۔ بے
 دومی جہانی جنگ (۱۹۳۹ - ۱۹۴۵) ۽ جاپانیاں اے دو دہا زندگی کت
 ہرچ سگرے ۽ کہ آماں اتحادیاتی دیم ۽ بابلوت، تہ آلمانی پیش کنگیں
 سپاہیگ ۽ جرنیلاں دیوان و مراگاہ کت ۽ ہے نیام ۽ ہارا کیری کت۔
 بلے وتی بباد ۽ راپوع و ڈعہ نہ مننت۔ باز جاپانی انگت ۽ ادنا ادنا میں ہمرانی
 سرعہ ہارا کیری کن انت۔ چیزے سال ۽ پیش جاپانی مرد ۽ زالے ۽ گوں وتی
 سہ چکاتی ہما ہی ۽ بس ہے ہر ۽ سرعہ ہارا کیری کت کہ آماں وتی لوگت مکت
 ۽ مقدمہ بہادراتگ۔ جاپانی دو دور بیدگانی روعہ ہارا کیری بہادری، مثالی
 ۽ ڈولداریں مرگے زانگ بیت۔ پمیشنا نامداریں جاپانی آزمانک نویس،
 ناول نویس ۽ شاعر یو کیو مشما ۽ چہ ورنائی ۽ دور ۽ اشی ۽ مراد ماں دل ۽
 داشت۔ چہ ہارا کیری کنگا پیر آئی ۽ ہارا کیری ۽ بن گپ ۽ سرعہ لہنتیں آزمانک
 ناول ۽ چہ نیشہ کت ۽ لہنتیں پلم ہم جوڈ کت۔ چنچو مالوم بوت، گتے ہارا کیری
 ۽ رپہرسل ۽ کنگا ات۔ ۲۵ پدا ۱۹۷۰ نومبر ۱۹ عیسوی ۽ آئی ۽ ہارا کیری
 کت۔ قول نامداریں فرانسیسی پلیسی شوپن ہارےیکا؛
 «ارادہ ۽ بیٹ کہ گم ۽ الابج شو ہاز کت۔ بنی آدم ۽ گڈی پناہ جاہ وت
 کشی انت سل»

بلے وھدے نامداریں ہندوستانی پلم اسٹار راجیش کھتہ ۽ وتی
 پیر اسٹاری ۽ وھدے وت کشی ۽ بے سو بیں کوششت کت ۽ چرائی ۽ بخت
 کنگ بوت کہ تو وت کشی ۽ کوششت پیرچہ کت، وھدیکہ تو ہندوستانی

پہراستارائے؟ تہ آئی عہ پستہ دات کہ من دیدانت عہ منوکان۔
 تہ پہ جسمانی مرگ عہ مردم نیست و نابود نہ بیت، بلکہیں محلا باکائنات
 ریت من ہندوستانی پلمانی سپراستارانان، بلے تہری عہ سرع
 کہ منی اے مزنیں بستارماں دنیائی زندعہ امبرہ پشت نہ کیت اگن
 دت کشتی بکناں تہ دنیای عہ مردم مدام منان سپراستار عہ بستار عہ گیر کارانت۔
 بدل عہ منی اے مزنیں بستار ابدمان بیت۔ پیشا من وت کشتی عہ کوشمت

قول نامداریں ایرانی سائنس زانت عہ تاریخ نویس ابوریحان البیرونی

«ہندوستانی گورعہ باز جاوراں وت کشتی عہ اجازت بوتگ۔ جنوزام عہ
 لوگ وابہ عہ بیرانی عہ پد آس عہ دور کنگ عہ وتارا کشتگ۔ ہرج
 رے کہ چہ وتی گیری، نادرا ہی، پیری یا ماذوری عہ تنگ اتانگ، آئی عہ
 آس عہ دور کنگ عہ وتارا کشتگ عہ اجازت بوتگ۔۔۔۔۔ برہمن عہ
 شری ذاتانی مردمان وتارا کنگ عہ عرق کنگ عہ حکم بوتگ۔۔۔»
 راستیں راج دوستی عہ مردم وشتی عہ کم، امیت عہ نا امینی، عہ دگ
 کے ڈولیں دراہیں جاوراں راج عہ ہیال عہ بیت۔ عہ راج عہ آزاتی،
 شہالی عہ ویروی عہ واستاپہ ہر ڈولیں ہذمت عہ قربانی عہ تیار
 یت۔ بلے اے آزمانک عہ بنجاہی کردار پیر مرد عہ راج دوستی ہامگیں
 راج دوستی کے گنرگا کیت۔ اے چونیں راج دوستی کے کہ وابہ پاپا ہنگ عہ

رند راج ء نہ گندیت ، بلے آئی ء ہیبال ء نہ کپیت ، جنت ہر ہس
 ہدودانی توکا ، آئی ء ترانگ ء نہ کپیت ، اعراف ء ہند ء ہم آئی
 نیاربت ۔ بلے وھدے چہ سچہیں دراں نادر بیت ء سدک بیت
 نون منی آسروزہ ء آس انت ، گڈا اناگہا راج ء ہیبال ء کپیت
 آہم پے ہاتر ء کہ آئی ء دتی جاہ ء سما کپیت ۔ چو کہ وت پیر مرد گڈ
 ” من ہیران آں ۔۔۔۔ مناد نیا ء یک مزنیں راجے ہست انت
 بلے اداں یکے ہم نہ گنداں ۔۔۔۔ بلکیں چہ من ساری انگ انت ۔
 گندے من آوان ء بدستیں گڈاں مناد دتی جاہ ء سما کپیت
 نوکیں دور ء آزمانک نویسی ء ، آزمانک ء ڈولداری
 باز نور دئیگ بیت ۔ آزمانک ء تنکیک ببیت یا طرز ، شگل بی
 یا زبان ، گپ ورپ ببیت یا بیان ، یادگہ ہے ڈولیں چہتر ، در
 تو کا دتی ازم کاری ء زور ء گیشتر چہ گیشتر ء ڈولداری ودی کنٹگ
 بلے عوث بہار ء دتی آزمانک ء ڈولداری ء سر ء ہا سیں زور
 پیشا آئی ء آزمانک سادہ ، آسان ء روان الم ء آست انت ،
 چو ڈولدار ء انت کہ بوگ لوٹیت ۔

پداہم ، ” مھشتر ” دتی سچہیں نزوریاں رندہم ، مھشتر
 اشی ء شری گیشتر انت ، اگن اشی ء ازمی پہناتانی نیمگا گیشتر دگوش
 بھوتیں ، ء اشی ء ازمی سورت ء گیشتر سوب مند کنٹگ
 تے انگت ء ازم ء شتریں نمونہ ہے جوڑ بوتگ ات ۔ بلے ماں

پلے کہ ماہ بکیت

بلوچی لبرزانک و تہ جاورانی حساب و شاعری کے دیگر
پلے ردانک و ہا میں سورت و ناول باز پشیت و انت پورھیں
واتنی و ہدی پوج نیشہ کنٹگ تہ بوتنگ۔ البت چیریشی و پیر لہنہ
نیشہ کنٹگ بوتنگ، کہ آہانی توک و سید ہاشمی و "نازک" فقیر محمد
"نل و توار" ستار پورڈلی و "سنوب" و محمد جان رضاع و ہمد
ہوار انت۔ و نول نوکیں ناولٹ و نیشہ کنٹگ بوتنگ، کہ نیشہ
مہینہ احمدیادینی انت و ستائے "پلے کہ ماہ بکیت" انت۔

اے ناولٹ و بن گپت چہ پیری ناولٹانی بن گیاں پہک جن
اپریل ۱۹۹۰ و ماں پشین و یک مزین و واقعے بوتنگ ات
اشی و دراہیں مڈک و ہا میں سورت و بلوچستان بکینٹ
باعنی صاحب خان چا پی و چکٹ، کالے خان و ماں حیدر آباد
مردے کشت۔ پشینا گرگ بورت و ماں حیدر آباد و چیل کنٹگ
و صاحب خان و تہ چوک و پیر چہ انتظامیہ و گرگ و بدل
سہ بے میاں لیکچراران گپت۔ آئی و گنڈا ہاں روچ رہمان
کابل و سر و ارش کت و لیکچرار محبوب شاہ کشت، و لیکچرار شہ
خان و لیکچرار عبدالسلام کاسی اعواکت انت، و افغان

صوبہ غزنیءَ بھرت عورتی قیدءِ گت انت۔ سہ بیس لیکچرارانی جنین عچکانی
 حق و حقوق، عاعوا بونگیس لیکچرارانی یلہ دیائینگا عردء، بلوچستان
 لیکچرز ایسوسی ایشن، بلوچستان کالج ٹیچرز فیڈریشن عردگہ چیسرے
 ادارہ ع بازیں جہد و کوششے گت۔ ہے جہد و کوششستانی برکت ع
 سہ بیس لیکچرارانی جنین و چکانی مانی ع وانگ و زانگی جیڑہ مزینیں کسا سے
 ع گیشینگ بوت انت۔ یلے دو بیس اعوا بونگیس لیکچرارانی یلہ دیائینگا
 ع جیڑہ انگت نہ گشتگ۔ گوں اے ماملہ ع سیادی دارو کیس دراہیں
 سرکار، ادارہ ع ہاکم پورٹی ع بے وس گندگ ع کا انت۔ عرتوں چیسرے
 روچ انت، عھے حال انت کہ بزگیس اعوا بونگیس لیکچرارانی جھان ہم
 داگ دیگ بوتگ انت۔ اے ناولٹ عرتن گپ پشین عھے
 دردناکیس واقعہ انت۔ عچھے واقعہ ع ناولٹ ع پلاٹ تیار کنگ
 بوتگ۔ اے واقعہ ع وھد ع مینرا محمد بادی پشین عرتی کمنٹر بوتگ۔
 اچھے واقعہ عھرا بیں آسرائی آماچ بود کیس مردمانی نوک عرت
 ہم ہوار بوتگ گوں۔ آقانونی سورت ع اے واقعہ ع ذمہ دار نہ بوتگ۔
 یلے اخلاقی ع ذہنی سورت ع آئی عرتا راچرے دافعہ ع غیر ذمہ دار گت
 نہ کنگ۔ ناولٹ ع بنجا ہی کردار ”بلال“، اسلا آئی ع جند ع کردار انت،
 کہ پورھیں ناولٹ عھز بہر ع گوں انت عچرے واقعہ ع یک ذمہ
 ہم پھیال بوت نہ کنت۔ عھے واقعہ ع پس منظر ع دنیا عرتی آدم ع
 دگہ دگہ جیڑہانی سر ع پکو وھیال کنت۔ چریشی ع آئی ع ذمہ داری، نرم
 دلی، انسان دوستی ع زانت کاری شری ع سر مارگ بیت۔
 بلال ع کردار ع دو بہر انت۔ یک نیگے ع آیک منظم ع، عردومی

نیمگ و یک انسانے - مسطلم و حیثیت و ادس سر و ادنا و واقعہ و ذمہ دار
 زانت - پیشا درد و گم ہم مارایت و ہجالتی ہم - عہد ہبالی بکنت کہ بیدانت
 کہ اپج منی نیمگ و پولیس و احتیاطی راہ سوچ دیگ بوئیں تا نکہ اے
 واقعہ پیش میاتیں با و ہدیگہ ہیکت و آ، واقعہ و و ہدیگہ ہیکت و آ
 موجود ہم نہ بوتگ - زندا کہ آئی و مالوم بیت کہ کشتوک و اغوا کنوک
 گوں دوئیں بیکراراں افغانستان و کشنگ اُنت و چہرا ہانی اختیار و
 ڈن بوتگ اُنت، گڈا آبے و سی آبے سوچی مارایت، پیشا و تارا پتہ
 واقعہ و ذمہ داری و گستاکنگ و کوششت و کنت - آبے ہا بیس
 جبزہ و و و تی پر زانی پورہ کشنگ و بگیت - بلے انسان و حیثیت و
 آ، واقعہ و سر و سک دل پردی مارایت - عہدے دل پردی مدام
 آئی و ہمراہ بیت - آئی و زرد و جہلانکیانی مارگ آئی و نا ملابج کن اُنت کہ
 آگوں سمجھیں انسانی جبزہاں کار بکنت، چیا کہ آبے جبزنی کار و گناھے
 ہبالی کنت - عہد آئی و نر و و زند حساب و سوال و نہ اُنت بلکنایک احساس
 و کہ احساس و تہا مردم بیدانت کہ ایشرا بگوا زینیت و

بلال چہ و تی متسب و استیں جا و رانی سر و چہ بندات و بے ایمنی
 مارایت - و و تی ملازمت و سری روچاں بلال و و تی گیر متوازن
 بوئگ و احساس بے جارات کرتاں چو کہ آ باز جہل ایس چات و و و
 کیاں اُنت - بلال و اپج نہ سجت کہ چشین و ہم بوت کنت کہ ادا احساس
 و بیکر حشکیں حقائق بیاں و « ادا آ و ر و تی آزاتی مرگکا محسوس بوت -
 ادا دروگ بندگ و مبالغہ آمیزی کشنگ زند و آ بیڈیل اتاں - و ہدیگہ
 آ و ر اے منافقت دوست نہ بوت - بلے آوں ادا موجودات پیشا آ

مدام بیگ و نابیگ ء چکر ء نہا پھستہ گت وکدی کدی آء را حبال
 زرت کہ آچہ جنت ء در کنگ بونگ . آء را وتی خارج بیگ دوست
 نہ ات ، آوتی آزاتی ء جنت ء نہا رنگ لوٹیت ء

میترا حد بابینی پلپہ ء استاد بونگ . ء گوں پلپہ ء آئی ء ہبت وواہگ
 انگت است انت . پمیشا آئی ء ناولٹ ء برین گپت . پشین ء واقعہ ء
 ء پس منظر ء دتیا ء بی آدم ء بازیں جیڑھے ء سہ ء پلپہ نی رنگ ء
 پکروھیال کنگ ، کہ آہنی توک ء ذات . راستی ، آزاتی ، ارادہ ،
 استی ، انا ، پرواہ ، زند ء قوت ، زند ، ء دنیا ء سرہانی جیڑھے ہوار انت .
 آئی ء پکروھیالانی توک ء جاگہ جاگہ وتی ونگ ء وایننگیں پلپہانی
 پکروھیالانی رنگ و دروشم زاہر انت . پداہم ، اے رنگ و دروشم وتی
 جنابیں وڈے ء زاہر بنت ء چیرے پکروھیالان ، آوالنوکان پکروھیال
 کنگ ء سک باز سکین دنت .

آئی ء پلپہ نی رنگ ء پکروھیال کنگ ء بنگیچ چہ » ذات « ء جیڑھے
 ء کنگ . آبلال ء بنجا ہی کردار ء حوالہ ء گشیت .

» کدی کدی آ حبال کرت کہ چے چنپیں جاہ ء است کہ اذات ء
 تصور موجود میت ؛ بلے وت اے ذات چے ء ؟ چے اذات ء دست
 جت کرت کنت ؛ وھدیکہ آوتارا دست بوت تو ہمیش آوتی بدن ء
 وتی جسد ء محسوس کرت . چے آئی جسد آئی ء ذات انت ؛ بلے آء را
 یکین نہیات کہ جسد ذات بوت کنت . اگہ جسد ذات شمار بوتیں تو مردم
 وتی بازیں حرکتاں پرچے ناوش بکرتیں . اشئی متلب الیش انت کہ چہ
 جسد ء ابیدرگ چیرے ء است کہ اذات گوشگ بیت . بلے من ایشرا

دست پرچے بہت نہ کہیں؟ اے گجا انت؟ شروعات ءِ دنی بدن ءِ
 آذات شمار کرتے بلے اے کہنہ گیس گپ اتاں۔ نزل گوں مزین بوٹ گام
 گزار کر سر ءِ نتیجہ ءِ سر بوٹ گات کہ یک دگہ چیتہ ءِ است کہ مردم ایٹرا
 دست تو جرت نہ کنت، بو کرت نہ کنت، ویست و اشکت کرت نہ
 کنت بلے آئی بار و اھر کس ءِ بیکین است کہ اے است انت۔ آنکہ
 کس ایٹرا ثابت کرت نہ کنت۔۔۔“ وھدیکہ موجودیت پسند

(EXISTENTIALIST) پلپی سارتر ءِ نر ءِ ”ذات“ چہ ڈنی چیز
 چتا نہ انت۔ بلکہ وت چہ ڈنی چیز آئی اثر ءِ روم گیت۔ ذات ءِ دو تہر انت۔
 یکے شعور انت۔ ءِ دومی انا، کہ چہ شعور ءِ جوڑ بیت۔ ڈنی چیز گندگ ءِ
 دست جنتگ بنت۔ بلے ذات گندگ ءِ دست جنتگ نہ بیت۔
 نیستی چہ ذات ءِ جتائیں چیتہ نہ انت، بلکس آئی ءِ جند ءِ تہا انت۔
 ہینچو کہ یک کرے چل ءِ تہا بیت۔

راستی ءِ جیٹہ ءِ سر ءِ مینر بادیہنی بلال ءِ حوالہ ءِ کشیدت:

”آئی ءِ خیال ات کہ انسان وھدی ءِ وھد ءِ زانت گڈا اھر
 چیز ءِ زانت۔ و تنکہ انسان وھدی نہ زانت آئی دنیا ءِ بار و علم کمزور
 انت۔ وھدی ٹائم ءِ مردم زانگ پمیشا لوٹیت کہ آ ءِ را حقیقت ءِ شوہاز
 کشگی انت۔ و اے حقیقت ءِ شوہاز ءِ واھگ گوں مے ذات ءِ بندوک
 انت۔ چہ جائیکہ کس ءِ شعوری صورت ءِ زانت ءِ یا کہ لا شعوری
 صورت ءِ محسوس کنتی بلے ہے تجسس موجود انت کہ حقیقت چہ ءِ
 وھدی کہ انسان لاچار بیت و حقیقت ءِ نہ زانت نور و چاں شمار کنت،
 باندا، ہفتگ ءِ رند، ماہ ءِ رند و سال ءِ ءِ رند۔ بلے سال و ماہ
 وھدی گوزنت۔ راستی زانگ نہ بیت۔ انسان راستی ءِ نہ زانت

و نہ کہ ٹائم ۽ زانت۔ انسان مریت۔ راستی چے ۽ ٹائم چے ۽ وہدیکہ
 لا ادریت پسند (AGNOSTIC) پلپسی پروٹا غورس ۽ گشتنگ کہ انسان
 هر چیز ۽ کیلو انت۔ بزناں ”هرچی کہ منی نتر ۽ راست انت هما هیکت
 ۽ راست انت، ۽ هرچی ۽ کہ من نیکی لیکاں همانیکی زانگ بیت ۽
 موجودیت پسند پلپسی اگر کیگارڈ ۽ گشتنگ کہ ”بس موضوعیت راستی گشتنگ
 بیت۔ موضوعیت ۽ فردیت گوں یکے دومی ۽ بندوک انت۔ وهده موضوعیت
 راستی گشتنگ بیت گدا هر مردم ۽ راستی ۽ تصور گوں همانی ۽ هانس
 بیت۔ ایڈول ۽ هر مردم هما هیال ۽ راست زانت، کہ آئی ۽ چند ۽ رائے
 ۽ متنا بک ۽ بییت۔ پمیشا راستی ۽ همنچو تصور بنت، همنچو کہ مردم انت۔ ۽
 آسرا راستی ۽ تصور ۽ چندر بیت ۽ بلے انوگیس دور ۽ راستی ۽ شرتز ۽
 پتکاتریس لیکہ (THEORY) نامداریں سائنس زانت آئن سٹائن ۽ چار
 نیگی لیکہ (FOUR DIMENSIONS THEORY) انت،
 کہ اشئ ۽ متنا بک ۽ انسان چیز ۽ هما وهده ۽ نتری ۽ سر ۽ زانت کذت
 کہ چیز ۽ مکان (SPACE) ۽ بزناں دراجی، پراہی ۽ برزی ۽، ۽ چیز ۽ وہد
 (TIME) ۽ بزناں ماضی، حال ۽ مستقبل ۽ بزانت۔

آزاتی ۽ جبر ۽ سر ۽ واجہ بادینی ماں بلال ۽ کردار ۽ گشتیت:

”من جیال کنیں کہ شریک روچی کیئت کہ من میں بلے یہ آیاں هر گام ۽
 مرک انت و هر کس کہ مرک ۽ اسے حقیقت ۽ گوں دوچار کیئت اصل آزاتی
 همانی انت یا کہ آزاتی ۽ قدر ۽ هما زانت ۽ وهده یکہ موجودیت پسند پلپسی کر کیگارڈ

گشتنگ کہ "ہیکلی آزاتی چہ ہتر، میسیت عر تکلیپ عر دست کدیت" عر موجودیت پسند پسی سارتر عر گشتنگ کہ "ما چہر انچو آزات نہ بوتگیں چو کہ جرمنائی قبضہ عر وهد عر بوتگیں"

ارادہ عر استی عر جیڑھانی سر عر واجہ مینر بلال عر زبان عر گشتیت کہ؛
"من چے عر ان؟ کئے ان؟ وپر چے ان؟ من باید انت کہ برز آسمان
عر پراھی عر سچاریں، بلہ بدیہیں کہ من کئے ان وکئے نہ ان۔ چے اے گہتر
نہ بیت کہ من بگوئیش کہ من ذرگ عر ان دگہ اپج چیز عر نہ ان بلے منی تہا
آپے چیز عر کہ من عر پر اے ڈول عر فکر جنٹگ نیلیت؟ منی ارادہ منی فوت
ارادہ، بلے ایش ہم تول بوت نہ کنتت کہ مردم ایشاں تول پکرتیں بدستیں
کہ ایشانی وزن چنکس! انت۔ آنتکہ حرم مردم ایشانی بارو انچش گپ جنت
چو کہ گزیہیں مردم نان عر وزن وزدا لگ عر کچ وکساں بد باسد زانت۔ بلے
ارادہ چے عر؟ ارادہ ہم پوک انت۔ من ذرگ عر حمن ان۔ من ایشاں پسر۔ ات
من واب عر گند سگا ان۔ منی محرم سات یوب انت۔ دوہیں کیر ۱۰، ۱۰، ۱۰، ۱۰
محسوسات بلکہ دست انت؟ کئے زانت! "وهد یبہ ارادہ عر جیڑھ عر سر عر
ارادیت پسند (VOLUNTARIST) پلپی شوپن ہار عر گشتنگ
نہ ارادہ زندہ بنیاتی رہبند انت۔ ارادہ واجہ عر عقل آئی عر ٹینگ انت۔
انسان جہانی ارادہ عر دست عر بے ساہیں لبو عر ڈول عر انت، عر استی
عر جیڑھ عر سر عر نوکیں پلپیہ عر من ہشتت ایر کنوک ڈیکارٹ عر کہ یکیں وهد عر
مادیت پسند (MATERIAList) عر تصوریت پسند (IDEALIST)

لہ بزاں فرانسیسی، کہ دومی جہانی جنگ (۱۹۳۹ - ۴۵) عر ہٹلر عر سروکی
جرمناں چہ باز دگہ ملکان واید فرانس ہم گپت۔
(شکرگدار)

ہر دوک زانگ بیت، گشتنگ کہ: «من اے آسراء سر لوتنگاں کہ من
 یک جوہر (ATOM) نے اول کہ آئی ء ہیکت آئی ء پکر ء تو کا انت ء»
 مینر بادینی مکے دیکتر بلال ء زبان ء وئی آستی ء سر ء باز نور
 دنت ء وئی دنیاء ہرا بیس سرنی سر ء تران کنت: «بچار من استن
 بلے کجا! وئی دنیاءے رحم و ظالم انت ء دو دارگ ماس ء لاپ ء شدت
 نہ کرت و وئی دنیاء پڑ ء ابوک ویک دتنا جنگ ء ات فرد ء جنگ
 یک تانا بیت ء آء را فرد ء جنگ دوست ات ء تار بکھ نو بازیں مردمانی
 بے معنے ایس جنگ ء ات ء بلے وئی دنیاء تار بکھ ء کلچر ء راج ء مذہب و
 سیاست ء ات و گوں فرد ء بازیں بے رحمی پیش آئیگا اتاں و آء را
 سک ارمان ات! ء و ہدی کہ معروضی تصوریت پسند

(OBJECTIVE IDEALIST) پلپی ہیگل ء درآمدی

(ALIEINATION) تشریح کنان ء گشتنگ کہ «السان زبان ء قانون ء
 ریاست ء مذہب ء پلپی ء دگہ سے ڈولیں بجا گردی ادار ہاں سازا بیت ء
 ذہن ادار ہائی دیکروی ء واستناسک بھد کنت۔ اے وئی ادارہ آئی ء
 آستی ء وئی منظر انت سبلہ بد نسبی ء ہبر انت کہ اے ادارہ چہ انسان ء
 جتا بیس حیثیت ہم دار انت ء انسان ء درآمدی ء نشانی انت ء»

مینر بادینی مکے انگت دیکتر بلال ء زبان ء آستی ء اصل حیثیت ء
 سر ء ہم تران کنت: «من ایش نہ ان کہ من تی ء دیم ء ان ء من دگرے
 ان۔ من کے ان؟ من وت نہ زانیں بلے منی دل گوئشیت کہ من دگرے
 ان ء من ہما چیز بیگ لوئیں کہ من اصل ء استن ء و ہدی کہ موجودیت پسند
 پلپی سار تر ء گشتنگ کہ «من ہما ہاں کہ من نہاں ء من آہناں کہ من استاں ء»

پرچہ کہ آئی ہے نرّے انسان حال و تو کا انت، حال چہ ماضی و بتساء
 مستقبل و دورانے۔ انسان و سرجم بوگ و استنا گن یک نیمگے
 ماضی و آئی و سرے گو سنگیں جا و المی انت نہ دو می نیمگے و مستقبل
 و آئی و سرے و سرد و دیو کیں امکانات ہم المی انت۔
 انا و ایگو و پرواہ و جیٹرانی سرے و واجہ منیر للال و نیمگے اشارہ
 کنت و کشیت کہ: "اکثرے چاران و حیاں کرت کہ دنیا جسمانی حرکت
 و نام نہ انت بلکنا ادا "انا" و "ایگو" ہم اسنت کہ بلکنا حقیقت ہے ایگو ٹیگ
 انت کہ جسم پنجشیں یک عارضی ذریعہ و مردم پہ و تی جسم و زبان بو سگا نہ
 ترسیت بلکنا پہ و تی انا و ایگو و ترسیت کہ اے زبان مہیت۔ حجات و
 ملامتی ہے ایگو و بیت و جسم یک ڈول و حرکت کنان انت بگیر چہ
 یک احساس ہے، اصل چیز ایگو و ارادگ انت، بلے بلال چہ و تی
 ایگو و میزار گندگ و کبت۔ پمیشا و ہرے چہ ڈسٹرکٹ کورٹ و پیشی و
 زردنٹ و و ریت گڈا و تارا ٹریفک و رش و مچی و نوک و دور دنت
 "تا نکہ آچی و تہا زبان بییت و کس ترانت کہ آکے انت؟ و کئے نہ
 انت؟ بگیر چہ نام ہے، ہا بگیر چہ ایگو ہے، ہا بگیر چہ یک راجی درہاگ
 ہے و چہ کلاں گیش بگیر چہ پرواہ ہے، "دیمترے پرواہ و سرے
 زور دنت و کشیت: "بلے پرواہ اگاں مہیت نہ چے پشت کپیت؟
 یکتائی و بیگانگی۔ پرواہ انسان و گوں ایدگہ ڈنی دنیا و یجا و ہور کنت۔
 بلے پرواہ انسان و منج ہم کنت۔ زردنٹ و ایس پرواہ و تہا گوزیت۔ پمیشا
 ہر مردم پہ دوئی و دوزخ و۔ درایس انسانی رشتہ پرواہ و تہا گوزیت و
 درایس زردنٹ و زخ و۔ جنین و پرواہ، ماس و پٹ و پرواہ، دنیا و

پرواہ، براس و پرواہ، افسر و پرواہ، پرواہ پہ پرواہ، پرواہ.....
 اے بے زندگی۔ زندگی کجا انت، وحشی کجا انت؟ آزاتی کجا انت؟
 بے درائی زندگی پوک نہ انت؟ بے درائی زندگی بھیم و سرام نہ انت کہ اشہ
 تھا مدام و یک ترس و گون انت کہ چشم مہیت، اے ڈول مہیت، آ
 ڈول مہیت و ہر چیز ہے ترس و ہماروان مرک و زر و ہمار گار بیت۔
 من کئے ان؟ پر بے ان؟ وہ کئے ان؟ «وہدیکہ انا و ایگو و حیثہ و
 سر و موجودیت پسند پلسی سار تر و گشتگ کہ پوچھ مردم دومی مردم و
 موجودی و سٹوب و قتی آزاتی و انا و برجا داشت نہ کنت۔ ہمیشہ
 دومی مردم جہنم انت» موجودیت پسند پلسی ہائیڈیگر و گشتگ کہ «انسان
 و رامرے دنیا و بہ مرگ و استاد و ردینگ بوتنگ» و پرواہ
 (CARE) و ڈولیں لیز، مہر (LOVE) و سر و مابعد الطبیعیاتی مابیت
 پسند (METAPHYSICAL MATERIALIST) پلسی سینوزا
 و بحث کمان و گشتگ کہ ما اے دنیا و بہ گل (PLEASURE) و
 دست و آرگ و پیدا ک بوتگیں۔ و بہ گل و دست و آرگ و گوں
 و تہر کشتگ المی انت۔ و گوں و تہر کشتگ و داستا گوں اید گراں
 مہر کشتگ المی انت۔ پر چہ کہ مردے، کہ گوں اید گراں مہر کنت نہ اید گراں
 ہم گوں آئی و مہر کن انت۔ و اید ڈول و آئی و گل نسید بیت۔ بے
 پرواہ و حیثہ و قتی جنابیں رنگے۔ جنابیں ارزشت تے، و اے حیثہ
 و سر و کتگیں بحث و ترانانی و قتی جنابیں مانا و نملب انت۔
 ناولٹ و گڈ سر و ناولٹ نو بیس زندگی قوت و تا کنوری و متوک
 گندگ و کبت۔ و چہ بلال و کردار و نیمگ و گشتگ کہ: «آ اے پریس

سی و ہفت سال سفر چوں برداشت کرتنگ۔ وھدیکہ جبرانی بیت
 کہ آیشی تھا چہ بازیں مرکاں بچتیگ و بازیں عذاباں چہ گوشتنگ کہ زند
 و امیت ہم نہ بونگ بلے زند و قوت چہ مرک و قوتناں المی ترند تر
 انت۔ بلکنا پیشا من زندگ آن...» وھدیکہ ارتقا بیت پسند

(EVOLUTIONIST) پلپی برگسان و زند و قوت و تاکتوری و بابت
 و گشتنگ کہ «بس یگوئی حرکت و بدنی سدنی ھیکت انت۔ روم
 ارتقا) و عمل و پشت و زند و جوش (ELAN VITAL) کارکنگ
 انت۔ مادہ اشی و راہ و اڑ پیدا کنت۔ بلے زند و جوش آس کہ چہ
 مادہ و گیش بیت۔ و چریشی و زند و جوش و ورزش بیت و آسرم
 بیت... بنی آدم اپس سوارانی یک دستے و ڈول و انت کہ اپساں تا پینا
 انت و ہراڈ و دورکنان و دیم و روان انت»

بلال سجھیں مسبتان و زند ہم منزیں کسا سے و چہ وئی زند و دنیا
 و سر و ایمن گندگ و کیت۔ چو کہ آوت گشیت کہ «دنیا و اب ات۔
 کو چگ و اب ات۔ دنیا و ہر چیز نترات چیا کہ اچ اے و نیا و گیشتر
 شریں بوت نہ کنت۔ ہر چیز و ش ات۔ جوان ات۔ بلے انسانی زرد
 پرچے راز و معنہ شو ہا ز کنت۔ وھدیکہ اے است و موجود انت و
 یک خدا و ایشرا دانتگ گڈا گہ شو ہا ز و متلب چے و؟»
 بلوچ کلم کارانی تو کا پیشیں مردم سکت کم انت کہ آہاں ابید چہ
 بلوچ و اردو زبانانی لبزانکاں، دنیا و دگہ زبانانی لبزانک ہم و نتگ۔
 بلے مینرا حمد بادی ہا کلم کارانی نوک و ہوار انت کہ آہاں دنیا و دگہ
 زبانانی لبزانک ہم و نتگ۔ آئی و چہ پلپی و ابید، ماں انگریزی زبان و

توک عہ دنیا عہ دگہ ہم باز زبانانی لبرزانک و تنگ انت چہ و تنگیں کلم کاراں،
 آئی عہ امریکی ناول نویس عہ آزمانک نویس ہمنگوے عہ اسٹائل سک پسند
 انت۔ عہ پے پسندی عہ سٹوب عہ آئی عہ و تی اسٹائل عہ سرعہ ہم ہمنگوے
 عہ اسٹائل عہ اسریک کچے عہ کپتنگ ہمنگوے عہ گیشتر ناول عہ آزمانکانی
 توک عہ سادھیس زبان، گوند نویسی، کسانیس جملہ، کماگ لبرعہ جملہ عہ توک عہ
 و تی مکسد عہ بیان کنٹاک، عہ مارگ و جیزہ نویسی مزنیں کسا سے عہ گندگ
 بیت۔ مثال ہبر عہ ہمنگوے عہ THE TORRENTS OF SPRING

A FAREWELL TO ARMS

THE OLD MAN AND THE SEA نامیں ناولان، عہ

THE SHORT HAPPY عہ IN OUR TIME

LIFE OF FRANCIS MACOMBER AND OTHER STORIES

نامیں آزمانکی کتاباں اے ہا سبیت پیداویں وڈے عہ گندگ بنت۔ مینیر
 بادینی عہ اسٹائل عہ، ہا سبیس سورت عہ آئی عہ ہے ناولٹ عہ تھا اے ہا سبیت
 گندگ بنت۔ چریشی عہ ابرہ جملہئی تکرار ہمنگوے عہ ڈول عہ مینیر یادینی عہ
 اسٹائل ہم گندگ بیت۔ آئی عہ ہے ناولٹ عہ تھا بلوچی عہ انگریزی جملہانی
 تکرار است۔ چوکہ آئی عہ بنجاہی کردار ڈی سی بلال کشیت «من کرت
 اش کناں» عہ پدا ہے ہیال عہ ماں انگریزی عہ پکر بنت «I CAN
 MAKE IT.» کتے دیمتر عہ پدا ہے جملہ عہ ماں بلوچی عہ انگریزی عہ ادا
 کنت۔

«من کرت کناں» (I CAN MAKE IT.)

«من کرت کناں» (I CAN MAKE IT.)

OF SPRING و تھا باز رندا پدماں پدا اے جملہ

کارمرز بونگ انت کہ:

COULD SHE HOLD HIM? COULD SHE
HOLD HIM? I CAN'T HOLD HIM, I CAN'T

HOLD HIM. پدا ہم، واجہ بادینی و اسٹائل مجموعی سورت و وتی

جندیگ انت و وتی جتا بٹیں جاور، تجربہ و پکر وھیالانی سٹوب و چہ

ہمنگوے و اسٹائل و جتا بونگ۔ و آئی و، و ہمنگوے و اسٹائلانی

نیام و سہ مزنیں پرک آسٹ۔ اولی پرک پلپہنی رنگیگ انت کہ آئی و

اسٹائل و جتا کنگ و ہا سیں کردارے اداے کنگ۔ ہمنگوے پلپہنی

رنگ و بنشہ نہ کنت۔ بلے مینر بادینی پلپہنی رنگ و ہم بنشہ کنت و آئی

و اے ناولٹ و تھا پلپہنی رنگ باز کنگ بیت۔ دومی پرک لہزی

تکرار و پرک انت کہ مینر بادینی و اسٹائل و ہا س نیست انت، بلے

ہمنگوے و اسٹائل و پیدا وریں و ڈے و کنگ بیت۔ ہا سیں سورت

و THE TORRENTS OF SPRING و تھا۔

مثال ہر و WALKING و لہز پدماں پدا باز برلاں کارمرز بونگ۔

و عیسی پرک ہمیش انت کہ واجہ بادینی و اسٹائل و شکل و حولیہ و لہزی و نڈارگ

و لہزی کم انت۔ و ہدیگ ہمنگوے و ناول و آزمانسکانی نوک و اے

ہا سیدت باز کنگ بنت۔

واجہ بادینی و اے ناولٹ و اسٹائل چہ بلوچی زبان و پیری چاریں

ناولٹانی اسٹائلان ہم پہک جتا انت۔ و اے روع و مستیرس پرک ایش انت کہ

گوستنگیں ناوٹانی اسٹائلوں پلپیریٹی رنگ عہا سبیں مارگ و جبیزہ نویسی
نیست، بلے اے ناوٹ عہ توک عہ سک باز انت۔

توکیں تہرے اردو ناوٹ عہ آزمانکانی توک عہ انگریزی عہ دگہ زبانانی
بیزہ جملہ کارمزکنگ بیت۔ ہا سبیں سورت عہ مکالمہانی تھا۔ بلے بلوچی
عہ اے روایت نیست انت عہ اگن ایڈول کننگ بیت، گڈ اسک کم۔ بلے
مینر بادینی عہ ناوٹ عہ توک عہ اے ہا سبیت زیات گندگ بیت کہ چریشی عہ
آئی عہ مکالمہانی نہا توکیں تام و رنگ پیداک بیت۔ چو کہ کشر عہ زبان عہ گشیت:

”اے COMMUNICATION GAP پرچا؟....“

”بلے تئی پارٹی آئی نیام عہ“

“THERE WAS NO

COMMUNICATION AT ALL WHICH IS VERY

STRANGE.”

پدا بلال ہیبال کنت کہ گوں کشر عہ بگشیت کہ:

“SIR. COULD YOU PLEASE STOP ALL
THIS RUBBISH?”

عہ کشر گوں بلال عہ گشیت کہ:

”... من عہ ترس انت کہ تو
OBSCURANTIST عہ بوٹگا عہ“

ناوٹ عہ توک عہ کردار نویسی ہم گندگ بیت۔ ڈی سی بلال، کشر،
بج، عدالت عہ باسک، ٹریفک سارجنٹ، ملک صاحب، شالو عہ قاتل
کردار انت۔ بلے پیدا و تربی کردار بجا ہی کردار بلال انت۔ بلال عہ کردار
توک عہ تئی زیاتیں پستی پیداک کننگ بوٹگا عہ تئی زیاتیں بلندی۔ بلکیں
وڈو ڈیپ انسانانی نوری عہ تتری پیش دارگ بوٹگا، کہ چریشی عہ آئی عہ

نفسیات پیدا اور بونگ، آبرے پریشان بیت، برے ایمن، برے
 دلپوش بیت، برے پڑھو سہ، برے بے احساس بیت، برے
 حساس، برے وتارا بے جہزہ کشنگ، کوکشت، کذت، برے
 گوں ڈراہیں جہزہاں کارگرگ لوٹیت، برے چہ واقعہ، و نارا اور رایت۔
 برے واقعہ، وئی ذمہ، زورایت، برے پھ وئی نوکری، زندہ دنیا،
 پہک نزار بیت، برے گوں نوکری، زندہ دنیا، دلچسپی زورایت۔ پدا
 ہم، مجموعی سورت، با اصول، زلم، زورائی، مخالف، نہ ترس و دلیر
 گندگ، کیت۔ اے کو وارنئے، چہ انسانی کردار، بہل نزاریت، نئے بستری۔
 بلیں یک راستیں انسانی کردارایت، کہ ناولٹ، ضرورت، متناہکا
 انت۔

ندارگ نویسی، چیزانی، عکاسی گندگ بیت۔ مثال، ہبر، آ، موسم، نام
 ، گپیت، گشیت، بہار گاہ، شروعات اتاں۔ اخروٹ، بادام، پتہ
 ، در چمک پھل کرتہ اتاں....، یا "دنیاداب ات، کوچک و اب ات"
 یا بلال، جنڈ، وپسگ، کوٹی، ڈسٹرکٹ کورٹ، مزین، بادگیر، کشادھیں
 کوٹی، عدالت، کوٹی، بزج، پشت، جنگیں کیلٹ، کہ یک نیمگے، پورٹ
 انت، چہ عدالت، ڈن سٹرک، سر، ٹریفک، ریش وچی، پھر ریسٹ
 ہاؤس، ڈن سٹرک، سر، روکیں زرویں بلپ، سٹرک، ویرانی، دگ
 حے ڈولیں چیزانی عکاسی۔

شکل، حلیہ نویسی گندگ بیت۔ مثال، ہبر، ملک صاحب، مزین
 ڈپ، دراجیں پاگ، بلال، دستانی ماں پیلون، کشنگ، بوگ، بلال
 ماں پائپ، تمباک، ماں کشنگ، بلال، ماں ڈسٹرکٹ کورٹ،

جہل و اوستنگ، ڈسٹرکٹ کورٹ و تحقیقاتی کمیٹی و سروکیس جمع و عینک و آئی و دست و کاگدانی بوگ کہ آئے وانگا انت، جمع و پرمغائیں پنچ کندگ، عدالت و ورنائیں یاساک و کسانیں جم کہ گوں آہاں آ عدالت و کاروائی و چاربت، چہرہ بیٹ ہاؤس و ڈن سٹرک و سر و ٹریفک سارجنٹ و اوستنگ، و سٹرک و سر و روگ و وھد و بلال و پنچ کندگ۔

پداہم، ناولٹ و توک و لہتیں نزوری ہم کندگ بیت۔ مثال ہبر و شکل و حلیہ نویسی کم انت۔ ہا سبیں سورت و دوئیں ہا سبیں کردارانی بناں ڈی سی بلال و کشر و شکل و حلیہ نویسی نزور انت۔ بلال و شکل و زاہر نہ انت۔ حلیہ مکے زاہر انت کہ باندا انت گیشتر زاہر کندگ بونیں۔ و کشر و نئے شکل زاہر انت و نئے حلیہ، بلیکیں پرانی و اسلی یا پزری نامے ہم کارمرز کندگ نہ بوتگ۔ البت ملک صاحب و شکل و حلیہ نویسی جوڑ انت۔ آئی و مزینس و پ و ورا جیں پاک آئی و کردار و کساس و پرانی و شکل و حلیہ نویسی و کم نہ انت، بلے آئی و واستا ہم اگن نامے کارمرز کندگ بونیں گوں گٹا انگت شرتزات۔

واحد و جمع و پرک پیدا و کندگ نہ بوتگ انت۔ و ہر جاگہی واحد و جمع ہر دو کانی جاگہا واحد کارمرز کندگ بوتگ۔ چونکہ جناں واحد و سورت و کارمرز کندگ بوتگ کہ راست انت۔ وھد بیکہ بیباں، لوٹاں، رواں، شتاں و اتاں واحد انت، بلے جمع و جاگہا کارمرز کندگ بوتگ انت۔

پنشنہ و ڈر و توک و جاگہہ جاگہہ ہامگی و نا پہتہ تی کندگ و کیت۔ چونکہ آ و را، پھستہ گت، جنگ و ات، من ذرگ و ان و دگہ ہے و ڈویں۔

دگہ دگہ روایتی پلپسیانی ہیال ویکہ کارمرزکنٹگ بوتنگ انت۔
 بلے جاگے راشنیں سورت ء، ء جاگے روئی سورت ء۔ ء پلپسی ء
 نام پلپسی جاگہازاھرکنٹگ نہ بوتنگ۔

بلوچی لبراناک ء ناو لٹے ء کساس ء اے یک تشریں کتابے،
 بلے اپسوز ہمیش انت کہ اے پیراماں انگریزی ء نبشہ کنٹگ بوتنگ
 ء رندا ماں بلوچی ء بدل کنٹگ بوتنگ۔ باید ہمیش ات کہ پیراماں
 بلوچی ء نبشہ کنٹگ بوتنگ، ء اگن ماں انگریزی ء بدل کنٹگ ء ذروت
 مارگ بوت، گڈارندا ماں انگریزی ء بدل کنٹگ بوتنگ۔ پرچہ کہ بلوچی
 ء پیش کتابے ذروت بازگیشتر انت۔ ء کلم کاروت ہم بلوچے۔ البت
 انچک ہم باز انت کہ ماں انگریزی ء پیرا پاپ و شنک کنٹگ نہ بوتنگ۔
 کتاب گیشتر رخشانی لہجہ ء نبشہ کنٹگ بوتنگ۔ پیشا بلیکس ایدگہ
 لہجہانی باز مردم ء واستناشی ء وانگ ککے گران ببیت بلے کتاب ء
 وشئی ء ارزشتہ ء سٹوب ء امیت انت کہ اے مز نہیں اڑے نہ بیت۔
 کتاب ء بن گپت ء پلاٹ گوں ہکیکتیں واقعے ء سیادی دارا،
 پیشا کتاب تاریخی ء دستاویزی حیثیت ہم دارایت۔ گڈسر ء ہا سیں
 آسرے ء درنیاہگ ء سٹوب ء تشنگی الم ء مارگ بیت۔ بلے اشئی ء
 مستریں سٹوب ہمیش انت کہ ناو لٹے ء بن گپتیں ”واقعہ“ ء جند ہم تنی
 وھدی پلپسی گڈی آسرے ء سر نہ بوتنگ۔ ء دومی ایش کہ... زانا
 آرنیاء گجام قصہ انت کہ پکائی ء سرجم بیت؟

مجموعی سورت ء اے یک تشریں ناو لٹے۔ ء ہا سیں سورت ء وتی
 ڈولداریں اسٹائل ء پلپسی ء بحث و نرانانی سٹوب ء واندرہ ء سر پدی
 مردے پہ ہب و واہگ وان انت۔

